

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE-FİNANSMAN BİLİM DALI**

**VARLIKLARDA DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ STANDARDININ VERGİ
MEVZUATI AÇISINDAN İNCELENMESİ VE İMKB'DE BİR
UYGULAMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Murat SOLMAZ**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Serap Sebahat YANIK**

Ankara-2010

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE-FİNANSMAN BİLİM DALI

VARLIKLARDA DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ STANDARDININ VERGİ
MEVZUATI AÇISINDAN İNCELENMESİ VE İMKB'DE BİR
UYGULAMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Murat SOLMAZ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Serap Sebahat YANIK

Ankara-2010

ONAY

Murat SOLMAZ tarafından hazırlanan “Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardının Vergi Mevzuatı Açısından İncelenmesi ve İMKB’de Bir Uygulama” başlıklı bu çalışma 18/02/2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından İşletme Ana Bilim Dalı Muhasebe-Finansman Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Figen ZAFİF (Başkan)

Doç. Dr. Yıldız AYANOĞLU

Yrd. Doç. Dr. Serap Sebahat YANIK
(Tez Danışmanı)

ÖNSÖZ

Mali tablo kullanıcılarının tam, doğru ve güvenilir bilgilere açık ve anlaşılır bir şekilde ulaşması önemlidir. Muhasebe standartları ile ulaşılacak istenen amaç da budur. Bu amaçla yayımlanan standartlardan bir tanesi “TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü” standardıdır. Muhasebenin ihtiyatlılık ilkesi gereğince mali tablolarda gösterilen varlıkların geri kazanılabilir tutarından daha yüksek bir değerle aktifte yer almasını önlemek amacıyla yayımlanan bu standart çalışmanın konusu oluşturmaktadır. Standart, ülkemizde uygulanan değer düşüklüğü karşılıklarından farklı ve yeni bir uygulama getirmektedir. Standartta belirtilen koşulların gerçekleşmesi durumunda işletmeler maddi ve maddi olmayan duran varlıkları için de değer düşüklüğü karşılığı ayırabileceklerdir. İşletmelerin bu standart çerçevesinde yapması gereken işlemler ile muhasebe kayıtları ve bunların vergi matrahına etkileri ortaya konulmuş ve İMKB Ulusal 30 Endeksinde işlem gören şirketlere ilişkin uygulama örneklerine yer verilerek konunun daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır.

Türk Ticaret Kanunu Tasarı ile halka açık olsun olmasın tüm işletmelerin mali tablolarını ve muhasebe kayıtlarını Türkiye Muhasebe Standartlarına göre düzenlemesi öngörülmektedir. Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardına ilişkin yapılan bu çalışmanın standart uygulayıcılarına faydalı olmasını dilerim.

Bu çalışmanın yürütülmesinde öneri ve eleştirilerini esirgemeyerek çalışmayı titiz bir biçimde inceleyen, yol gösteren danışman Hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Serap Sebahat YANIK’a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARININ GELİŞİMİ

1.1. DÜNYADA MUHASEBE STANDARTLARI.....	3
1.1.1 ABD'de Muhasebe Standartlarına İlişkin Yapılan Çalışmalar ...	4
1.1.2 İngiltere'de Muhasebe Standartlarına İlişkin Yapılan Çalışmalar	7
1.1.3 Almanya'da Muhasebe Standartlarına İlişkin Yapılan Çalışmalar	8
1.1.4 Avrupa Birliği'nde Muhasebe Standartları	9
1.1.4.1 Avrupa Birliği'nde Muhasebe Standartlarının Gelişimi.....	10
1.1.4.2 Avrupa Birliği'nde Uluslararası Muhasebe Standartlarına Geçiş Süreci.....	13
1.1.5 Uluslararası Muhasebe Standartlarının Gelişimi	15
1.1.5.1 Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi	16
1.1.5.2 Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu.....	17
1.2 TÜRKİYE'DE MUHASEBE STANDARTLARI.....	19
1.2.1 Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından Yapılan Çalışmalar.....	21
1.2.2 Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılan Çalışmalar.....	21
1.2.3 Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Tarafından Yapılan Çalışmalar	23
1.2.4 TÜRMOB Tarafından Yapılan Çalışmalar	24
1.2.5 Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu	25
1.2.6 Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Öngörülen Düzenlemeler ...	27

İKİNCİ BÖLÜM

VARLIKLARDA DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ STANDARDI

2.1 STANDARDIN AMACI.....	29
2.2 STANDARTIN KAPSAMI.....	30
2.2.1 Kapsam Dışında Olan Varlıklar	30
2.2.2 Standart Kapsamında Olan Varlıklar	31
2.2.2.1 Maddi Duran Varlıklar.....	32
2.2.2.2 Maddi Olmayan Duran Varlıklar	34

2.2.2.3	Şerefiye	36
2.2.2.4	Bağlı Ortaklıklar.....	37
2.2.2.5	İştirakler.....	37
2.2.2.6	İş Ortaklıkları	38
2.2.2.7	Yatırım Amaçlı Gayrimenkullerden Gerçeğe Uygun Değerle Değerlenmeyenler	39
2.2.2.8	Canlı Varlıklardan Gerçeğe Uygun Değerle Değerlenmeyenler	39
2.3	DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜNÜN BELİRLENMESİ ve TEST ZAMANI ...	40
2.4	GERİ KAZANILABİLİR TUTARIN ÖLÇÜLMESİ	44
2.4.1	Sınırsız Yararlı Ömre Sahip Maddi Olmayan Duran Varlığın Geri Kazanılabilir Tutarının Ölçülmesi	46
2.4.2	Satış Maliyetleri Düşülmüş Gerçeğe Uygun Değer.....	47
2.4.3	Kullanım Değeri	51
2.4.3.1	Gelecekteki Nakit Akışlarının Tahmini.....	52
2.4.3.2	İskonto Oranı.....	55
2.5	DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ ZARARININ ÖLÇÜLMESİ ve MUHASEBELEŞTİRİLMESİ	58
2.5.1	Maliyet Bedeli İle İzlenen Varlıklarda Değer Düşüklüğü	59
2.5.2	Yeniden Değerlemeye Tabi Tutulan Varlıklarda Değer Düşüklüğü.....	60
2.5.3	Değer Düşüklüğüne Uğramış Varlıklarda Amortisman Tutarı ..	62
2.5.4	Değer Düşüklüğü Zararının Muhasebeleştirilmesi	63
2.5.4.1	Bilanço Hesaplarında Muhasebeleştirme	64
2.5.4.2	Gelir Tablosu Hesaplarında Muhasebeleştirme.....	65
2.5.5	Nakit Yaratan Birimler.....	67
2.5.6	Şerefiye	72
2.5.6.1	Azınlık Payı	76
2.5.7	Şirket Varlıkları	78
2.5.8	Nakit Yaratan Birime İlişkin Değer Düşüklüğünün Hesaplanması.....	78
2.6	DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ ZARARININ İPTAL EDİLMESİ.....	83
2.6.1	Tek Bir Varlığa İlişkin Değer Düşüklüğü Zararının İptali	85
2.6.2	Nakit Yaratan Birime İlişkin Değer Düşüklüğü Zararının İptali ..	86
2.6.3	Şerefiyeye İlişkin Değer Düşüklüğü Zararının İptali	87
2.6.4	Ertelenmiş Vergi Varlığı.....	87
2.6.5	Mali Tablo Dipnotlarında Yer Alacak Açıklamalar	97

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERGİ USUL KANUNU'NA GÖRE DEĞERLEME

3.1	DEĞERLEME	99
3.1.1	Maliyet Bedeli	101
3.1.1.1	İktisap İçin Yapılan Ödemeler.....	102

3.1.1.2	Değerinin Artırılması İçin Yapılan Ödemeler	102
3.1.1.3	Müteferri Olarak Yapılan Ödemeler	102
3.1.2	Borsa Rayici	104
3.1.3	Tasarruf Değeri	105
3.1.4	Mukayyet Değer	105
3.1.5	İtibari Değer	106
3.1.6	Rayiç Bedel	106
3.1.7	Vergi Değeri	107
3.1.8	Emsal Bedeli ve Ücreti	107
3.1.9	Alış Bedeli	109
3.1.10	Fevkalade Amortisman	110
3.2	TMS 36 STANDARDI KAPSAMINA GİREN VARLIKLARIN VERGİ USUL KANUNU KARŞISINDAKİ DURUMU	111
3.2.1	Gayrimenkuller	111
3.2.1.1	Arsa, Arazi ve Binalar	113
3.2.1.2	Taşıtlar	114
3.2.1.3	Tesisat, Makine ve Cihazlar	115
3.2.2	Şerefiye (Peştemallık)	116
3.2.3	Canlı Varlıklar	116
3.2.4	Bağlı Ortaklıklar, İştirakler ve İş Ortaklıkları	117
3.2.5	Maddi Olmayan Duran Varlıklar	120

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İMKB'DE İŞLEM GÖREN ŞİRKETLERE İLİŞKİN UYGULAMA ÖRNEKLERİ

4.1	FINANS SEKTÖRÜ	127
4.1.1	Aksigorta A.Ş.	128
4.1.2	Akbank A.Ş.	129
4.1.3	Asya Katılım Bankası A.Ş.	129
4.1.4	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	130
4.1.5	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	132
4.1.6	Türkiye İş Bankası A.Ş.	132
4.1.7	İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	134
4.1.8	Şekerbank T. A.Ş.	136
4.1.9	Türkiye Ekonomi Bankası A.Ş.	137
4.1.10	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	137
4.1.11	Türkiye Vakıflar Bankası A.Ş.	138
4.1.12	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	139
4.2	SANAYİ SEKTÖRÜ	142
4.2.1	Arçelik A.Ş.	142
4.2.2	Bandırma Gübre Fabrikaları A.Ş.	143
4.2.3	Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T. A. Ş.	144
4.2.4	Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.	146
4.2.5	Kardemir Karabük Demir Çelik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	149

4.3	İLETİŞİM SEKTÖRÜ	149
4.3.1	Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.	149
4.3.2	Türk Telekomünikasyon A.Ş.....	150
4.4	MEDYA SEKTÖRÜ.....	153
4.4.1	Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.....	153
4.5	TİCARET SEKTÖRÜ.....	157
4.5.1	Migros Türk Ticaret A.Ş.....	157
4.6	ULAŞIM SEKTÖRÜ	160
4.6.1	Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı	160
4.7	DEĞERLENDİRME	161
	SONUÇ.....	167
	KAYNAKÇA	174
	ÖZET	179
	ABSTRACT	181

ŞEKİLLER

Şekil 1 :	Geri Kazanılabılır Tutar.....	44
Şekil 2 :	Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına Göre Gerçeğe Uygun Değer	50
Şekil 3 :	Mali Tabloya Esas Değerin Tespiti	59
Şekil 4:	Yeniden Değerleme Modeli	61

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AICPA	:American Institute of Certified Public Accountants- Amerikan Yetki Belgeli Kamu Muhasebecileri Enstitüsü
APB	:Accounting Principles Board-Muhasebe Prensipleri Kurulu
ASC	:Accounting Standards Committee- Muhasebe Standartları Komitesi
BDDK	:Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
FASB	:Financial Accounting Standards Board - Finansal Muhasebe Standartları Kurulu
DRSC	:Almanya Muhasebe Standartları Komitesi - Deutsches Rechnungs Standarde Comitee
GSYİH	:Gayrisafi Yurtiçi Hasıla
IAS/UMS	:International Accounting Standards - Uluslararası Muhasebe Standartları
IASB	:International Accounting Standards Board - Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
IASC	:International Accounting Standards Committee - Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi
IASCF	:International Accounting Standards Committee Foundation- Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı
ICAEW	:İngiltere ve Galler Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü – The Institute of Chartered Accountants in England and Wales
IFAC	:International Federation of Accountants - Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
IFAD	:International Forum for Accountancy Development- Uluslararası Muhasebe Mesleğini Geliştirme Forumu
IFRIC	:International Financial Reporting Interpretations Committee- Uluslararası Finansal Raporlama Yorumlama Komitesi
IFRS/UFRS	:International Financial Reporting Standards- Uluslararası Finansal Raporlama Standartları

IOSCO	:International Organization of Securities Commissions- Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonu Örgütü
İMKB	:İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
MSUGT	:Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğ
MUY	:Muhasebe Uygulamaları Yönetmeliği
PCAOB	:US Public Company Accounting Oversight Board- ABD Halka Açık Şirketler Muhasebe Denetim Kurulu
SAC	:Standards Advisory Council-Standart Danışma Konseyi
SEC	:Securities and Exchange Commission- Menkul Kıymetler ve Takas Komisyonu
SPK	:Sermaye Piyasası Kurulu
TCMB	:Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TDHP	:Tek Düzen Hesap Planı
TFRS	:Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS	:Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	:Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMUDESK	:Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TTK	:Türk Ticaret Kanunu
TÜFE	:Tüketici Fiyatları Endeksi
TÜRMOB	:Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
US GAAP	:Generally Accepted Accounting Principles in the US- Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları
VUK	:Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

Küreselleşme süreci ile birlikte sermayenin uluslararası alanda dolaşım hızı artmış, artık sermaye ülkeler arasındaki farklı ekonomik ve mali imkanları gözeterek istediği ülkede yatırım yapar hale gelmiştir. Bu durum aynı anda farklı ülkelerde işletmeleri olan çok uluslu şirketlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Çok uluslu şirketlerin farklı ülkelerde bulunan işletmeleri bulundukları ülkelerin mevzuatına tabi olduğundan ve bu ülkelerin sistemlerine göre muhasebe kayıtlarını tutmaları uluslararası karşılaştırmalarda problemler oluşturmuştur. Uluslararası piyasalarda herkes tarafından anlaşılabilen, karşılaştırmaya ve sağlıklı bir şekilde değerlendirmeye imkân veren mali tabloların oluşturulması ve ülkelerin kendi içinde geçerli olan kurallar yerine dünyada uygulama birliği sağlayacak standartların oluşturulması çok uluslu şirketlerin ortaya çıkması, sermaye ve para piyasasında yaşanan gelişmeler neticesinde zorunlu hale gelmiştir.

Neticede, sermaye ve para piyasalarda küreselleşmenin etkisi ile meydana gelen değişim üzerine uluslararası alanda karşılaştırılabilir, tarafsız, güvenilir ve anlaşılabilir mali tablolara olan ihtiyaç muhasebe standartlarının uyumlaştırılması çalışmalarını başlatmıştır. Uluslararası muhasebe standartları ile ilgili çalışmaları yapan kuruluşların en önemlisi 1973 yılında Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İngiltere, İrlanda ve ABD muhasebe meslek örgütleri tarafından kurulan Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi'dir.

Serbest piyasa ekonomisine geçişle birlikte dış ticaret hacminde ve yabancı sermaye yatırımlarında meydana gelen artış, Türkiye'nin ekonomik yapısındaki değişim ve gelişme ülkelerle olan etkileşimini artırmıştır. Türkiye'de diğer ülkeler gibi uluslararası muhasebe standartlarının uyumlaştırılması için çeşitli çalışmalar yapmıştır. Sermaye Piyasası Kurulu'nun (SPK) çalışmaları ile başlayan uyumlaştırma faaliyetleri 18.12.1999 tarihinde SPK Kanunun Ek 1'inci Maddesinde yapılan değişiklik

ile kurulan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) tarafından devam ettirilmektedir. Bugüne kadar Kurul, toplam 41 adet muhasebe standardı yayımlamıştır. Bu muhasebe standartlarından “TMS: 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü” standardı çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır.

İşletmelerin faaliyet sonuçlarını doğru, gerçeğe uygun ve anlaşılabilir bir şekilde mali tablolara yansıtması önemlidir. Muhasebe standartları ile ulaşılmak istenen amaçta budur. Bu amaçla, varlıklarda değer düşüklüğü standardı, ihtiyatlılık ilkesi gereği işletmelerin varlıklarını geri kazanılabilir tutarından daha yüksek bir değerle mali tablolarında izlememesini sağlamak için uygulanması gereken ilkeleri belirlemektedir. Bu standardın kapsamı; maddi duran varlıklar, maddi olmayan duran varlıklar ve şerefiye, bağlı ortaklıklar ve iştirakler gibi varlıklardır.

Çalışmanın ilk bölümünde, dünyada ve Türkiye’de muhasebe standartlarının gelişimi üzerinde durulacaktır, ikinci bölümde varlıklarda değer düşüklüğü standardı ayrıntılı bir şekilde incelenecek, izleyen bölümde ise vergi mevzuatı yönünden standart incelenecek ve son bölümde de İMKB ulusal 30 endeksinde 2008 yılının dördüncü çeyreğinde işlem gören şirketlere ilişkin örnek uygulamalara yer verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARININ GELİŞİMİ

1.1. DÜNYADA MUHASEBE STANDARTLARI

Ülkeler kendi iç uygulamalarında muhasebe kayıtlarında birliktelik sağlamak açısından çeşitli düzenlemeler yapmışlardır. Zamanla bu uygulamalara yön veren “muhasebe prensipleri” gündeme gelmeye başlamıştır. Ülkelerin farklı uygulamaları nedeniyle üzerinde hala tam bir mutabakat sağlanamayan bu prensipler için ilk kez 1932-1934 yıllarında Newyork Yeminli muhasebe uzmanları tarafından “genel kabul görmüş muhasebe prensipleri” ifadesi kullanılmıştır.¹ Muhasebe standartlarına ilişkin ilk çalışmalar ABD, İngiltere, Almanya, İtalya, Fransa gibi gelişmiş ülkelerde yapılmıştır. İlk çalışmaların bu ülkelerde yapılmasında şüphesiz sanayi ve ticari hayatta meydana gelen gelişmelerin ve bu gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan karşılaştırılabilir ve güvenilir mali tablolara olan ihtiyacın etkisi büyüktür. Çeşitli ülke uygulamalarına bakıldığında muhasebe standartlarının oluşturulma süreci üç şekilde olmaktadır²;

- Kamu sektörü tarafından yasama yoluyla,
- Özel sektör düzenleyici kuruluşları vasıtasıyla veya
- Kamu sektörünün muhasebe standartlarını düzenleme yetkisini bir kuruluşa devretmesi şeklinde olabilmektedir.

¹ Bülent Üstünel, “Türkiye Muhasebe Standartlarının Gelişimi”, **12. Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongresi**, İstanbul 2008

² Bünyamin Öztürk, Necdet Sağlam, “Muhasebe Standartlarının Oluşum Süreci”, **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması**, Maliye Hukuk Yayınları, Ankara, Şubat 2008, s.5

Kamu sektöründe muhasebe standartlarının oluşturulması durumunda standartlar kanun, yönetmelik veya tebliğler ile çıkarılmaktadır. Bu standartlara uyum zorunlu olmaktadır, uymayanlara yaptırım uygulanabilmektedir. AB direktifleri ve SPK düzenlemeleri buna örnek gösterilebilir. Özel sektör düzenleyici kuruluşlara ise vakıf şeklinde örgütlenen Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) örnek gösterilebilir. Kamu sektörünün muhasebe standardı düzenleme yetkisini bir özerk kuruma devretmesi durumuna örnek olarak Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu gösterilebilir.³

1.1.1 ABD’de Muhasebe Standartlarına İlişkin Yapılan Çalışmalar

ABD’de muhasebe standartlarının oluşturulmasında kamu ve özel sektör düzenlemelerinin karışımı esasına dayalı bir sistem geçerlidir. Muhasebe standartlarına ilişkin ana düzenleme 1929 finansal krizinden sonra krize tepki olarak çıkarılan "1933 Menkul Kıymetler Yasası" ve "1934 Menkul Kıymetler Borsası Yasası"nda yer almaktadır. Menkul Kıymetler ve Takas Komisyonu (Securities and Exchange Commission- SEC) 1933 kanununu uygulamak amacıyla kurulmuş olup, 1934 Yasası SEC’ye her iki kanun ile öngörülen finansal raporlamaya ilişkin düzenlemeleri belirleme yetkisi vermiştir. SEC, kuruluşundan itibaren "Accounting Series Releases" ve "Staff Accounting Bulletins" adı altında muhasebe konuları üzerinde dokümanlar çıkarmış olmakla birlikte, genel olarak muhasebe standartları belirlemedeki rolünü denetim ve gözetim fonksiyonuyla sınırlandırmış, muhasebe ve bağımsız denetim için kuralların belirlenmesinde özel sektör düzenleyici kuruluşlarının etkili olmasına izin vermiştir. Bu kuruluşlardan en önemlisi

---

³ Öztürk, Sağlam, a.g.e.s.5

Amerikan Yetki Belgeli Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (American Institute of Certified Public Accountants - AICPA)'dür.⁴

ABD'de muhasebe standartları oluşturulmasına ilişkin gelişmeler, düzenlemelerde etkili olan düzenleyici kuruluşlar açısından üç döneme ayrılmaktadır. Bunlar AICPA'nın etkin rol aldığı "1939-1959 AICPA Muhasebe Prosedürleri Komitesi (The AICPA's Committee on Accounting Procedure CAP) ve 1959 -1973 Muhasebe Prensipleri Kurulu (APB)" dönemleri ile 1973 yılında kurulan ve halen ABD'de muhasebe standartları oluşturulması fonksiyonunu yerine getiren Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (Financial Accounting Standards Board – FASB) dönemleridir.⁵

AICPA Muhasebe Prosedürleri Komitesi (The AICPA's Committee on Accounting Procedure / CAP), AICPA tarafından 1936 yılında kurulmuş ve 1939 yılında yeniden yapılandırılarak daha düzenleyici bir rol üstlenmiştir. 1939 yılından önce ABD muhasebe meslek örgütlerinin, muhasebe konusunda aktif olmalarına karşın belli bir standardizasyona ulaşılmasında başarısız olmuşlardır. SEC tarafından 1938 yılında, şirketlerin finansal hareketlerinin kayda alınmasında, uygulanan muhasebe kurallarının önemli bir dayanağa sahip olması kriteri getirilmiştir. Bu gelişmeler sonucunda, SEC tarafından kabul görülecek bir düzenleyici otorite kurulmaması halinde, muhasebe standartları oluşturulması rolünün bir devlet kurumu olan SEC tarafından üstlenileceği anlaşılmış, bu nedenle Ocak 1939'dan itibaren CAP, uygulama için destek sağlamak üzere 42 adet Muhasebe Araştırma Bülteni (Accounting Research Bulletins / ARBs) yayımlamıştır. CAP, çalışmalarını spesifik muhasebe konularına yönlendirmiş ve bir çok sorunlu uygulamaya çözüm getirmiştir. ARBs, çoğu alanda alternatif uygulamaların kabul edilmesi eğilimi göstermiştir. Ancak, muhasebe uygulamalarındaki farklılık problemi ile mücadele etmedeki başarısızlığı ve genel kabul görmüş muhasebe

⁴ Ahmet Başpınar, “Türkiye’de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış”, **Maliye Dergisi**, 2005, Sayı: 146, s.42

⁵ Başpınar, **a.g.m.**,s.42

prensiplerinin belli yazılı kurallara bağlanmamış olması, CAP'in ortadan kalkmasına neden olmuştur.⁶

1959 -1973 döneminde etkin olan Muhasebe Prensipleri Kurulu (APB), 1959 yılında, AICPA tarafından, CAP'in yerine kurulmuştur. Kurulun amacı, genel kabul görmüş muhasebe prensiplerinin yazılı olarak ifade edilmesi, aynı konuda görülen farklı muhasebe uygulamaları arasındaki farklılıkların giderilmesi ve üzerinde henüz anlaşma sağlanmamış ve çözüm bekleyen konuların tartışılmasının sağlanmasıdır. APB'nin üyelerinin tamamının muhasebe mesleği mensuplarından oluşması eleştiri konusu olmuştur. Bu nedenle kurul, bağımsız denetim firmalarının kontrolüne geçmekle ve diğer ilgili grupların fikirlerini dışlamakla suçlanmıştır. Bu eleştiriler, 1973 yılında, APB'nin kaldırılarak, yerine FASB'in kurulmasına neden olmuştur.⁷

FASB, "Statements of Financial Accounting Standards (SFAS)" olarak adlandırılan muhasebe standartları ile standartların geliştirilmesinde kullanılan genel kavramları içeren "Statements of Concepts" ve oluşturulan standartlara açıklık getirmeye, detaylandırmaya yönelik açıklamaları içeren "Interpretations" yayımlamakta ve faaliyetleri, muhasebe firmaları ile diğer organizasyonların ve kişilerin gönüllü yardımları ile finanse edilmektedir.⁸

FASB tarafından belirlenen muhasebe standartlarının uygulanmasında SEC'in resmi desteği bulunmasına karşın, FASB muhasebe standartlarını oluştururken tüm ilgili çevrelerin sürece katılımının sağlanmasına ve getirilen düzenlemeler hakkında bilgilendirilmesine yönelik bir yöntem izlemekte, toplantıları da halka açık olarak gerçekleştirmektedir.⁹

⁶ Hatice Belgin Şensoy, "Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi ile Türkiye'deki Durumu", Yük. Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2008, s.20

⁷ Şensoy, **a.g.e.**,s.21

⁸ Başpınar, **a.g.m.**,s.43

⁹ Başak Ataman Akgül, Hüseyin Akay, **Uuslararası Muhasebe Standartları Ve Türkiye'de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2004, s.9

1.1.2 İngiltere’de Muhasebe Standartlarına İlişkin Yapılan Çalışmalar

İngiltere’de muhasebeyle ilgili ilk düzenleme 1844 yılında Şirketler Kanunu ile başlamış ve 1900 yılında yeni bir kanunla denetim konusu düzenlenmiş ve 1947 yılında Şirketler Kanunu tekrar değiştirilmiştir. 1970 yılına kadar muhasebe uygulamalarına yönelik çalışmalar meslek mensuplarından oluşan İngiltere ve Galler Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü (The Institute of Chartered Accountants in England and Wales - ICAEW) tarafından gerçekleştirilmiştir.¹⁰

1970 yılında ise muhasebe standartlarının oluşturulmasıyla ilgili olarak, Muhasebe Standartları Belirleme Komitesi (Accounting Standards Steering Committee - ASSC) kurulmuştur. 1990 yılında Muhasebe Standartları Komitesi (ASC Accounting Standards Committee) olarak isimlendirilmiştir. Yine 1990 yılında bu kurum Muhasebe Standartları Kurulu (ASB Accounting Standards Board) adını almıştır.¹¹

ASC, 1990 yılına kadar Standart Muhasebe Uygulamaları Bildirileri (Statements of Standart Accounting Practice / SSAP) adı altında muhasebe standartları ve Tavsiye Edilen Uygulama Bildirileri (Statements of Recommended Practice /SORP) adı altında genel uygulama alanı olmayan konulara ilişkin düzenlemeler yapmıştır. Ancak, ASC tarafından muhasebe standartlarının oluşturulması, standartların uygulanması için yasal yaptırım gücünün bulunmaması, standartların çok genel olması ve tam olarak kesinlik taşınamaması, tüm CCAB üyelerinin onayının gerekmesi nedenleriyle, standartların oluşturulmasının uzun zaman alması, ASC’nin muhasebe meslek örgütlerinin kontrolünde olması ve oluşturulan standartların kaliteli olmaması gibi nedenlerle tatmin edici bulunmamıştır. Bu gelişmeler 1990

---

¹⁰ Başpınar, **a.g.m.**,s.44

¹¹ Başpınar, **a.g.m.**,s.42

yılında İngiltere’de muhasebe standartlarının oluşturulma sürecinin yeniden yapılandırılmasına neden olmuştur.¹²

Yeni standart oluşturma sistemi, 1989 yılında yayınlanan Şirketler Kanunu ile getirilmiştir. Bu kanun, hükümete, muhasebe standartlarını yayımlayan, standartlara uyumu denetleyen ve sürecin gözetiminden sorumlu olan kuruluşları onaylama ve bu kuruluşlara gerekli imkanları sağlama yetkisi vermiştir. İngiltere’de yeni sistemde kurulan Finansal Raporlama Konseyi (Financial Reporting Council / FRC), standart oluşturma sürecinin gözetiminden ve etkin işleyişinden sorumlu olan kuruluştur. FRC’nin üyeleri endüstri, ticaret, muhasebe mesleği gibi değişik çevrelerin temsilcilerinden oluşmakta, böylece tüm ilgili çevrelerin görüşlerinin standart oluşturma sürecinde dikkate alınması sağlanmıştır. Eleştiriler nedeniyle yeniden yapılandırılan ASC, 1990 yılında, Muhasebe Standartları Kurulu (Accounting Standards Board / ASB) adını almış ve muhasebe standartlarının geliştirilmesi ve yayımlanması ile yetkilendirilmiştir. Muhasebe konusunda gerekli teknik bilgiye sahip olmaları gereken ASB üyeleri, FRC tarafından atanmaktadırlar.¹³

1.1.3 Almanya’da Muhasebe Standartlarına İlişkin Yapılan Çalışmalar

1897 yılında Almanya’nın ilk ticaret kanununda muhasebeye ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. Daha sonra ise 1965 yılında yürürlüğe giren Şirketler Kanunu ve 1969 yılında yürürlüğe giren Halka Açılma Kanunu Alman muhasebesi için yasal dayanak teşkil etmektedir. Bu kanunlar kullanılacak defterleri, finansal raporların hazırlanmasındaki muhasebe standartlarını ve prosedürlerini, açıklama standartlarını, ne zaman ve ne çeşit

---

¹² Şensoy, **a.g.e.**,s.33

¹³ Şensoy, **a.g.e.**,s.33-34

finansal tabloların yayınlanması gerektiğini, sınıflama ve raporlamanın gerektirdiği gibi birçok detayı düzenlerler.¹⁴

Almanya'da kanunlarla getirilmiş detaylı muhasebe düzenlemelerinin oldukça köklü bir tarihi vardır. Günümüzde ise, düzenlemeler AB çerçevesinde olmaktadır ve 1985 yılında AB'nin 4,7 ve 8. direktifleri Alman kanunlarına geçirilmiş ve 1 Ocak 1986 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Bu düzenlemeler Alman yazılı hukukunu ve yazılı olmayan hukuku etkilemiştir. Son zamanlara kadar, Almanya'da resmi olarak genel kabul görmüş muhasebe ilkelerini düzenleme yetkisi ve sorumluluğu olan bir kurum oluşturulmamış; yalnızca, Almanya Muhasebeciler Enstitüsü muhasebe konuları ve ilgili kanunlar üzerine yorumlar ve açıklamalar yayınlamıştır.¹⁵

Almanya Muhasebe Standartları Komitesi (Deutsches Rechnungs Standarde Komitee - DRSC) 1 Mayıs 1988'de yürürlüğe giren bir kanunla kurulmuş ve bu şekilde bir özel sektör standart oluşturucu kurulunun oluşturulması öngörülmüştür. DRSC'in kurulmasını müteakip, ilgili Bakanlık ile aralarında bir anlaşma imzalanmış ve DRSC resmen Almanya'nın muhasebe standardı oluşturan kuruluşu olarak tanınmıştır. Bu gelişmelere paralel olarak 1998'de IAS'lerin ilk resmi Almanca çevirisi yapılmıştır.¹⁶

1.1.4 Avrupa Birliği'nde Muhasebe Standartları

Avrupa Birliği'nin temelini, tüm üye devletlerin kabul ettikleri antlaşmalar oluşturur. Avrupa Birliği üye devletlerin egemenliklerini belli

---

¹⁴ Şensoy, **a.g.e.**,s.33-34

¹⁵ Başpınar, **a.g.m.**,s.44.

¹⁶ Başpınar, **a.g.m.**,s.46.

ölçüde sınırlandırdığı, egemenliğin kapsadığı yetkilerin bir kısmını birlik kurumlarına devrettiği bir ekonomik birleşmedir.¹⁷

Avrupa Birliği'nin temelini, II. Dünya Savaşı sonrasında sanayi açısından özellikle önemli iki temel hammadde olan kömür ve çelik sektörünü güçlendirmek ve bunları uluslar üstü bir otorite ile kontrol ederek barışı sürdürmek amacıyla 1951'de kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) oluşturmaktadır.

18 Nisan 1951 tarihinde Paris'te Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu kuran Paris Antlaşması Belçika, Almanya, Fransa, Hollanda, Lüksemburg ve İtalya arasında imzalanmıştır. Bu antlaşma ile Topluluk dışında kalan ülkelere ortak gümrük tarifesi uygulanmaya başlanmıştır.¹⁸

AKÇT'nin başarısı üzerine kömür ve çelik gibi sınırlı endüstrilerden ekonominin tüm sektörlerini kapsayacak bir entegrasyon aşamasına geçilmesine karar verilmiş ve 25 Mart 1957 yılında yine altılar tarafından Roma Antlaşması imzalanarak Avrupa Ekonomik Topluluğu oluşturulmuştur. AET'nin nihai hedefi Avrupa'nın siyasal bütünlüğe ulaşmasıdır. Bu hedefe varmak için öngörülen ekonomik dengeyi sağlamak üzere, ilk olarak üye ülkeler arasında malların, hizmetlerin, sermayenin ve emeğin serbestçe dolaştığı bir ortak pazar ve gümrük birliği kurulması öngörülmüştür.¹⁹

1.1.4.1 Avrupa Birliği'nde Muhasebe Standartlarının Gelişimi

Avrupa Birliği tarafından muhasebe standartlarının harmonizasyonuna ilişkin çalışmalar 1957 Roma Anlaşması hükümleri uyarınca üye ülkelerin Şirketler Kanunun uyumlaştırılması gereği çerçevesinde

¹⁷ Nami Çağan, *Avrupa Topluluğunda Vergi Politikası ve Türk Vergi Sistemi*, H.Ü. İİBF Yayını, 1990, s.87.

¹⁸ Rıdvan Karluk, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, Beta, İstanbul, 2007, s.7.

¹⁹ Mehmet Uçum, "Avrupa Birliği'nin Doğuşu Gelişimi ve Yapısı", (Erişim) http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_893.htm, 25.02.2009

gerçekleştirilmektedir. Avrupa Birliği'nde muhasebe harmonizasyonu, şirketler hukuku harmonizasyonun bir parçasıdır. Harmonizasyon sürecinde kullanılan araç direktiftir. Direktif, komisyonun bir önerisinden sonra Bakanlar Konseyi tarafından benimsenen yasal bir enstrümandır. Avrupa Birliği, finansal raporlama uygulamalarının Birlik aracılığıyla büyük ölçüde uyumlaştırılması amacıyla çok sayıda direktif (Şirket Hukuku Direktifi) çıkarmıştır. Bunlar aşağıda yer alan direktiflerdir²⁰:

- Hesapların Yayınlanması Hakkında Birinci Direktif (1968)
- Şirketlerin Yıllık Hesapları Hakkında Dördüncü Direktif (1978)
- Konsolide Edilmiş Hesaplar Hakkında Yedinci Direktif (1983)
- Yasal Mali Denetim Hakkında Sekizinci Direktif (1984)
- Kredi Kuruluşlarının Yıllık ve Konsolide Edilmiş Hesapları Hakkında Banka Hesapları Direktifi (1986)
- Şube Hesapları Hakkında Onbirinci Direktif (1989)
- Dördüncü ve Yedinci Direktiflerin Kapsam ve Uygulamalarında Değişiklikler Yapılması Hakkında SME /GmbH&Co KG Direktifi (1990)
- Sigorta Şirketlerinin Yıllık ve Konsolide Edilmiş Hesapları Hakkında Sigorta Hesapları Direktifi (1991)

Finansal tabloların yapısı ve düzenlenmesine ilişkin esasların düzenlendiği (25 Temmuz 1978 tarih ve 78/660/EEC) Avrupa Birliği'nin 4. Direktifinde finansal tablo olarak kabul edilen bilanço ve gelir tablosu ile bunlara ilişkin dipnotların düzenlenmesine ilişkin genel hükümler ve değerlendirme esaslarını içermektedir. Getirilen düzenlemede mali tablolarda yer alan kalemlerin değerlemesinde "işletmenin sürekliliği", "tutarlılık" ve "ihtiyatlılık" temel kavramlarına yer verilmiş ve bu esaslar çerçevesinde finansal tablolarda yer alan bilgilerin raporlanması gerektiği vurgulanmıştır. 4. Direktifi 13 Temmuz 1983 tarihinde yayımlanan 7. Direktif izlemiştir. 7.

---

²⁰ Akgül, Akay, **a.g.e.** s.32

Direktifte (83/349/EEC) konsolide finansal tabloların düzenlenmesine ilişkin esaslara yer verilmiştir. Direktife göre konsolidasyon koşullarının belirlenmesinde kontrol gücü, oy hakkı çoğunluğu ile ortaklık sözleşmesindeki haklar esas alınır. Önemli etkinliğin varlığı halinde iştiraklerin muhasebeleştirilmesinde özkaynak yönteminin uygulanmasına da imkan vermektedir. Konsolide finansal tabloların Birlik içinde uyumunun sağlanmasındaki amaç ortakların ve iştirak edenlerin çıkarlarını korumaktır. Bu da konsolide finansal tablolarda yer alan bilgilerin işletmelerin gerçek durumunu yansıtacak doğru ve güvenilir bilgileri içermesi ile mümkündür.²¹

Avrupa Birliği'nin 8. Direktifi ise muhasebe denetimine ve denetçiye ilişkin esasları düzenlemektedir. Bu direktife göre belirtilen nitelikteki şirketlerin finansal tablo ve konsolide finansal tabloları denetime yetkili kişi ve kişilerce denetlenmeli ve yasal denetçinin sahip olması gereken nitelikler de uyumlaştırılmalıdır. 1984 yılında yayımlanan bu direktifte yasal denetçi ve sahip olması gereken nitelikler daha sonra 2002 yılında yayımlanan bir düzenleme ile (2002/590/EC) belli standartlara bağlanmıştır.²²

AB bünyesinde direktifler vasıtasıyla muhasebe standartlarında harmonizasyon sağlanma çabalarında başlangıçtan itibaren; direktiflerin teknik olarak eksiklikler taşıması, direktiflerin üye ülkeler tarafından ulusal mevzuata zamanında aktarılmaması nedeniyle ülkeler arasındaki farklılıkların devam etmesi, muhasebe ile ilgili direktiflerde yayımlandıkları tarihten itibaren değişiklik yapılmaması sonucu güncelliğin sağlanamaması ve kalite geliştirici mekanizmaların oluşturulamaması, muhasebe standartlarında uyumlaştırmanın karşılıklı tanıma yöntemiyle sağlanması politikasının başarısızlıkla sonuçlanması, üye ülkelerin muhasebe standardı oluşturucu komisyonlar ve kurullar kurması nedeniyle direktiflerin içerdiği hükümlerin yumuşatılması, büyük Avrupa şirketlerinin AB muhasebe standartlarına uymaları halinde uluslararası sermaye piyasalarından faydalanabileceklerini

²¹ Figen Zaif, "Avrupa Birliği Muhasebe Standartlarında Son Gelişmeler", **MÖDAV**, 1. Uluslararası Muhasebe Konferansı 2004, s.136-137

²² Zaif, **a.g.m.**, s.137

ummalarına karşın bunun gerçekleşmemesi gibi bir takım sorunlarla karşılaşmıştır. Söz konusu sorunların önüne geçilebilmesi için; mevcut direktiflerin gözden geçirilmesi, Avrupa çapında muhasebe standardı oluşturacak bir kurulun kurulması gibi konuları da içeren alternatif uyum stratejileri üzerinde durulmuş 14 Kasım 1995'te Avrupa Komisyonu muhasebe standartlarının uyumunda AB'nin yeni stratejisini belirleyerek Avrupa Konseyi'ne ve Avrupa Parlamentosu'na bildirmiştir. Buna göre, AB'nin yeni stratejisi: uluslararası muhasebe standartlarının belirlenmesinde IASC/IOSCO girişimlerinin desteklenmesi ve AB muhasebe uygulamalarının IAS ile uyumlu hale getirilmesi yönünde olmuştur.²³

1.1.4.2 Avrupa Birliği'nde Uluslararası Muhasebe Standartlarına Geçiş Süreci

Avrupa Birliği'nde konsolide finansal tabloların düzenlenmesinde uluslararası muhasebe standartlarına geçiş süreci 2000 yılında başlamış ve Birlik direktifleri ile günümüze kadar gelmiştir.²⁴ Avrupa Birliği'de 19 Temmuz 2002 tarihinde Avrupa Parlamentosu'nda kabul edilen (EC) No 1606/2002 sayılı düzenleme ile uluslararası muhasebe standartlarının üye ülkelerdeki kullanım esaslarını hükme bağlamıştır. Bu düzenleme ile tüm üye ülkelerin borsalarına kote edilmiş şirketlerin, banka ve sigorta şirketleri dahil, konsolide finansal tablolarını 2005 yılından itibaren Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre düzenlemesi gerekmektedir. Ayrıca üye ülkeler bu zorunluluğu tüm şirketleri kapsayacak şekilde genişletme konusunda serbest bırakılmıştır. Avrupa parlamentosu, 2003 yılında kabul ettiği 2003/51/EC sayılı düzenleme ile daha önce yürürlükte bulunan 78/660/EEC, 83/349EEC,

²³ Akgül, Akay, **a.g.e.** s.34

²⁴ Zaif, **a.g.m.**, s.142

86/635/EEC ve 91/674/EEC sayılı direktiflerde de değişiklik yaparak yakınsama çalışmalarına destek vermiştir.²⁵

Söz konusu düzenlemenin bir direktifle değil de, tüzükle yapılması uygulamanın tüm üye devletleri bağladığı ve belirtilen tarihe kadar tüm üye ülkelerce aynen uygulanmasının zorunlu olduğu anlamına gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından yayınlanan ve uluslararası finansal raporlama standartları (UFRS) olarak bilinen standartlar, AB hukukuna aktarılarak AB müktesebatının bir parçası haline getirilmiş, böylece üye devletlerin borsaya kote olmuş şirketleri tarafından yayınlanacak konsolide finansal tabloların söz konusu uluslararası finansal raporlama standartlarına göre yayınlanması zorunlu hale gelmiştir.²⁶

Standartların Birlik mevzuatına girmesi sürecinde Avrupa Komisyonu çeşitli yerlerden görüş almaktadır. Standartlar, IASB tarafından oluşturulduktan sonra Avrupa Komisyonu bunların benimsenip benimsenmeyeceğini ve benimsenecekse ne şekilde benimseneceğine ilişkin Avrupa Finansal Raporlama Standartları Tavsiye Grubu'ndan teknik destek alır. Bu grup Avrupa'da finansal raporlamayla ilgili taraflarca (muhasebeciler, finansal tablo kullanıcıları ve hazırlayıcıları) kurulmuştur. Grup, Avrupa Komisyonu, IASB ve Avrupa Sermaye Piyasası Kurulları Komitesi'nin gözlemci sıfatıyla yer aldığı ve teknik uzmanlardan kurulu Teknik Uzmanlar Grubu ile Avrupa çıkarlarını temsil eden ve Grubun saygınlığını artırmakla görevli olan Avrupa Organizasyonları Denetim Kurulu'ndan (Supervisory Board of European Organizations) oluşmaktadır. Grubun amacı IASB'nin çalışmalarına destek vermek ve standartların ve yorumların Avrupa'da uygulanması sürecinde Avrupa Komisyonu'na teknik destek vermektir. Ayrıca Uluslararası Muhasebe Standartlarının uygulanmasına ilişkin 1606/2002

²⁵ Nalan Akdoğan, "Türkiye Muhasebe Standartlarının İlk Uygulamasında Uyulacak Esaslar ve TFRS'ye Geçiş Bilançosunun Düzenlenmesi", *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Mart 2006, s.1

²⁶ Suna Oksay, Onur Acar, **Sigorta Sektöründe Uluslararası Finansal Raporlama Standartları: Kurumlar ve Standartların Özetleri**, TSRŞB, Sigorta İnceleme ve Araştırma Yayınları, Aralık 2005, s. 42

sayılı Tüzük uyarınca kurulmuş olan Muhasebe Düzenleme Komitesi (Accounting Regulatory Committee), Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilmesi öngörülen uluslararası finansal raporlama standartları ve yorumlarıyla ilgili doğrudan Komisyona görüş bildirir²⁷.

Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu'nun da görüşlerini alarak standartların Avrupa müktesebatına aktarılıp aktarılmayacağına ve aktarılacaksa kimler için uygulanacağına ve ne zaman yürürlüğe gireceğine karar verir. Standartlar, Avrupa Komisyonu tarafından aynen veya zaman zaman kısmen benimsenerek, Avrupa Konseyince yayımlanan ve tüm üye ülkeler için bağlayıcı olan Tüzüklerle AB müktesebatına aktarılır²⁸.

1.1.5 Uluslararası Muhasebe Standartlarının Gelişimi

Muhasebe standartları, işletmelerin faaliyetlerinin takip edilmesi ve sonuçlarının görülmesinde uygulama birliğini sağlamak üzere işlemlerin kaydedilmesinde, mali tabloların oluşturulmasında belli kurallar ve ilkeler geliştirilerek karşılaştırılabilir, güvenilir ve anlaşılabilir muhasebe sonuçlarını görmek üzere belirlenmiş kurallar bütünü olarak tanımlanabilir.

Günümüzde küreselleşme süreci ile birlikte sermaye ve para piyasasında yaşanan serbestleşme ile birlikte ortaya çıkan çok uluslu şirketler ve fonların ülkeler arasında rahatlıkla dolaşabilmeleri ülkelerin kendi içinde uyguladıkları muhasebe standartlarının küresel ölçekte uyumlaştırılması ihtiyacını doğurmuştur.

Muhasebe standartlarına duyulan ihtiyaçlar, aşağıdaki başlıklarda ele alınabilir.²⁹

- Uygulamadaki farklılıkları ortadan kaldırmak,

²⁷ Oksay, Suna, **a.g.e.**, s. 43-44

²⁸ Oksay, Suna, **a.g.e.**, s. 44

²⁹ Şensoy, **a.g.e.**, s.8

- Muhasebe ilkelerinde tekdüzeni gerçekleştirmek,
- Mali tabloların açık, uygun, anlaşılabilir, tarafsız ve karşılaştırılabilir olmasını sağlamak,
- İşletmeyle ilgili kişi ve kurumların yanlış değerlendirmelerine ve karar vermelerine engel olmak,
- Uluslararası alanda finansal bilgi üretimi ve sunulması sırasında ortak bir dil oluşturmak.

1.1.5.1 Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi

Uluslararası muhasebe standartlarının oluşturulması konusunda ilk tartışmalar 1960'larda başlamış ve bu konunun bir örgüt tarafından yürütülmesine yönelik somut öneriler ise ilk defa 1972 yılında Sdney'de yapılan 10. Uluslararası Muhasebeciler Kongresi'nde gündeme gelmiştir.³⁰ Bu amaçla 1973 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC), Meksika, Hollanda, Almanya, İngiltere, İrlanda, Avustralya, Kanada, Fransa, Japonya, İrlanda ve ABD muhasebe meslek örgütleri tarafından kurulmuş ve 1973 yılından 2001 yılına kadar faaliyette bulunarak uluslararası muhasebe standartlarını yayımlamıştır.

Komitenin temel amacı, denetlenmiş hesapların ve finansal raporların sunulmasında dikkate alınması gerekli temel standartları belirleyip, bunları kamuya açık bir şekilde yayımlamak ve böylece bu standartların dünya çapında kabul edilme ve dikkate alınma olanağını arttırmaktır.³¹

³⁰ Akgül, Akay, **a.g.e.** s.35

³¹ İ.Ufuk Mısıroğlu, Cemal İbiş, "Muhasebe Standartlarında Küreselleşme, Temel Uluslararası Muhasebe Standartları", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 215, 1999, <http://www.vergidunyasi.com.tr/DergiIcerik.aspx?id=2070>.

IASC'ne yönelik eleştiriler yoğun olarak, yaptırım gücünün olmaması ve üye organizasyonların çoğunun, ülkelerinde standart oluşturma yetkisinin bulunmaması nedeniyle, muhasebe standartlarının uluslararası harmonizasyonunda yeterince aşama kaydedilemediği noktasında toplanmaktadır. Mevcut yapısını geliştirmek, değişen ihtiyaçlara cevap verebilmek ve ulusal standart oluşturunca otoritelerle ilişkilerini düzenlemek üzere, IASC'nin yeniden yapılandırılmasına ilişkin bir proje başlatılmış ve Aralık 1998'de konuyla ilgili bir araştırma metni yayınlanmıştır. IASC'ne yöneltilen eleştiriler üzerine, söz konusu eksikliklerin giderilmesi amacıyla "Uluslararası Muhasebe Standartları Vakfı" ve vakıf çatısı altında "Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu" oluşturulmuştur.³²

1.1.5.2 Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu

IASC'nin tüm sorumluluklarını üstlenerek, uluslararası muhasebe standartlarını oluşturmak amacıyla, 1 Nisan 2001 tarihinde, Londra'da kurulan Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), bağımsız ve özerk muhasebe standartları hazırlama ve yayınlama konusunda genel kabul görmüş tek otoritedir.³³

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun (IASB) amacı, uluslararası alanda kabul görmüş sözü edilen standartları üretmektir. IASB, bazı Uluslararası Muhasebe Standartlarında değişiklikler ve düzenlemeler yapmakta, bazı Uluslararası Muhasebe Standartlarını, UFRS olarak adlandırılan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile değiştirmekte ve yeni standartlar hazırlamaktadır. IASB, finansal tablolarda, şeffaf ve karşılaştırılabilir bilgiyi sağlayan, tek ve yüksek kalitede, anlaşılabilir ve uygulanabilir, küresel muhasebe standartları geliştirmeyi amaçlamaktadır. Kurul ayrıca, ulusal muhasebe standardı belirleyicileri ile birlikte çalışarak,

³² Şensoy, a.g.e., s.85-86

³³ Oksay, Onur Acar, a.g.e., s.23-32

dünya genelinde muhasebe standartlarını birbirine yakınlaştırmayı da amaçlamaktadır. IASB, finansal raporlama standartlarını, dünyada etkin olarak uygulanabilecek nitelikte, basit ve anlaşılabilir olarak hazırlamaktadır. Ayrıca, IASB'nin en önemli görevlerinden biri de, ortaya çıkan uygulama sorunları karşısında, güncelleme ihtiyacı gerektiğinde, standartlarda gerekli görülen değişiklikleri yapmaktadır.³⁴

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun (IASB) görevleri şunlardır:

- Kaliteli, şeffaf ve anlaşılır uluslararası muhasebe standartları geliştirmek,
- Ulusal muhasebe standartlarını ve uluslararası muhasebe standartlarını birbirine yaklaştırmak,
- Taslakları (Exposure Draft) çıkartmak ve geliştirmek,
- Standart Yorumlama Komitesi (IFRIC) tarafından oluşturulan yorumları onaylamak,
- Oluşturulmakta olan bir standartla ilgili ulusal standartları ve uygulamaları gözden geçirmek,
- Büyük projelerde görüş almak üzere uzmanlardan oluşan komiteler kurmak,
- Büyük projelere, önceliği olan işlere ve gündeme ilişkin Standart Danışma Konseyi'ne (SAC) danışmak,
- Her bir proje için şart olmamakla beraber, standartlar oluşturulmadan önce, standardın her çevrede uygulanabilir ve işleyebilir olduğundan emin olmak için hem gelişmiş ülkelerde hem de gelişmekte olan pazarlarda saha analizi (field test) yapmak.³⁵

---

³⁴ Oksay, Acar, **a.g.e.**, s.27

³⁵ Oksay, Acar, **a.g.e.**, s.28

IASB'nin, IASCF tarafından atanan ve her biri bir oy hakkına sahip olan 2 tanesi yarı zamanlı 12 tanesi de tam zamanlı olmak üzere, farklı coğrafi bölgelerden gelen 14 üyesi bulunmakta olup, kararlar en az 9 üyenin olumlu oyuyla alınmaktadır. IASB'nin çalışmalarını, çok sayıda uluslararası kuruluş da desteklemektedir. Özellikle 1990 yılından bu yana UMS'lerin gelişimi ile ilgili çalışmalarda rol alan ve halen IASB'nin de çalışmalarında aktif rol alan kuruluşlar şunlardır:

- Avrupa Komisyonu (EC)
- Avrupa Finansal Raporlama Tavsiye Grubu (EFRAG)
- IOSCO
- IFAC
- Uluslararası Muhasebe Mesleğini Geliştirme Forumu (IFAD)
- FASB
- ABD Halka Açık Şirketler Muhasebe Denetim Kurulu (PCAOB)
- ABD Menkul Kıymetler ve Takas Komisyonu (SEC) ³⁶

Amerika'nın Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları (US GAAP) ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının-UFRS (IFRS) uyumlaştırılması için çalışmalar yürütülmektedir. İki standart seti arasındaki farklılıkların giderilmesi konusunda 18 Eylül 2002 tarihinde FASB ve IASB arasında yapılan Norwalk Andlaşması tüm dünyada geçerli muhasebe ortak dilinin oluşturulması açısından önemli bir adım olmuştur.

1.2 TÜRKİYE'DE MUHASEBE STANDARTLARI

Türkiye'de muhasebe standartlarının gelişimi devlet öncülüğünde gerçekleşmiş, ekonomik ve siyasi olarak ilişkilerimizin yoğun olduğu ülkeler örnek alınarak aktarılan kanunlar ile bu ülke uygulamalarının etkileri

---

³⁶Burcu Özbarlas, "Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının İlk Kez Uygulanması ve Bu Uygulamanın İşletmeler Üzerindeki Etkileri", Gazi Üniversitesi, S.B.E. Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2009, s.11

görülmüştür. Muhasebe uygulamalarında önce Fransız mevzuatı ve yayınlarının daha sonra da Alman mevzuatı ve yayınlarının etkisi olmuş, 1950 yılından sonra ise ABD ile olan ilişkilerin ekonomik ve kültürel alanda gelişmesiyle Amerikan sisteminin etkisinde kalınmış ve 1987 sonrası Avrupa Birliği'ne tam üyelik başvurusunda bulunulması ile AB düzenlemelerinin ve son zamanlarda da Uluslararası Muhasebe Standartlarının etkisinde kalınmıştır.³⁷

İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu, 1968 yılında yayımlanan ve 1972 yılında uygulamaya koyduğu ve KİT'ler için zorunlu tuttuğu Tekdüzen Muhasebe Sistemi çalışmasını yapmıştır. Bankalar Birliği, bankalar arasında uygulama yeknesaklığı sağlamak için muhasebe konusunda çeşitli çalışmalar yapmıştır. 1969 yılında yürürlüğe giren ve bankalardan kredi talep eden işletmelerden son üç yıla ait bilanço ve gelir tablosunun tiplerini belirleyerek Türkiye'de bu tip bilançoların kullanılmasına önderlik etmiştir. Ayrıca muhasebe standartlarının oluşturulmasına yönelik olarak Türk Standartları Enstitüsü Muhasebe Standartları Özel Daimi Komitesi tarafından çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca Türkiye'de faaliyet gösteren sigorta ve reasürans şirketleri, Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu ve Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği'nin temsilcilerinin katılımı ile oluşturulan "Tekdüzen Hesap Planı Komitesi" tarafından hazırlanan ve 01.01.1994 tarihinden itibaren kullanılmaya başlanan tek düzen hesap planına göre iş ve işlemlerini muhasebeleştirmek zorundadırlar.³⁸ Ayrıca Maliye Bakanlığı'nın Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, BDDK ve SPK düzenlemeleri dikkate alındığında muhasebe uygulamalarında farklı düzenlemelerin olması uygulama birliğinin sağlanmasına engel olmaktadır. Bu nedenle, uygulama birliğini sağlamak üzere ve finansal tabloların gerçek, güvenilir, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmasını sağlayacak muhasebe standartlarını belirlemek amacıyla Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu kurulmuştur.

³⁷ Akgül, Akay, **a.g.e.**, s.14

³⁸ Akgül, Atay, **a.g.e.**, s.16-17

1.2.1 Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından Yapılan Çalışmalar

Sermaye piyasasının temellerinin oluşturulmasına hazırlık için 1981 yılında 2499 sayılı Kanun yürürlüğe konulmuştur. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nı (İMKB) kuran bu kanun 1984 yılında yayımlanmıştır. İMKB tam olarak faaliyetlerine 1986 yılında başlayabilmiştir. Türkiye' de SPK ve İMKB'nin kurulması ve yabancı yatırımların artması, muhasebe ve denetim standartlarının geliştirilmesini teşvik etmiştir. Bu amaçla, ülkemizde ilk finansal muhasebe standartları 1989 yılının Ocak ayında SPK tarafından geliştirilmiş ve 01 Ocak 1989 veya daha sonraki mali yıllar için yürürlüğe konulmuştur³⁹

2003 yılında yayımlanan "Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ (Seri:XI, No:25)" ve 2004 yılında yayımlanan "Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri:XI, No:27)" ile Türkiye'de UFRS alanında büyük adımlar atılmıştır. SPK, 2008 yılında "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliğini (Seri:XI, No:29)" yayımlayarak tam anlamı ile UFRS'ye uyumu kabul etmiştir. Ancak, SPK tarafından yayımlanan muhasebe standartlarının uygulama alanı, Sermaye Piyasası Kanunu'nun kapsamına giren ortaklıklar ile sınırlıdır. Bu nedenle SPK tarafından yayımlanan tebliğler söz konusu şirketlerin finansal tablolarında birlikteliği sağlamaktadır.⁴⁰

1.2.2 Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılan Çalışmalar

Muhasebe standartlarının oluşturulmasına yönelik olarak bir başka çalışma ise Maliye Bakanlığı Koordinatörlüğü'nde kurulan Muhasebe Standartları Komisyonu tarafından yapılan çalışmalardır. Bu çalışma neticesinde Maliye Bakanlığı'nca 26.12.1992 tarih ve 21447 sayılı Resmi

³⁹ Özbarlas, a.g.e., s.21

⁴⁰ Özbarlas, a.g.e., s.22

Gazete’de 1 Sıra Nolu “ Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği” yayınlanmıştır. Bu düzenleme; bilanço usulünde defter tutan gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin faaliyet ve sonuçlarının sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi, mali tablolar aracılığı ile ilgililere sunulan bilgilerin tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik niteliklerini koruyarak gerçek durumu yansıtmasının sağlanması ve işletmelerde denetimin kolaylaştırılması amacıyla yapılmıştır. Yayımlanan bu tebliğ ile aşağıdaki konularda düzenlemeler yapılmıştır.

- Muhasebenin temel kavramları,
- Muhasebe politikalarının açıklanması,
- Mali tablolar ilkeleri,
- Mali tabloların düzenlenmesi ve sunulması,
- Tekdüzen hesap çerçevesi, hesap planı ve işleyişi.

Bugüne kadar Maliye Bakanlığı toplam 14 adet Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği yayımlamıştır. Bakanlık, bu tebliğlerle günün koşullarına göre ve gelişmelere göre değişiklikler yaparak Tek Düzen Hesap Planının işlerliğini sürdürmeyi amaçlamıştır.

Bilanço esasına göre defter tutmakla beraber faaliyet konuları itibariyle farklı muhasebe tekniğini kullanmak durumunda bulunan;

- Banka ve Sigorta Şirketleri,
- Özel Finans Kurumları
- Finansal Kiralama Şirketleri (faktoring ve benzeri alanlarda faaliyet gösterenler dahil),
- Menkul Kıymet Yatırım Fonları Aracı Kurumlar ve Yatırım Ortaklıkları

belirlenen "Muhasebenin Temel Kavramları"na "Muhasebe Politikalarının Açıklanması"na ve "Mali Tablolar İlkeleri"ne uymaları kaydıyla Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği'nde belirtilen diğer hükümlere uymak zorunda değillerdir.⁴¹

1.2.3 Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Tarafından Yapılan Çalışmalar

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, bankaların 2002 yılı sonu itibariyle mali tablolarının Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumlu olmasını sağlamak amacıyla Haziran ayı sonu itibariyle Uluslararası Muhasebe Standartlarına paralel düzenlemeler içeren Muhasebe Uygulama Yönetmeliği ve bu yönetmeliğe ilişkin 01.10.2002 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 19 adet tebliğ yayınlamıştır.⁴²

5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamında BDDK tarafından 2006 yılının ve 2007 yılının Şubat ayları içerisinde yayımlanan ve toplam 19 adet Muhasebe Uygulama Yönetmeliğini (MUY) yürürlükten fiilen kaldıran düzenlemeler uyarınca bankalara, finansal raporlarını TMSK tarafından yayımlanmış olan standartlara uygun olarak hazırlama yükümlülüğünün getirildiği görülmektedir. Anılan düzenlemelerden 01 Kasım 2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin" 4'üncü maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, bankaların faaliyetlerini 16 Ocak 2005 tarihli ve 25702 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan TMSK'nın (1) sıra No.lu "Finansal Tabloların Hazırlanma ve Sunulma Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve Hakkında Tebliğ" hükümleri

⁴¹ 1 Sıra Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, (Erişim) www.gib.gov.tr, 25.08.2008

⁴² Akgül, Atay, **a.g.e.**, s.23

çerçevesinde Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uygun olarak muhasebeleştirmeleri hüküm altına alınmıştır.⁴³

1.2.4 TÜRMOB Tarafından Yapılan Çalışmalar

Maliye Bakanlığı'nca yapılan düzenlemelerin, muhasebe sistemimizin uluslararası arenada geçerli uygulamaları tamamen içermemesi sebebiyle ve bu açığın kapatılması amacıyla, muhasebe meslek üst birliği TÜRMOB (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği), 1994 yılında TMSK (Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu) yönergesini yayınlamak suretiyle TMSK'nin oluşumunu sağlamıştır. TMSK, muhasebe standartlarına duyulan ihtiyacı gidermek amacıyla, muhasebe ilgi gruplarının temsilcilerinin (meslek mensupları, mali tabloları uygulayıcılar ve kullanıcılar, devlet, özel sektör, üniversiteler ve diğerleri) katılımıyla ve uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu standartlar üretmek üzere Şubat 1994 tarihinde kurulmuştur. TMSK, TÜRMOB desteği ile çalışmalarını sürdüren özerk bir kuruluştur. Bünyesinde oluşturduğu çalışma komisyonları ile kurulduğu günden bugüne çok değerli çalışmalar yapmış ve 19 adet Türkiye Muhasebe Standardı (TMS) yayımlamıştır.⁴⁴

Ancak yayınlanan standartlar uygulamada çok etkili olamamıştır. Bunun temel nedeni, standartlara uyumun bir müeyyideye bağlanmaması ve cari mevzuatın uygulamayı teşvik etmemesidir.⁴⁵

⁴³ Özbarlas, **a.g.e.**, s.30

⁴⁴ Serpil Bostancı, "Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma Ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu", s.7 , (Erişim) www.tmsk.org.tr

⁴⁵ Hanifi Ayboğa, "Uluslararası Muhasebe Standartları Türkiye Muhasebe Standartlarının Uygulanması ve Meslek Mensuplarının Sorumlulukları", **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 180, Eylül 2003, s.108

1.2.5 Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu

Sermaye Piyasası Kanunu'nda değişiklik yapılması ile Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları ve Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Birliği Kanunu'nun Bir Maddesinin Değiştirilmesine Dair, 15.12.1999 tarih ve 4487 sayılı Kanun ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na bir madde eklenerek Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu kurulmuştur. Böylece Türkiye'de muhasebe standartları çıkartma yetkisi tek bir kuruluşa verilerek bu konuda önemli bir adım atılmıştır.⁴⁶

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu Hazine Müsteşarlığı, Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Yüksek Öğretim Kurulu ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nden birer, Türkiye Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler ve Yeminli Malî Müşavirler Odaları Birliği'nden bir yeminli malî müşavir ve bir serbest muhasebeci malî müşavir olmak üzere 9 üyeden oluşmaktadır.

TMSK'nın amacı, "Denetlenmiş finansal tabloların sunumunda; finansal tabloların ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, dengeli, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmaları için ulusal muhasebe ilkelerinin gelişmesini ve benimsenmesini sağlamak ve kamu yararı için uygulanacak muhasebe standartlarını saptamak ve yayımlamaktır."⁴⁷ Bu kapsamda bugüne kadar TMSK tarafından Resmi Gazete'de yayımlanan 41 adet TMS ve 8 adet TFRS bulunmaktadır. Kurulun görevleri ise şunlardır⁴⁸;

⁴⁶ Serpil Bostancı, **a.g.m.**,s.7

⁴⁷ Cemal İbiş, Serdar Özkan "Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na Genel Bakış", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı 74, İSMMMO, Ocak-Şubat-Mart 2006, s.33.

⁴⁸ 16 Mart 2004 tarih ve 25404 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun Çalışmalarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Md. 9

a) Muhasebe standartlarının oluşturulmasında esas alınmak üzere, Kavramsal Çerçeveyi belirlemek ve Türkiye Muhasebe Standardı Taslak Metinlerini hazırlayıp kamuoyunun görüşlerine açmak,

b) Gerçek, güvenilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaca uygun, anlaşılabilir ve tutarlı finansal bilgi üretilmesini sağlayacak Türkiye Muhasebe Standartlarını oluşturmak,

c) Muhasebe standartlarının gelişen ve değişen ihtiyaçlara cevap verebilmesini teminen standartların güncelliğini sağlamak üzere gerekli çalışmaları yapmak,

d) Finansal bilgilerin karşılaştırılabilirliğinin uluslararası alanda da sağlanmasını teminen, ulusal muhasebe standartlarının uluslararası kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve en iyi muhasebe uygulama örnekleri ile uyumunu gerçekleştirmek üzere gerekli çalışmaları yapmak,

e) Finansal tabloların ihtiyaçlara uygun bilgi sunmasını ve belirlenecek standartlarla ilgili olarak uygulamada karşılaşılabilecek sorunlara ilişkin önlem alınabilmesini sağlamak üzere, standartların oluşturulması sürecinde muhasebe ilgi gruplarının görüşlerinin alınmasını sağlamak ve standartların oluşturulması sürecinde düzenli olarak kamuoyunu bilgilendirmek,

f) Gerektiğinde uygulamaya açıklık kazandırmak üzere muhasebe standartlarının uygulanmasında tereddüt oluşan konularda Yorumlar yayımlamak,

g) Ulusal muhasebe standartlarının benimsenmesine ve standartların uygulanmasına ilişkin kamu bilincinin yerleştirilmesine yönelik olarak toplantı, konferans, sempozyum, kongre gibi faaliyetler düzenlemek ve gerekirse çeşitli yayınlar hazırlamak ve bastırmak.

1.2.6 Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Öngörülen Düzenlemeler

Serbest piyasa ekonomisi, teknolojik gelişmeler, e-ticaret, Avrupa Birliği süreci gibi etkenlerle ekonomik faaliyetlerde yaşanan dönüşüm ve gelişmeler 29/06/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nu ticari hayatta meydana gelen değişimlere cevap veremez hale getirmiştir ve bu nedenle yeni kanun çalışmalarına başlanmıştır.

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve TBMM Başkanlığı'na Bakanlar Kurulu'nca 09.11.2005 tarihinde sunulan "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı" 11.01.2008 tarihinde Adalet Komisyonu'nda kabul edilmiş ve Genel Kurul'a sunulmak üzere T.B.M.M. Başkanlığı'na sunulmuştur.

Tasarı ile halka açık olsun olmasın ülkedeki tüm işletmelere muhasebe ve finansal raporlama konularında TMSK tarafından yayımlanan, TMS'lere uymaları zorunluluğu getirilmektedir. TTK Tasarısının "Defter Tutma Yükümü" başlıklı 64'üncü maddesinin gerekçesinde "Muhasebe Vergi Usul Kanunu"na ve vergi mevzuatına göre tutulamaz. Muhasebe vergi için tutulmaz. Vergi verilerini ve sonuçlarını bu suretle tutulan muhasebeye dayandırır." ifadesi yer almakta ve tasarının 64'üncü maddesinde yer alan düzenlemede tacirlerin ticari defterlerini Türkiye Muhasebe Standartlarına göre tutmak zorunda oldukları belirtilmiştir. "Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun Yetkisi" başlıklı 88'inci maddesinin birinci fıkrasında "gerçek ve tüzel kişiler gerek ticarî defterlerini tutarken, gerek münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan, Türkiye Muhasebe Standartlarına, kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara aynen uymak ve bunları uygulamak zorundadırlar." hükmüne yer vermiştir.

Ayrıca TTK Tasarısı'nın 562'nci maddesinin 1'inci fıkrasında, bu Kanunun defter tutma yükümünü yerine getirmeyenler, belgelerin kopyasını sağlamayanlar, gerekli onayları yaptırmayanlar, uygun olarak defterlerini

tutmayanlar, hileli envanter çıkaranlar ve belgeleri ibraz etmeyenler iki yüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı ve 2'inci fıkrasın da Kanunun 88'inci maddesine aykırı hareket edenlerin yüz günden yz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir.

ngrlen bu değişikliklerle muhasebe uygulamalarının uluslar arası muhasebe standartlarına uygun hale getirilerek uluslar arası toplumla ve piyasalarla bütünleşmesi hedeflenmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

VARLIKLARDA DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ STANDARDI

Muhasebenin ihtiyatlılık ilkesi gereği giderler muhtemel hale geldiklerinde, gelirler kesinleşince kayda alınırlar. Bu ilke; işletme dışına nakit çıkışı ihtimali olduğunda borç karşılıkları hesapları ile varlıkların değerinde meydana gelen değer düşüklükleri söz konusu olduğunda aktif değer düşüklüğü karşılığı hesapları ile gerçekleştirilir. Ancak ülkemizdeki uygulamalarda değer düşüklüğü karşılığı ayırma sınırlı sayıdaki ve özellikle dönen varlık niteliğindeki varlıklarda gerçekleştirilmektedir. Aktiflerin oldukça önemli bir tutarına ulaşan maddi ve maddi olmayan duran varlıklarda bu ilke uygulanmamaktadır. Böyle olunca aktiflerin değerlendirilmesinde genel kural olan maliyet bedeli ile piyasa değerinden küçük olan ile değerlendirme ilkesi bu varlıklarda uygulanmamış olmaktadır. Dolayısıyla ihtiyatlılık ilkesi de tüm aktiflerde uygulanmamış olmaktadır. “TMS 36: Varlıklarda Değer Düşüklüğü” standardı bu varlıklarda, değer düşmelerinden kaynaklanan muhtemel zararların nasıl kayda alınacağını, duran varlıkların ihtiyatlılık ilkesine uygun şekilde nasıl değerlendirileceğini kurala bağlamaktadır. Bu amaçla geliştirilmiş standardın uygulanması ile bilançonun tüm aktiflerinde maliyet bedeli ile piyasa değerinden küçük olanı ile değerlendirme mümkün olmaktadır.⁴⁹ Standart ile mali tablo kullanıcılarına işletmelerin maddi ve maddi olmayan duran varlıklarının değerleri ile ilgili güvenilir, doğru ve gerçeğe uygun bilgilerin sunulması sağlanmaktadır.

2.1 STANDARDIN AMACI

Varlıklarda değer düşüklüğü standardının amacı işletmelerin varlıklarını geri kazanılabilir tutarından daha yüksek bir değerden izlenmemesini sağlayarak mali tablo kullanıcılarına tam, doğru ve gerçeğe

⁴⁹ Remzi Örtün, Hasan Kaval, Aydın Karapınar, **Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standardı**, Gazi Kitabevi, Ankara, s. 511

uygun bilgiler sağlamak ve bu amacı gerçekleştirmek için uygulanması gereken ilkeleri belirlemektir.

Bir varlığın defter değerinin kullanımı ya da satışı ile geri kazanılacak tutarından daha yüksek olması durumunda, ilgili varlığın geri kazanılabilir tutarından daha yüksek bir tutarla defter kayıtlarında izlendiği anlaşılır. Bu durumda varlık değer düşüklüğüne uğramıştır ve işletmenin değer düşüklüğü zararını muhasebeleştirilmesi gerekir. Ayrıca Standart işletmelerin değer düşüklüğü zararlarını ne zaman iptal etmesi gerektiğini ve kamuoyuna yapılması gereken açıklamaların neler olduğunu da belirtmektedir.

2.2 STANDARTIN KAPSAMI

Standardın kapsamını belirtmek açısından öncelikle kapsam dışında olan varlıkları belirtmekte fayda bulunmaktadır.

2.2.1 Kapsam Dışında Olan Varlıklar

Aşağıda belirtilen varlıklarda değer düşüklüğü olması durumunda Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı'na göre muhasebeleştirme yapılmaz. Bu varlıklar kendilerine ilişkin standartlara göre değerlendirildiğinden bu Standart kapsamına dahil edilmemiştir.

- Stoklar
- İnşaat Sözleşmelerinden Kaynaklanan Varlıklar
- Ertelenmiş Vergi Varlıkları
- Çalışanlara Sağlanan Faydalardan Kaynaklanan Varlıklar

- TMS 39 Finansal Araçlar: “Muhasebeleştirme ve Ölçüm” Standardı Kapsamındaki Finansal Varlıklar
- Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
- Gerçeğe Uygun Değerden Satış Maliyetleri Düşülmek Suretiyle Ölçülen Tarımsal Faaliyetlere İlişkin Canlı Varlıklar
- Ertelenen Edinme Maliyetleri ve TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri Standardı Kapsamında Olan Sigorta Poliçelerindeki Sigortacının Sözleşmeden Doğan Haklarından Kaynaklanan Maddi Olmayan Duran Varlıklar
- TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Maddi Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler Standardı Çerçevesinde Satış Amaçlı Elde Tutulan Olarak Sınıflandırılan Maddi Duran Varlıklar veya Elden Çıkarılacak Varlık Grupları

2.2.2 Standart Kapsamında Olan Varlıklar

Standart yukarda belirtilen kapsam dışında kalan her türlü varlığa ilişkin değer düşüklüğünün muhasebeleştirilmesinde uygulanır. Buna göre Standart kapsamına giren varlıklar şu şekilde sayılabilir;

- Maddi Duran Varlıklar,
- Maddi Olmayan Duran Varlıklar,
- Yatırım Amaçlı Gayrimenkullerden Gerçeğe Uygun Değerle Değerlenmeyenler,

- Canlı Varlıklardan Gerçeğe Uygun Değerle Değerlenmeyenler,
- Şerefiye,
- Bağlı Ortaklıklar, İştirakler, İş Ortaklıkları
- Yeniden Değerlemeye Tabi Tutulmuş Varlıklar.

2.2.2.1 Maddi Duran Varlıklar

Maddi duran varlıklar, işletme amaçlarına uygun olarak işletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilen ve tahmini kullanma ömrü bir dönemden fazla olan fiziki varlıklardır. TMS 16 Maddi Duran Varlıklar Standardı ile maddi duran varlıkların aktifleştirilmesi, maliyet unsurları, aktifleştirme sonrası değerlemesi, amortismanına tabi tutulması ve mali tablo dipnotlarında verilmesi gereken en az bilgiler ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Bu standart satış amaçlı olmayan mal ve hizmet üretimi, pazarlama, satış, dağıtım faaliyetleri ve yönetim faaliyetleri için yani kullanım amaçlı tüm duran varlıklara uygulanır. Satış için üretilen gayrimenkuller, satışa uygun hale gelinceye kadar olan zamanda bu standart kapsamında değerlendirilir. Canlı varlıklar, maden, petrol, doğal gaz ve benzeri nitelikli yeniden yaratılabilir olmayan varlıkların kullanım hakları bu standart kapsamında değerlendirilmez. Yine özel tükenmeye tabi varlıklar ile özel maliyetler bu kapsamda değerlendirilir.

Maddi duran varlıkların ilk iktisabında, elde etme maliyeti veya üretim maliyeti hesaba alınır. Bilanço tarihinde değerlemede ise maliyet modeli ve yeniden değerlendirme modeli olmak üzere iki yöntemden biri kullanılabilir.

Maliyet modelinde maddi duran varlıklar mali tablolarda elde etme veya üretim maliyetlerinden birikmiş amortismanları ve değer düzeltmeleri

düşüldükten sonraki değerleri ile gösterilir. Bu değer geri kazanılabilir değer veya kullanım değerinden yüksek olamaz.

Yeniden değerlendirme modelinde ise maddi duran varlıklar mali tablolarda yeniden değerlendirilmiş tutarları üzerinden gösterilirler. Burada yeniden değerlendirilmiş tutar, gerçeğe uygun değerden birikmiş amortisman payları ve değer düzeltmeleri düşüldükten sonra kalan değerdir.

Bu modeli uygulayabilmek için öncelikle maddi duran varlığın gerçeğe uygun değerinin güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi gerekmektedir. Maddi duran varlığın gerçeğe uygun değeri genellikle piyasa fiyatıdır. Yeniden değerlendirme yönteminin uygulama sıklığı, maddi duran varlığın gerçeğe uygun değerindeki değişime bağlıdır. Buna göre maddi duran varlığın değeri gerçeğe uygun değerinden önemli ölçüde farklılaşıyorsa yıllık olarak yeniden değerlendirme yapılır.⁵⁰

Maddi duran varlıklarda gerçeğe uygun değer⁵¹;

- Arsa ve binalarda aynı türden bir işletmenin aynı varlık için ödeyeceği değer olup, bunun bulunmasında mesleki yeterliliğe sahip değerlendirme uzmanlarınca yapılmış hesaplamalardan yararlanılır.
- Tesisler, cihazlar, fabrika ve genel yönetimde kullanılan müştemilat pazar değerlerinin tahmini ile bulunur. Eğer bunların pazar değerleri bulunmuyor ise amorti edilmiş yeniden değerleri kullanılır.
- Diğer maddi duran varlıkların değeri, bunların gelecekte yaratacakları fayda ile ölçülür.

⁵⁰ Yıldız Akbulut, Beyhan Marşap, “Maddi Duran Varlıklarda Değer Düşüklüğünün “TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı” Kapsamında İncelenmesi ve İMKB’de İşlem Gören Şirketlerdeki Uygulamaların Değerlendirilmesi”, **MÖDAV**, 2006/4, s.91

⁵¹ Örtün, Kaval, Karapınar, **a.g.e.**,s.197

Bu standarda göre amortisman oranlarının seçimi, işletmenin varlığın kullanımından elde ettiği faydayı yansıtacak şekilde belirlemelidir. Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı kapsamına giren maddi duran varlıklar;

- Arsa ve araziler,
- Yer Altı ve Yer Üstü Düzenleri,
- Binalar,
- Makine, Teçhizat Ve Cihazlar,
- Taşıtlar,
- Demirbaşlar.

2.2.2.2 Maddi Olmayan Duran Varlıklar

Maddi olmayan duran varlıklar fiziki bir unsuru olmamakla birlikte, fayda yaratma potansiyeli, diğerlerinden ayrıştırılabilir ve tanımlanabilir özelliği olan, malların üretilmesinde, hizmetlerin yerine getirilmesinde kullanılabilen, üçüncü kişilerin faydalanmasına bırakılabilen veya sahibi tarafından kullanılabilmesi mümkün olan varlıklar olarak tanımlanabilir.⁵² Maddi olmayan duran varlıklar, kullanımları sonucunda işletmenin gelirlerinde artış yaratan bir kısım “hak”lar ile işletmeye ticari bir fayda sağlayan “ayrıcalıklar” ve “üstünlüklerden” oluşur. İlgili hak, ayrıcalık ve üstünlükler ya işletme tarafından bir bedel karşılığında elde edilir ya da işletmenin çalışmaları sonucu ortaya çıkar. Muhasebe kayıtlarında bunlardan sadece bir bedel karşılığı edinilenler alınıp izlenir.⁵³ Standart ile bu varlıkların bilançonun

⁵² Örtten, Kaval, Karapınar, **a.g.e.**,s.574

⁵³ Feriştah Sönmez, “Maddi Olmayan Duran Varlıklar Kapsamında Şerefiye ve Muhasebeleştirilmesi I”, **Vergici ve Muhasebeci ile Diyalog**, Sayı:204, Nisan 2005 s. 203

aktifine ne zaman alınacağı, aktife alındıktan sonraki dönemde değerlemenin nasıl yapılacağı ve mali tabloların dipnotlarında nelerin açıklanacağı belirtilmiştir. Yukarıdaki tanıma göre bu varlık grubuna giren hesap grupları aşağıdaki gibidir⁵⁴;

- Haklar
- Patentler
- Lisanslar
- Marka
- İsim Hakkı ve Unvan
- Telif Hakkı,
- İhraç Kotası, İthal Kotası ve Üretim Kotası gibi haklar,
- Franchaising peşin ödemeleri,
- Bilgisayar Programları,
- Filmler,
- Sanat Eserleri,
- Geliştirme Giderleri.

Herhangi bir varlığın, maddi olmayan duran varlık olarak aktifleştirilebilmesi için; tanımlanabilir, kontrol edilebilir ve gelecekte ekonomik fayda sağlama potansiyelinin olması gerekmektedir. Tabi bu özel koşulların yanında varlıkla ilişkilendirilen beklenen gelecekteki yararların

---

⁵⁴ Örtün, Kaval, Karapınar, **a.g.e.**,s.574

işletme için gerçekleştirilmesinin muhtemel olması ve varlığın maliyetinin güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi gibi genel koşulları da sağlaması gerekir⁵⁵.

İşletmeler, bir maddi olmayan duran varlığın yararlı ömrünün sınırlı mı yoksa sınırsız mı olduğunu ve eğer sınırlı ise, bunun süresini veya kendisini oluşturan ürün veya benzeri birimlerin sayısını değerlendirir. İlgili her türlü unsura ilişkin olarak yapılan analiz esas alındığında, varlığın işletmeye net nakit girişi sağlaması beklenen süre için öngörülebilir bir sınır olmaması durumunda, işletmelerin, maddi olmayan duran varlığı sınırsız yararlı ömre sahip olarak değerlendirmesi gerekir⁵⁶. Maddi olmayan bir duran varlıkla ilgili olarak yararlı ömrünü sınırlandıran hukuki bir kural, sözleşme vb. yoksa varlığın faydalı ömrünün sınırsız olduğu kabul edilir⁵⁷.

Bir maddi olmayan duran varlığın muhasebeleştirilmesinde yararlı ömrü dikkate alınır. Sınırlı bir yararlı ömre sahip bir maddi olmayan duran varlık itfaya tabi iken, sınırsız yararlı ömürlü bir maddi olmayan duran varlık itfaya tabi olmaz⁵⁸.

2.2.2.3 Şerefiye

Maddi olmayan duran varlıklar kapsamında en fazla tartışılan varlık kalemlerinden biri olan “şerefiye” hesabı, bir işletme devralınırken katlanılan maliyet ile söz konusu işletmenin rayiç bedelle hesaplanan net varlıklarının değeri arasındaki olumlu farkların izlenmesinde kullanılır. Şerefiye bir ticari işletmenin bulunduğu yerin önemi, sahip olduğu şöhret, tutmuş olduğu müşteri kitlesi ve benzeri unsurlara bağlı olarak bilanço değerlerine ilave olarak sahip olduğu değeri ifade eder.⁵⁹ Başka bir ifade ile şerefiye, bir

⁵⁵ Örtten, Kaval, Karapınar, **a.g.e.**, s.575-576

⁵⁶ TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı, Paragraf 88

⁵⁷ Otlu, Fikret, Çukacı, Yusuf; “Şirket Birleşmelerinde Maddi Olmayan Duran Varlıklar ve Şerefiyenin Muhasebe Standartlarına Göre Muhasebeleştirilmesi”, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Sayı 21 Ocak 2007, s.117

⁵⁸ TMS 38, Paragraf 88

⁵⁹ Sönmez, **a.g.m.**, s.205

işletmenin başarılı faaliyetleri sonucu başka bir işletme tarafından özsermayesinin defter değerinin üzerinde bir bedel ödenerek satın alındığı veya birleşildiği durumlarda doğar.

2.2.2.4 Bağlı Ortaklıklar

TMS 27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar Standardında bağlı ortaklığın tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre bağlı ortaklık; ana ortaklık tarafından kontrol edilen işletmelerdir. Ana ortaklık ise bir başka ortaklığın bağlı ortaklığı durumunda olsun ya da olmasın bağlı ortaklığı olan işletmelere denilmektedir. Ayrıca kontrol etmekten kastedilen ana ortaklığın bir işletmenin faaliyetlerinden fayda sağlamak amacıyla söz konusu işletmenin finansal ve faaliyet politikaları ile ilgili kararlarında tek başına etkin rol oynama gücünü ifade etmektedir.

2.2.2.5 İştirakler

“TMS 28 İştiraklerdeki Yatırımlar” Standardında tanımı yapılan “iştirakler” Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardının kapsamına girmektedir. TMS 28’in amacı iştirak niteliğindeki yatırımların muhasebeleştirilme ve raporlama esaslarını belirlemektir. Bu standarda göre iştirak; yatırımcı işletmenin, adi ortaklık gibi tüzel kişiliği olmayan işletmeler de dahil olmak üzere, iş ortaklığı veya bağlı ortaklık niteliğinde olmayan ancak üzerinde önemli etkisinin bulunduğu işletmelerdir.

Yatırımcı şirketin herhangi bir yatırım üzerindeki önemli etkisinin belirlenmesinde, standart, temel kriter olarak yatırımcı şirketin iştirakte %20’lik paya sahip olmasını aramaktadır. Ancak, önemli etkinin belirlenmesinde yatırımcı işletmenin iştirakine yönetici personel sağlaması, iştirakin yönetim kurulunda temsil edilmesi, yönetim politikalarına yön

verilebilmesi gibi bir takım başka faktörlerin de değerlendirilmesi gerektiği standart metninde belirtilmiştir.⁶⁰

2.2.2.6 İş Ortaklıkları

“TMS 31 İş Ortaklıklarındaki Paylar” Standardında iş ortaklıkları; “İki veya daha fazla tarafın, müşterek kontrole tabi bir ekonomik faaliyeti gerçekleştirmesini sağlayan sözleşmeye bağlı girişimdir.” şeklinde tanımlanmıştır. Müşterek kontrol ile kastedilen bir ekonomik faaliyet üzerindeki kontrolün sözleşmeye dayalı olarak paylaşılmasıdır. Bu kontrolün, sadece ekonomik faaliyetle ilgili stratejik finansal ve faaliyetle ilgili kararların, kontrolü paylaşan tarafların (ortak girişimciler) oy birliği ile mutabakatını gerektirdiği durumlarda var olduğu kabul edilir. İş ortaklıkları genelde baraj, köprü, tünel gibi büyük inşaatların yapımında söz konusu olmaktadır.

İş ortaklıklarının muhasebeleştirilmesi işlemlerinin düzenlendiği TMS 31’de iş ortaklıkları temel olarak üç kategoriye ayrılmıştır. Bunlar; müştereken kontrol edilen faaliyetler, müştereken kontrol edilen varlıklar ve müştereken kontrol edilen işletmelerdir. Bu faaliyetlerden ilk ikisinde girişimciler tarafından kurulan herhangi bir işletme bulunmamaktadır. Bundan dolayı bu tür iş ortaklıkları konsolidasyon işlemlerine tabi tutulmazlar. Müştereken kontrol edilen işletmelerde ise girişimciler iş ortaklığının faaliyetini yürütmek için ayrı bir tüzel kişilik oluştururlar. Bundan dolayı yeni oluşturulan bu tüzel kişiliğin faaliyet sonuçları girişimcilerin mali tabloları ile birleştirilir. Bir girişimcinin mali tablolarında bu girişimci konsolide mali tablo yayınlasın veya yayınlamasın müştereken kontrol edilen işletmelerdeki paylar özkaynak yöntemi ile veya oransal konsolidasyon yöntemi ile muhasebeleştirilir⁶¹.

⁶⁰ Mehmet Akif Tunç, “Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre İştiraklerin ve İş Ortaklıklarının Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Pusula**, Sayı 28, Nisan 2007, s.130

⁶¹ Tunç, **a.g.m.**, s.134.

2.2.2.7 Yatırım Amaçlı Gayrimenkullerden Gerçeğe Uygun Değerle Değerlenmeyenler

Mal veya hizmet üretiminde ya da tedarikinde veya idari amaçla kullanmak ve normal iş akışı içinde satmak amacı yerine kira geliri veya değer artış kazancı ya da her ikisini birden elde etmek amacıyla sahibi veya finansal kiralama sözleşmesine göre kiracı tarafından elde tutulan arsa, arazi ve binalar yatırım amaçlı gayrimenkullerdir. Sahibi tarafından mal ve hizmet üretiminde veya normal iş akışı içinde kullanılan gayrimenkuller TMS 16 Maddi Duran Varlıklar Standardına göre muhasebeleştirilir. Yatırım amaçlı gayrimenkuller ilk alımda maliyet bedeli ile değerlendirir⁶². Ancak yatırım amaçlı gayrimenkullerin alımdan sonra değerlemesinde iki yöntem kullanılır;

- Gerçeğe Uygun Değer Yöntemi
- Maliyet Değeri Yöntemi

İşletme, yatırım amaçlı gayrimenkulü alımdan sonra maliyet değeri ile muhasebeleştirilmesi halinde TMS 36 kapsamına girmektedir ve bu Standart hükümlerine göre muhasebeleştirilir. Gerçeğe uygun değer ile değerlendirilen yatırım amaçlı gayrimenkullere ilişkin değer düşüklüğü olması durumunda, söz konusu bu varlıklar için TMS 37: Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı uygulanır.

2.2.2.8 Canlı Varlıklardan Gerçeğe Uygun Değerle Değerlenmeyenler

TMS 41'e göre canlı varlıklar yaşayan hayvan veya bitki olarak tanımlanmaktadır. Canlı varlıklarda niteliksel ve niceliksel değişime yol açan büyüme, bozulma, üretim ve döllenme süreci ise biyolojik dönüşüm olarak tanımlanmaktadır. Canlı varlıklar satılabilir, tarımsal ürüne dönüşebilir veya ek canlı varlıklar yaratabilir. Satılabilir canlı varlıklar ve ek canlı varlıklar TMS

---

⁶² TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller Standardı

41' göre, tarımsal ürünler ise TMS 2 Stoklar ve Uygulaması Standardına göre muhasebeleştirilir.⁶³

TMS 41'e göre gerçeğe uygun değerden satış maliyetleri düşülmek suretiyle değerlendirilen tarımsal faaliyetlere ilişkin canlı varlıklara Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı uygulanmaz. Çünkü gerçeğe uygun değere göre belirlenmiş canlı varlıklara ilişkin muhasebeleştirme işlemleri TMS 41'e göre yapılır.

2.3 DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜNÜN BELİRLENMESİ ve TEST ZAMANI

İşletmeler varlıklarda değer düşüklüğüne yol açacak iç ve dış belirtilerin olması durumunda varlıklarının defter değerinin geri kazanılabilir tutarın üzerinde olup olmadığını kontrol etmelidir ve varsa değer düşüklüğü karşılığı ayırmalıdır.

İşletmelerin her bir raporlama tarihinde varlıklarının değer düşüklüğüne uğramış olabileceğini gösteren herhangi bir belirtinin bulunup bulunmadığını değerlendirmeliler. Böyle bir belirtinin mevcut olması durumunda işletmenin ilgili varlığın geri kazanılabilir tutarını tahmin etmesi gerekir.

Ancak aşağıda belirtilen durumlarda herhangi bir değer düşüklüğü belirtisi bulunup bulunmadığına bakılmaksızın işlemler yapılır;

- İşletmeler sınırsız yararlı ömre sahip veya henüz kullanımda olmayan bir maddi olmayan duran varlığın, defter değerini geri kazanılabilir tutarı ile karşılaştırmak suretiyle, değer düşüklüğü açısından yıllık olarak test etmelidir. Her yıl aynı zamanda

⁶³ Burak Arzova, Aylin Poroy Arsoy, "TMS 41 Tarımsal Faaliyetler Çerçevesinde Canlılık Varlıklarının Muhasebeleştirilmesi ve Finansal Tablolarda Sunuluşu", **Vergi Dünyası**, Sayı: 302, Ağustos 2006, s.136

yapılmak koşuluyla, söz konusu değer düşüklüğü testi bir yıllık dönemin herhangi bir zamanında yapılabilir. Farklı maddi olmayan duran varlıklar değer düşüklüğü açısından farklı zamanlarda teste tabi tutulabilirler. Ancak, bu tür bir maddi olmayan duran varlığın cari dönemde muhasebeleştirilmiş olması durumunda, değer düşüklüğü açısından cari yılın bitiminden önce teste tabi tutulması gerekir.

- Şirket birleşmesi sırasında edinilen şerefiyenin yıllık olarak değer düşüklüğü açısından test edilmelidir.

Maddi olmayan bir duran varlığın gelecekte defter değerini karşılamaya yetecek tutarda ekonomik yarar sağlama imkanı, varlığın kullanımda olmasından önce kullanımda olması sonrasına göre daha belirsizdir. Bu nedenle TMS 36 işletmenin, henüz kullanımda olmayan maddi olmayan duran varlığının defter değerini, değer düşüklüğünün tespiti açısından en azından yılda bir defa teste tabi tutmasını öngörmektedir⁶⁴.

Yukarıda belirtilen durumlar haricinde, bir varlığın geri kazanılabilir tutarının tahmin edilmesinin gerekli olup olmadığı önemlilik kavramına göre belirlenir. Örneğin; eğer önceki hesaplamalar varlığın geri kazanılabilir tutarının defter değerinin önemli ölçüde üstünde olduğunu göstermişse, işletme bu farkı ortadan kaldıracak herhangi bir olay gerçekleşmediği takdirde varlığın geri kazanılabilir tutarının tekrar tahminine ihtiyaç duymaz⁶⁵.

İşletmeler varlığın değer düşüklüğüne uğramış olabileceğini gösteren herhangi bir belirtinin bulunup bulunmadığını değerlendirirken işletme dışı ve işletme içi bilgi kaynaklarından sağlanan belirtileri dikkate alarak işlem yapmalıdır. Söz konusu iç ve dış göstergeler Standartta belirtilmiştir. Bunlar;

---

⁶⁴ TMS 36, Paragraf 11

⁶⁵ TMS 36, Paragraf 15

a. İşletme dışı göstergeler

- Dönem içinde varlığın piyasa fiyatı, zamanın ilerlemesinden veya normal kullanımdan kaynaklanması beklenenden çok daha fazla azalmış olması,
- İşletmenin faaliyette bulunduğu teknolojik, ekonomik veya hukuki çevre ile pazarda veya varlığın tahsis edildiği piyasada işletme üzerinde olumsuz etkisi olan önemli değişiklikler dönem içerisinde gerçekleşmiş veya bu değişikliklerin yakın gelecekte gerçekleşmesi beklentisi,
- Dönem içerisinde, faiz oranları veya diğer yatırım kârlılığı ile ilgili piyasa oranları artmış olup; söz konusu artışların, varlığın kullanım değerinin hesaplanmasında kullanılan iskonto oranını önemli ölçüde etkilemesi ve varlığın geri kazanılabilir tutarını büyük ölçüde azaltması ihtimali,
- İşletmenin net varlıklarının defter değerinin piyasa değerinden daha yüksek olması

b. İşletme içi göstergeler

- Varlığın fiziksel hasara uğradığı veya değer yitirdiğine ilişkin kanıt bulunması,
- İşletmede, varlığın mevcut veya gelecek kullanım yöntemini etkileyecek, önemli olumsuz değişiklikler meydana gelmesi veya bunların yakın gelecekte meydana gelmesinin beklenmesi. Bu değişiklikler şu şekilde olabilir; varlık kullanım dışı olabilir; varlığın dahil olduğu faaliyetin sona erdirilmiş veya yeniden yapılandırılması planları olabilir; varlığın beklenen tarihten önce

elden çıkarılması planlanmış; varlığın yararlı ömrünün sınırsız değil sınırlı olduğu sonucuna varılmış olması,

- İşletme içi raporlamada, varlığın ekonomik performansının beklenenden daha kötü olduğu veya olacağına ilişkin kanıtın mevcut olması.

Yukarıda belirtilen iç ve dış göstergeler olası her türlü belirtiyi kapsamaz. İşletme varlığın değer düşüklüğüne uğramış olabileceğini gösteren başka belirtiler tespit edebilir ve söz konusu belirtiler de işletmenin ilgili varlığın geri kazanılabilir tutarını tespit etmesini ya da şerefiyede olduğu gibi (ilerleyen bölümlerde açıklanacak) değer düşüklüğü testi yapmasını gerektirir.

İşletme içi göstergelerde belirtilen işletme içi raporlarda mevcut olabilecek kanıtlar aşağıdaki gibidir⁶⁶;

- Varlığı elde etmek için gerekli nakit akışları ya da varlığı bulundurmak veya çalıştırmak için sonradan gerekli olan nakit ilk başta bütçelenenden önemli ölçüde yüksektir,
- Varlıktan kaynaklanan net nakit akışları veya faaliyet kâr ya da zararı bütçelenenlerden önemli ölçüde kötüdür,
- Bütçelenen net nakit akışlarında veya faaliyet kârında önemli azalmalar veya bütçelenen zararda önemli artışlar mevcuttur ya da
- Cari dönemde gerçekleşen tutarlar, geleceğe ilişkin bütçelenmiş tutarlarla bir arada değerlendirildiğinde, varlığa ilişkin faaliyet zararları veya net nakit çıkışları olacağı görülmektedir.

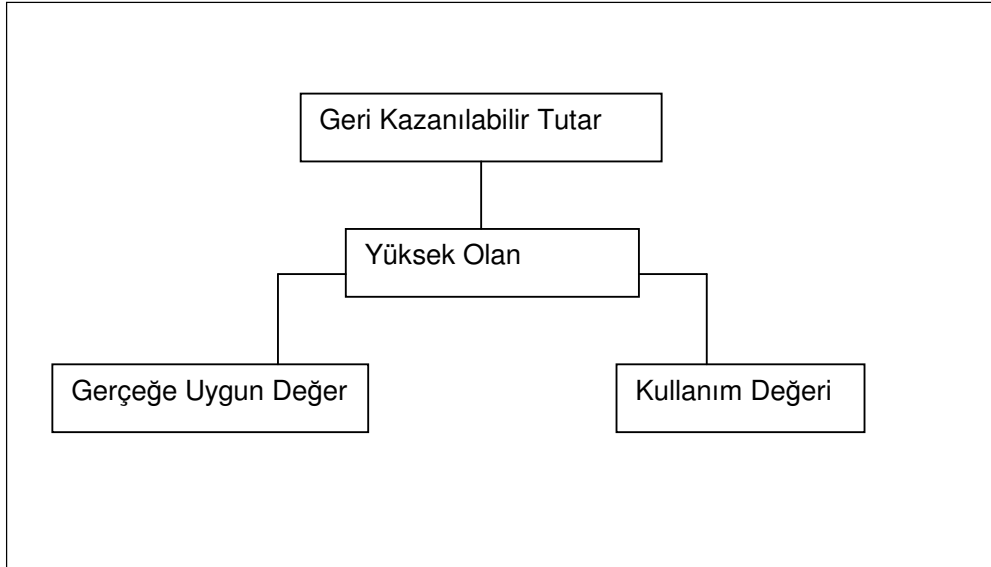
---

⁶⁶ TMS 36, Paragraf 14

2.4 GERİ KAZANILABİLİR TUTARIN ÖLÇÜLMESİ

Standart, geri kazanılabilir tutarı bir varlığın veya nakit yaratan birimin satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinden yüksek olanı olarak tanımlar (Bknz. Şekil 1). Varlığın satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinin her ikisini birden belirlemek her zaman gerekli değildir. Anılan tutarlardan herhangi birinin ilgili varlığın defter değerini aşması durumunda, söz konusu varlık değer düşüklüğüne uğramamıştır ve diğer tutarı tahmin etmek gerekmez.

Şekil 1 : Geri Kazanılabilir Tutar

Kaynak: Örtten, Kaval, Karapınar, **a.g.e.**,s.515

Standart bazı durumlarda varlığın net satış fiyatının belirlenemeyeceğini öngörmüştür. Bazı durumlarda varlık aktif bir piyasada işlem görmese bile, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerini belirlemek mümkün iken bazen satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri belirlemek mümkün olmayabilir. Çünkü karşılıklı pazarlık ortamında bilinçli ve istekli taraflar arasında yapılacak bir işlemde varlığın satışından elde edilecek tutarı tahmin etmek için temel alınacak bir esas yoktur. Bu

durumda işletme, varlığın kullanım değerini geri kazanılabilir tutar olarak kullanabilir.

Varlığın kullanım değerinin satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerini önemli ölçüde aştığına inanılmasını gerektiren bir neden olmaması durumunda, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer geri kazanılabilir tutar olarak kullanılabilir. Söz konusu durum, satış amaçlı elde tutulan bir varlık için çoğu zaman geçerli olacaktır. Çünkü satış amaçlı elde tutulan varlığın kullanım değerinin hesaplanmasında gerekli nakit akışları elde tutulan süre kısa olduğu için önemsiz düzeyde olacaktır ve kullanım değerinin hesaplanmasında esas olan nakit akışı satışından kaynaklanacak net tahsilatlardan oluşacağından bu tür varlıklar için kullanım değeri yerine satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer geri kazanılabilir tutar olarak kullanılabilir.

Esas olarak her bir varlık için geri kazanılabilir tutar ayrı olarak belirlenir ancak varlık, diğer varlık ya da varlık gruplarına ilişkin nakit girişlerine büyük ölçüde bağımlı nakit girişleri yaratıyorsa geri kazanılabilir tutar varlığın ait olduğu nakit yaratan birim için belirlenir. Bunun için;

- Varlığın satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerinin defter değerinden daha yüksek olması veya
- Varlığın kullanım değerinin, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerine yakın olduğunun tahmin edilmesi, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri belirlenebilir olması durumlarından herhangi biri gerçekleşmemiş olması gerekir.

2.4.1 Sınırsız Yararlı Ömre Sahip Maddi Olmayan Duran Varlığın Geri Kazanılabilir Tutarının Ölçülmesi

Sınırsız yararlı ömre sahip maddi olmayan duran varlıkların değer düşüklüğü olabileceği belirtisi olup olmamasından bağımsız olarak, defter değerinin geri kazanılabilir tutarı ile karşılaştırılarak değer düşüklüğü açısından test edilmesi gerekir. Ancak, geçen dönemde böyle bir varlığın geri kazanılabilir tutarı için yapılan en güncel detay hesaplama, aşağıdaki şartları sağladığı takdirde, cari dönemde varlığın değer düşüklüğü testinin yapılmasında kullanılabilir⁶⁷:

a) Maddi olmayan duran varlık, diğer varlık veya varlık gruplarından büyük ölçüde bağımsız, kullanımından dolayı nakit girişleri yaratmıyorsa ve bu nedenle değer düşüklüğü açısından, ait olduğu nakit yaratan birimin bir parçası olarak teste tabi tutuluyorsa; söz konusu birimi oluşturan varlık ve borçlar en son geri kazanılabilir tutar hesaplamasından sonra önemli ölçüde değişmemiştir.

b) En son geri kazanılabilir tutar hesaplaması, varlığın defter değerini önemli miktarda aşmıştır.

c) En son geri kazanılabilir tutar hesaplamasından sonra gerçekleşen olay ve değişen koşulların değerlendirilmesi çerçevesinde, güncel geri kazanılabilir tutarın hesaplanması sonucunda bulunacak değer varlığın defter değerinden düşük çıkma olasılığı zayıftır.

ÖRNEK:

Uluslararası X mağazalar zinciri, 25.07.2008 tarihinde Türkiye’de aynı faaliyette bulunan Y mağazalar zincirini satın almıştır. X Şirketi, Y mağazasının tanımlanabilir maddi olmayan duran varlığı olarak tespit etmiş

---

⁶⁷ TMS 36, Paragraf 24

olduğu Marka Değeri'nin gerçeğe uygun değerinin belirlenmesi amacıyla bir uzman kuruluş'a Marka Değeri tespit çalışması yaptırmıştır. Uzman kuruluş raporunda Y mağazasının marka değerini 210.445 TL olarak raporlamış ve bu tutar mali tablolarda maddi olmayan varlıklar içerisinde muhasebeleştirilmiştir. Marka değeri, marka değerinin öngörülebilir belirli bir ömrü olmamasından ve değerinin korunmasına yönelik olarak her yıl gelir tablosu ile ilişkilendirilecek giderler yapılması öngörüldüğünden, yararlı ömrü sınırsız olan maddi olmayan varlık olarak değerlendirilmiş olup bu varlık için amortisman uygulanmamıştır. X şirketi yararlı ömrü sınırsız olarak belirlenen maddi olmayan varlıklar için yıl sonlarında olmak üzere her yıl yılın aynı zamanında değer düşüklüğü testi yapacaktır.

İşletme içi yaratılan markalar, işin bir bütün olarak geliştirilmesine ilişkin maliyetlerden ayırt edilememeleri nedeniyle maddi olmayan duran varlık olarak muhasebeleştirilmez. Ancak ayrı olarak elde edilen markalar maliyet değerleriyle, işletme birleşmelerinin bir parçası olarak elde edilen markalar iktisap tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile finansal tablolara yansıtılır.

2.4.2 Satış Maliyetleri Düşülmüş Gerçeğe Uygun Değer

Gerçeğe uygun değer yaklaşımının muhasebe standartlarında yer alması, 1980'li yıllarda ABD'de yaşanan Saving-Loans krizi ile ortaya çıkmıştır. Bu tarihte bankalar için muhasebede varlıkların piyasa fiyatı ile değerlendirme kuralı söz konusu değildi. Bu nedenle, bankalar güçlü finansal yapıya sahip olduklarını göstermek için tarihi maliyetle kayıtlanmış finansal varlıklarını piyasa fiyatı ile satıp, raporlanacak öz kaynaklarını arttırarak bilançolarını manüple edebiliyorlardı. Bu uygulamaların, banka bilançolarının kalitesinin bozması standart yapıcıları, arayışlara sevk etmiştir. Bu doğrultuda, FASB finansal varlık ve yükümlülükler ile ilgili olarak gerçeğe uygun değer kavramını geliştirme yoluna gitmiştir. FASB piyasa fiyatı temelinde düzenlenecek bilançoların, bankaların finansal yetersizliklerini

ortaya koyabileceğini belirlemiştir.⁶⁸ Bu ihtiyaçlar doğrultusunda FASB tarafından 2006 yılında “SFAS. 157 – Gerçeğe Uygun Değer Ölçümleri” standardı yayınlanmıştır. Gerçeğe uygun değer yaklaşımı, Uluslararası Muhasebe Standartları’na 1982 yılında çıkarılan “IAS 20 - Devlet Teşvik ve Yardımları” isimli standartla girmiştir.⁶⁹

Finansal tablolarda değişik derecelerde ve değişik bileşimlerde kullanılan birkaç farklı ölçüm esası vardır. Bu ölçüm esasları şunlardır⁷⁰;

Tarihi Maliyet: Varlıklar elde edildikleri tarihte alımları için ödenen nakit veya nakit benzerlerinin tutarları ile veya onlara karşılık verilen varlıkların piyasa değerleri ile ölçümlenir. Borçlar borç karşılığında elde edilenin tutarı ile veya işletmenin normal faaliyetlerinden kaynaklanan borçlarda, örneğin, kurumlar vergisinde olduğu gibi, borcun kapatılması için gereken nakit veya nakit benzerlerinin tutarı ile gösterilir.

Cari Maliyet: Varlıklar elde edildikleri tarihte alımları için ödenen nakit veya nakit benzerlerinin tutarları ile veya onlara karşılık verilen varlıkların piyasa değerleri ile ölçümlenir.

Gerçekleşebilir Değer (Ödeme Değeri): Varlıklar, işletmenin normal faaliyet koşullarında, bir varlığın elden çıkarılması halinde ele geçecek olan nakit ve nakit benzerlerinin tutarıdır. Borçlar, işletmenin normal faaliyet koşullarında, kapatılmaları için ödenmesi gereken nakit ve nakit benzeri değerlerin iskonto edilmemiş tutarları ile gösterilir.

⁶⁸ Hüseyin Tokay, Ali Deran, Rafet Aktaş, “Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Gerçeğe Uygun Değer ve Muhasebe Uygulamalarına Etkisi”, **XXIV.Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu**, (Erişim) <http://www.mu.edu.tr/iibf/tmes24/kitap/1-1.pdf>, s.12

⁶⁹ Mehmet Özkan, Serkan Terzi, “Gerçeğe Uygun Değer Ölçümünün Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Amerikan Muhasebe Standartları Açısından İncelenmesi”, (Erişim) <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/FINANSAL%20ARACLAR/MEHMET%C3%96ZKAN-SERKANTERZ%C4%B0.pdf>

⁷⁰ Finansal Tabloların Sunulma ve Hazırlanması Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve, Paragraf 100

Bugünkü Değer: Varlıklar, işletmenin normal faaliyet koşullarında, ileride yaratacakları net nakit girişlerinin bugünkü iskonto edilmiş değerleri ile gösterilirler. Borçlar, işletmenin normal faaliyet koşullarında, kapatılmaları için ileride ödenmesi gereken net nakit çıkışlarının bugünkü iskonto edilmiş değerleri ile gösterilir.

Finansal tabloların hazırlanmasında işletmelerce en çok kullanılan ölçüm esası tarihi maliyet esasıdır. Bu esas diğer ölçüm esasları ile birlikte kullanılır⁷¹.

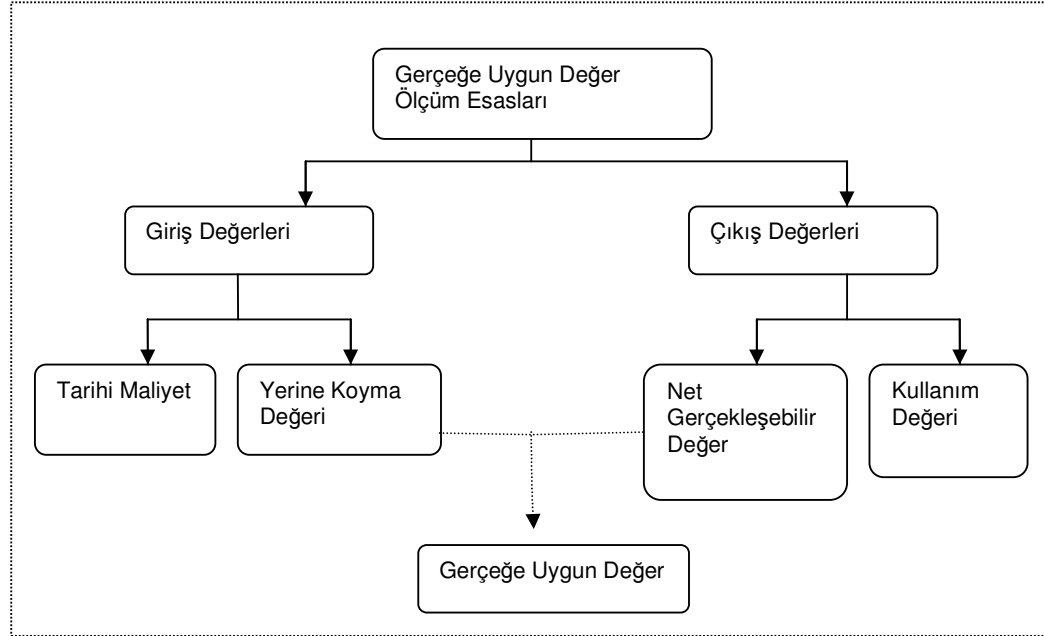
Yukarıda yapılan açıklamalardan, uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartlarında gerçeğe uygun değer olarak, giriş (alış) fiyatı ile çıkış (satış) fiyatının kullanılmamakta olduğu anlaşılmakta olup; bunların yerine karma yöntemin kullanımı tercih edilmiştir. Bunun anlamı ise, gerçeğe uygun değer ne tedarikçilerin tespit ettikleri fiyat, ne de müşterinin almak için verdiği tekliftir. Dolayısıyla gerçeğe uygun değer; karşılıklı, istekli ve bilgili iki taraf arasında pazarlık yoluyla belirlenen fiyattır. Bu durum Şekil 2'de açıklanmıştır.⁷².

---

⁷¹ Kavramsal Çerçeve, Paragraf 101

⁷² Özkan, Terzi, **a.g.m.**,s.6.

Şekil 2 : Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına Göre Gerçeğe Uygun Değer

Kaynak: Özkan, Terzi, **a.g.m.s.6**

Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardında, bir varlığın satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerinin en iyi hesaplama yönteminin karşılıklı pazarlık ortamında yapılmış bağlayıcı bir satış anlaşmasındaki fiyatın, varlığın elden çıkarılmasıyla doğrudan ilişkilendirilebilen ek maliyetlere göre düzeltilmesi yoluyla yapılan hesaplamalar olduğu belirtilmektedir. Standart, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerinin hesaplanmasını çeşitli alternatif durumları da dikkate alarak açıklamıştır.

Varlık aktif bir piyasada işlem görmekte fakat bağlayıcı bir anlaşma yoksa satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer ilgili varlığın elden çıkarma maliyetleri düşülmüş piyasa fiyatıdır. Uygun piyasa fiyatı ise genellikle cari teklif fiyatıdır. Cari teklif fiyatının mevcut olmaması durumunda, işlem tarihi ile tahminin yapıldığı tarih arasındaki ekonomik koşullarda önemli bir değişiklik olmadıkça, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri tahmin etmede en son işlem fiyatı esas alınarak hesaplama yapılabilir.

Örneğin bir varlık için hem bağlayıcı bir satış anlaşması yoksa hem de aktif bir piyasa yoksa bu durumda satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer, işletmenin elden çıkarma maliyeti düşüldükten sonra bilanço tarihinde bilinçli ve istekli taraflar arasında karşılıklı pazarlık ortamında yapılacak bir satıştan elde edebileceği tutarı en iyi gösteren bilgiye dayandırılır. Bu tutarı belirlerken, işletmenin aynı sektörde benzer varlıklarla ilgili güncel işlemlerin sonuçlarını dikkate almalıdır.

Borç olarak muhasebeleştirilen elden çıkarma maliyetleri dışındakiler örneğin yasal maliyetler, damga vergisi, resim, harçlar ve benzeri işlem vergileri, varlığın taşınma maliyetleri ile varlığı satışa hazır hale getirmek için oluşan ilave maliyetler satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerın tespiti esnasında indirilir. Standartta da belirtildiği gibi işten çıkarma tazminatları ve varlığın elden çıkarılmasını müteakip, bir faaliyetin azaltılması ya da yeniden yapılandırılmasına ilişkin maliyetler, varlığın elden çıkarılması ile doğrudan ilgili ek maliyetler değildir.

2.4.3 Kullanım Değeri

Geri kazanılabilir tutarın hesaplanması sırasında karşılaştırma yapılırken kullanılan bir diğer unsur da kullanım değeridir. Kullanım değeri, bir varlık veya nakit yaratan birimden elde edilmesi beklenen gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değeridir. Standartta belirtildiği üzere işletmeler varlığın kullanım değerinin hesaplanmasında aşağıdaki unsurları kullanırlar;

- I. Varlıktan beklenen gelecekteki nakit akışlarının tahmini,
- II. Söz konusu gelecekteki nakit akışlarının tutarı ve zamanlamasında olabilecek değişikliklerle ilgili beklentiler,
- III. Piyasa riski hariç tutulmuş cari faiz oranı ile temsil edilen paranın zaman değeri;

IV. Varlıkta yer alan belirsizliğe katlanmanın bedeli,

V. Likidite azlığı gibi, piyasa katılımcılarının işletmenin varlıktan elde etmeyi beklediği gelecekteki nakit akışlarının fiyatlandırmasına yansıtacağı diğer unsurlar.

Kullanım değerinin belirlenmesinde iki değişken önemli rol oynamaktadır. Bunlar⁷³;

- a) Varlığın veya nakit yaratan birimin kullanılması ile sağlanacak nakit akışları,
- b) Bu nakit akışlarının bugünkü değere indirgenmesinde kullanılacak uygun iskonto oranıdır.

Kullanım değerinin hesaplanması iki aşamadan oluşmaktadır. Öncelikle varlığın ya da nakit yaratan birimin kullanım süresince ve sonunda elden çıkarılmasından sağlanacak nakit akışları belirlenir ve daha sonra bu nakit akışlarına uygun iskonto oranı uygulanarak bugünkü değer hesaplanır.

2.4.3.1 Gelecekteki Nakit Akışlarının Tahmini

Standart nakit akışlarının tahmin edilmesinde dikkat edilmesi gereken unsurları belirtmiştir. Bu unsurlar şu şekilde ifade edilebilir;

- Nakit akışlarına ilişkin tahminler ilgili varlığın geriye kalan faydalı ömrü boyunca olması muhtemel ekonomik koşullara ilişkin yönetimin yaptığı en iyi tahminleri içeren mantıklı ve desteklenebilir varsayımlara dayanmalıdır. Bu tahminler yapılırken işletme dışı kaynaklara daha fazla ağırlık verilerek objektif tahminler yapılmalıdır.

---

⁷³ Örtün, Kaval, Karapınar, **a.g.e.**,s.516

- Yönetim tarafından onaylanan en güncel mali bütçelere/tahminlere dayanarak hazırlanan nakit akış projeksiyonları gelecekte gerçekleştirilecek yeniden yapılandırmalardan veya varlığın gelecekteki performansını artırma veya iyileştirme çalışmalarından kaynaklanan nakit giriş ve çıkışları dikkate almayacaktır. Nakit akış projeksiyonlarının en fazla 5 yıllık dönemi kapsamalıdır, fakat daha uzun dönemin kullanılması gerektiğine ilişkin haklı gerekçeler varsa daha uzun dönemi kapsayacak şekilde yapılabilir.

- En güncel bütçelerin/tahminlerin kapsadığı dönemin ilerisindeki dönemler açısından nakit akış projeksiyonlarını, artan bir oranın kullanılması gerektiğine ilişkin haklı gerekçeler bulunmadığı sürece; takip eden yıllarda sabit veya azalan büyüme oranları uygulanmak suretiyle mevcut bütçelere/tahminlere ilişkin olarak yapılan projeksiyonlar çerçevesinde tahmin eder. Söz konusu büyüme oranlarının işletmenin faaliyet gösterdiği ürünler, endüstriler, ülke veya ülkeler ya da varlığın kullanıldığı için geçerli uzun vadeli ortalama büyüme oranını aşmamalıdır.

Standart ayrıca gelecekteki nakit akış tahminlerinin içeriğinde bulunması gereken unsurları da belirtmiştir. Bunlar;

-Kullanımı süresince varlıktan elde edilecek nakit girişlerine ilişkin projeksiyonlar

-Kullanımı süresince varlıktan kaynaklanan nakit çıkışlarına ilişkin projeksiyonlar

-Varlığın yararlı ömrünün sonunda elden çıkarılması durumunda oluşacak net nakit akışları.

Nakit akış tahminleri ve iskonto oranı, genel enflasyondan kaynaklanan fiyat artışları ile ilgili tutarlı varsayımları yansıtmalıdır. Bu nedenle iskonto oranının, genel enflasyondan kaynaklanan fiyat artışlarının etkisini içermesi durumunda, gelecekteki nakit akışları nominal olarak tahmin

edilir. Dolayısıyla iskonto oranının genel enflasyondan kaynaklanan fiyat artışlarının etkisini içermemesi durumunda, gelecekteki nakit akışları enflasyon etkilerinden arındırılmış reel değerlerinden tahmin edilmelidir.

Nakit akış projeksiyonları, varlığın kullanımı süresince nakit girişi yaratabilmek için katlanılacak ve varlıkla doğrudan ilişkilendirilebilecek veya mantıklı ve tutarlı bir biçimde dağıtılabilecek nakit çıkışlarını içermelidir. Örnek olarak varlıkla doğrudan ilişkilendirilebilecek veya mantıklı ve tutarlı bir temelde dağıtılabilecek gelecekteki genel giderlerin yanı sıra, varlığın günlük bakımı ile ilgili nakit çıkışları ile varlığı kullanıma hazır hale getirmek için gerekli nakit çıkışları gösterilebilir.

Varlığın defter değeri, kullanıma ya da satışa hazır hale getirilmesinden önce olacak tüm nakit çıkışlarını içermezse, gelecekteki nakit çıkışlarının tahmini, varlığı kullanıma ya da satışa hazır hale getirilmesinden önce yüklenilmesi beklenen her türlü ilave nakit çıkışına ilişkin bir tahmini içermelidir. Örneğin, inşaat halindeki bir bina veya henüz tamamlanmamış bir geliştirme projesindeki durum bu şekildedir.

Gelecekteki nakit akışlarına ilişkin tahmin söz konusu varlıktan kaynaklanan nakit girişlerinden, büyük ölçüde bağımsız olan nakit girişleri yaratan varlıkların nakit girişlerini ve borç olarak muhasebeleştirilen yükümlülüklerle ilgili nakit çıkışlarını içermeyecek şekilde yapılmalıdır. Ayrıca gelecekteki nakit akışları varlığın mevcut durumuna göre tahmin edildiğinden işletmenin gündeminde olmayan henüz taahhüt etmediği gelecekteki bir yeniden yapılanmadan veya varlığın verimliliğini artırmaktan ya da iyileştirmeden kaynaklanan gelecekte oluşabilecek nakit girişlerini ve çıkışlarını içermemelidir. Ancak işletmenin taahhüt ettiği yeniden yapılandırma varlığın kullanım değerini etkileyeceği için gelecekteki nakit giriş ve çıkışlarına ilişkin tahminlerin yeniden yapılandırmadan kaynaklanan maliyet tasarruflarını ve diğer faydaları yansıtmaları gerekir. İhtiyatlılık ilkesi gereği işletmenin varlığın performansında artma veya iyileşme sağlayacak

nakit çıkışlarını gerçekleştirmesine kadar, gelecekteki nakit akışı tahminleri, nakit çıkışlarıyla ilişkili ekonomik faydadaki artıştan kaynaklanması beklenen nakit girişlerini içermemelidir.

Standartta belirtildiği üzere gelecekteki nakit akışlarına ilişkin tahminlerin finansal faaliyetlerden kaynaklanan nakit girişlerini veya çıkışlarını veya vergi tahsilatlarını veya ödemelerini içermeyecek şekilde yapılması gerekmektedir. Çünkü gelecekteki nakit akış tahminlerinin, iskonto oranının belirlenmesi yöntemiyle tutarlı olmalıdır. Bu nedenle iskonto oranı vergi öncesi belirlendiğinden, gelecekteki nakit akışlarının da vergi öncesi tutarlarının tahminini gerektirir.

Nakit akışları, gerçekleşecekleri para birimi cinsinden tahmin edilmelidir ve aynı para birimi için geçerli olan iskonto oranından hesaplanmalıdır. İşletmeler, kullanım değerinin hesaplandığı tarihteki geçerli kuru kullanarak bugünkü değeri hesaplamalıdır.

2.4.3.2 İskonto Oranı

Kullanım değerinin belirlenmesinde kullanılan ikinci değişken de gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değere indirgenmesinde kullanılacak iskonto oranıdır. İskonto oranı paranın zaman değerini ve varlığa özgü riskleri yansıtan vergi öncesi oran olacaktır. Ayrıca söz konusu bu iskonto oranının nakit akışlarının tahmininde kullanılan varsayımlara uygun olarak belirlenmiş olması gerekir.

İskonto oranı, paranın zaman değerini ve varlığa özgü risklere ilişkin cari piyasa değerlendirmesini yansıtan bir orandır. Başka bir ifade ile yatırımcıların tutar, zaman ve risk profili açısından işletmenin varlıktan elde etmeyi beklediği nakit akışlarıyla aynı düzeyde nakit akışları yaratan bir

yatırım yapmış olsalardı elde etmeyi bekleyecekleri getiridir. Özetle iskonto oranının belirlenmesinde aranılacak özellikler şunlardır⁷⁴;

- Nakit akışlarının tahmin edilmesinde kullanılan varsayımlarla uyumlu bir faiz oranı olmalıdır. Eğer bu varsayımlarda enflasyon gibi genel fiyat artışları gibi durumlar dikkate alınmış ise iskonto oranı da bunları kapsar şekilde olmalıdır.
- Kullanılan oran o işletmenin veya sektörde kullanılan riski de yansıtan oranlar olmalıdır. Yani risksiz değil, riske göre düzeltilmiş bir faiz oranı olmalıdır. Bu da işletmenin sermaye maliyeti oranı veya sektördeki faiz oranları olabilir.
- Buna karşın nakit akışlarının tahmini yapılırken nakit akışlarının riskini giderici bir çalışma yapılmış olacağı için bunları tekrar dikkate alan bir risk primini kapsamamalıdır. İskonto oranı brüt oran olmalı, faizin vergi tasarruf etkisi dikkate alınarak küçültülmüş bir oran olmamalıdır.

Standart, varlığın kullanım değerinin ölçülmesinde bugünkü değerinin hesaplanmasında kullanılan geleneksel yöntem ve beklenen nakit akışları yöntemi olmak üzere iki alternatif yöntemi belirlemiştir.

Geleneksel yöntemde, tek bir iskonto oranının gelecekteki nakit akışları ve uygun risk primleriyle ilgili her türlü beklentiyi karşıladığı varsayılır. Bu yöntemde önemli olan risk için düzeltilmiş oranı bulmaktır. Piyasada kıyaslanabilir varlıkların olması durumunda geleneksel yöntem nispeten daha kolaydır. Ancak finansal olmayan varlıkların ölçülmesi gibi piyasası olmayan

---

⁷⁴ Örtün, Kaval, Karapınar, **a.g.e.**,s.517

ve kıyaslama imkanı bulunmayan varlıklarda doğru oranı bulmak zorlaşabilir. Uygun oranın belirlenmesinde aşağıdaki verilerden yararlanılır⁷⁵:

- Piyasada veya şirketin diğer işlemlerinde riske uyumlu oranlar kullanılmışsa, leasing işlemleri gibi cari piyasa işlemlerinde gelecekteki nakit akışları ile bugünkü değeri eşitleyen faiz oranı, borsada işlem gören aynı sektördeki şirketlerin sermaye maliyetlerinin ağırlıklı ortalaması ve işletmenin girdiği leasing, borçlanma gibi finansal faaliyetlerde kullanılan oran,

- Risk için düzeltilmiş oranlar mevcut değilse, uygun oranı ek verilerden çıkarmak gerekebilir. İlk olarak varlık veya varlık grubunun kullanım dönemi için paranın yalın zaman değeri belirlenir ki bu hesaplamada genellikle kısa vadede oranın daha düşük olacağı unutulmamalıdır. Sonra da bu nakit akışlarının zamanlama ve miktarında oluşabilecek değişikliklere göre uygun bir risk primi eklenir. Tabi ki beklenen oynamalar ne kadar fazla ise oran da o kadar yüksek olacaktır. Bu risk priminin hesaplanmasında ülke riski, döviz riski, nakit akışların sapma riski ve fiyat riskini yansıtmaları gerektiği standartta belirtilmiştir.

Beklenen nakit akışı yöntemi, bazı koşullarda geleneksel yöntemden daha etkili bir ölçüm aracıdır. Bir ölçüm geliştirirken, beklenen nakit akışı yöntemi, geleneksel yöntemin aksine gerçekleşmesi en muhtemel tek bir nakit akışı yerine, muhtemel nakit akışlarıyla ilgili tüm beklentileri kullanır. Beklenen nakit akış yönteminde işletme çeşitli senaryolar oluşturarak bugünkü değeri hesaplar.

---

⁷⁵ Mine Aksu, TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü, **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması**, Maliye Hukuk Yayınları, Ankara, 2007, s.925

ÖRNEK ⁷⁶:

Bir işletme Japonya'da satın aldığı patentle diğer iş makineleri ile birlikte belirli bir model kepçede üretmektedir. Bu kepçenin üretim ve satışı dolayısıyla karlılığı piyasaya yeni giren modeller nedeniyle oldukça şüpheli hale gelmiştir. Önümüzdeki yıl net nakit akışının 200.000-TL olacağı bunu izleyen dönemde % 10 daha artış olacağı, ancak daha sonra her yıl % 15 oranında düşeceği tahmin edilmektedir. Ancak üçüncü yılda patentin yenilenmesi için 200.000-TL daha ödenmesi gerekmektedir. İşletme % 10 oranında bir sermaye maliyetine sahiptir. Dolayısıyla iskonto oranı olarak bu oran kullanılabilir. Yukarıdaki veriler ışığında kullanım değeri aşağıdaki gibi hesaplanır.

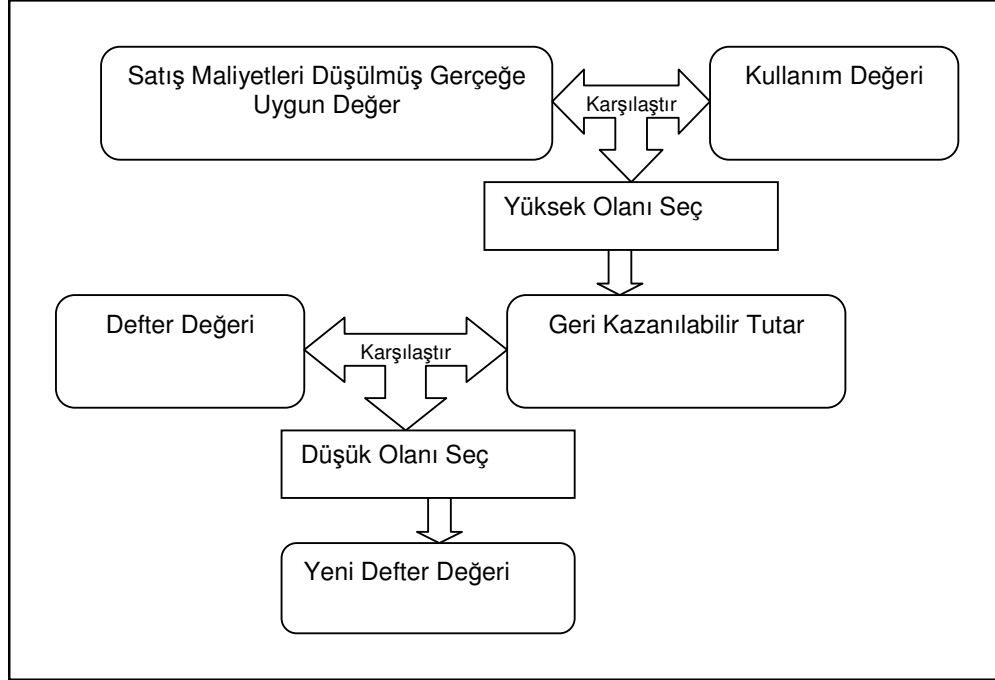
Yıllar	Net Nakit Akışı	İskonto Faktörü	Net Bugünkü Değer
2010	200.000	$1/(1,1)^1=0,909$	180.180
2011	220.000	$1/(1,1)^2=0,8264$	181.808
2012	187.000	$1/(1,1)^3=0,7513$	133.734
2013	158.950	$1/(1,1)^4=0,6830$	108.565
2014	135.100	$1/(1,1)^5=0,6209$	83.886
Toplam	701.050		537.911

2.5 DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ ZARARININ ÖLÇÜLMESİ ve MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Bir varlığın geri kazanılabilir tutarı defter değerinden daha düşük durumda ise defter değeri geri kazanılabilir tutara indirgenir ve geri kazanılabilir tutarı aşan defter değeri değer düşüklüğü zararı olarak kayıtlara alınır.

⁷⁶ Örtten, Kaval, Karapınar, **a.g.e.**,s.517

Şekil 3 : Mali Tabloya Esas Değerin Tespiti

Kaynak: Akbulut, Marşap, **a.g.m.**,s.93

Bir varlıkta değer düşüklüğünün olup olmadığının belirlenebilmesi için öncelikle yapılması gereken geri kazanılabilir tutarın hesaplanmasıdır. Geri kazanılabilir tutar gerçeğe uygun değer ile kullanım değerinden büyük olanıdır. Geri kazanılabilir tutar belirlendikten sonra defter değeri ile karşılaştırılır ve varlığın defter değeri geri kazanılabilir tutarın üstünde bir tutar ise varlık değer düşüklüğüne uğramış demektir.

2.5.1 Maliyet Bedeli İle İzlenen Varlıklarda Değer Düşüklüğü

Maliyet bedeli ile değerlendirilmiş varlıklarda değer düşüklüğüne ilişkin göstergenin mevcut olması halinde geri kazanılabilir tutarın hesaplanması ve varsa değer düşüklüğü zararının dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi

gerekir⁷⁷. Bu durumda varlığın aktif değeri direkt yöntemle veya endirekt yöntem ile azaltılarak değer düşüklüğü zararı kar veya zarar hesaplarında muhasebeleştirilir.

Direkt yöntemde değer düşüklüğü zararı varlığın aktif değerinden direkt olarak düşülür.

654 KARŞILIK GİDERLERİ
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Karşılığı Zararı
25... MADDİ DURAN VARLIKLAR
.....Değer Düşüklüğü Karşılığı

Endirekt yöntemde ise defter-i kebir düzeyinde açılmış olan ve ilgili varlık grubunun altında raporlanan pasif karakterli bir hesaba yazılır⁷⁸. Bu yöntem için mevcut tekdüzen hesap planına göre en uygun hesap kalemi “Birikmiş Amortismanlar Hesabı”dır.

.....//

654 KARŞILIK GİDERLERİ

Varlıklarda Değer Düşüklüğü Karşılığı Zararı

257 BİRİKMIŞ AMORTİSMANLAR (VE
DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI)

..... Değer Düşüklüğü Karşılığı

.....//

2.5.2 Yeniden Değerlemeye Tabi Tutulan Varlıklarda Değer Düşüklüğü

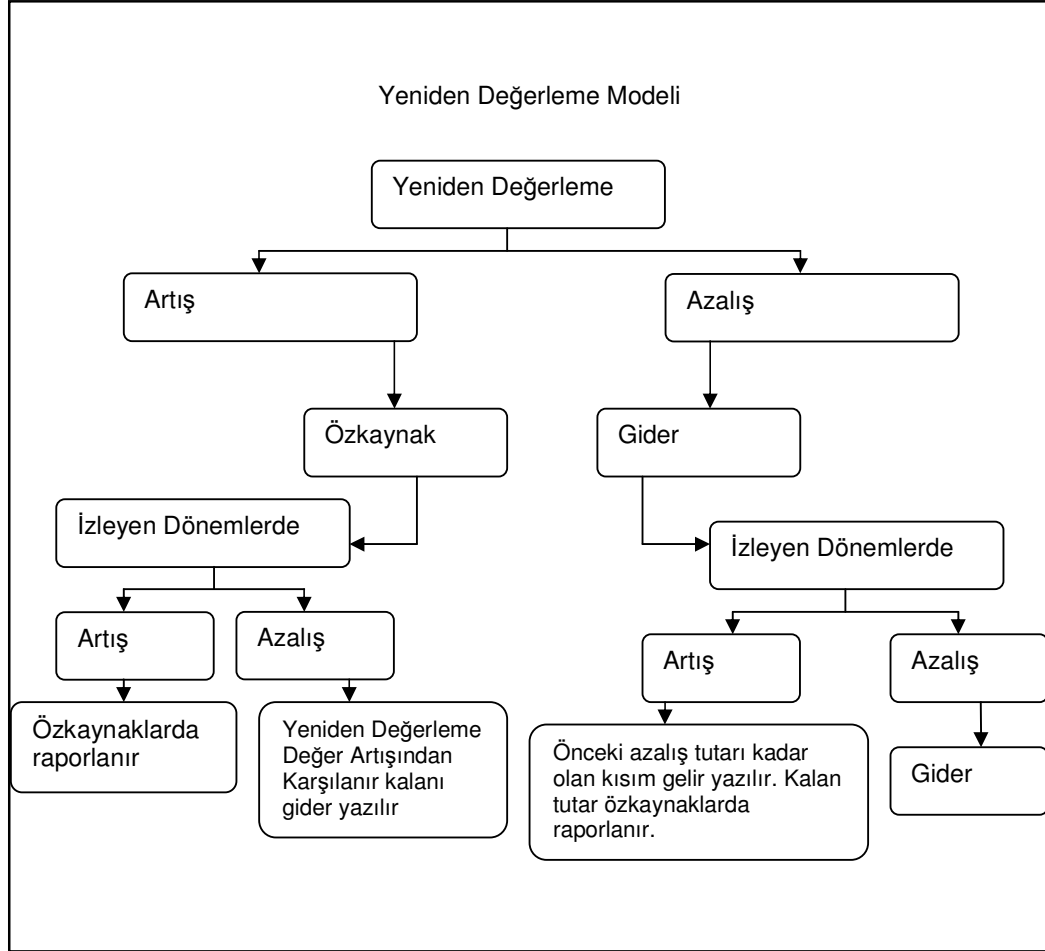
Yeniden değ erlenmiş bir varlığa ilişkin değ er düş üklüğü zararı, yeniden değ erleme değ er azalış ı olarak dikkate alınır. Ancak, yeniden değ erlenmiş bir varlığa ilişkin değ er düş üklüğü zararı varsa aynı varlığ ın yeniden değ erleme fazlas ı tutar ını aş madığı sürece doğ rudan yeniden değ erleme fazlas ından düş ülerek muhasebeleştirilir. Değ er düş üklüğü zararı

⁷⁷ Akbulut, Marşap, **a.g.m.**, s.99.

⁷⁸ Akbulut, Marşap, **a.g.m.**, s.99.

öncelikle varlığa ilişkin yeniden değerlendirme fonundan düşülür eğer değer düşüklüğü zararı yeniden değerlendirme fonunda yer alan tutarı aşarsa kar/zarar hesaplarında muhasebeleştirme yapılır⁷⁹.

Şekil 4: Yeniden Değerleme Modeli

Kaynak: Akbulut, Marşap, a.g.e, s.92

Değer düşüklüğü zararı varlığa ilişkin yeniden değerlendirme artış fonunda yer alan tutardan fazla ise;

⁷⁹ TMS 36, Paragraf 60,61

dönemde yeni defter değeri üzerinden varlığın kalan yararlı ömrü boyunca amortisman ayrılması gerekir.

Vergisel açıdan standardın incelenmesi bölümünde de anlatılacağı üzere değer düşüklüğü zararı vergi bakımından kabul edilmeyen bir gider olduğu için ortaya çıkacak ertelenmiş vergi varlık veya borçları da TMS 12 Gelir Vergisi Standardına göre belirlenmiştir.

Ertelenmiş vergiler varlığın değer düşüklüğünden sonraki yeni defter değeri ile vergiye esas yani değer düşüklüğü yapılmamış defter değeri arasındaki fark üzerinden hesaplanır. Değer düşüklüğü zararı ayırır ayırmaz ertelenmiş verginin de hesaplanması gerekir⁸¹.

2.5.4 Değer Düşüklüğü Zararının Muhasebeleştirilmesi

Standart, muhtemel değer düşüklüklerinin belirlenmesi ve bu tutarın bilançoda aktiflerden düşülürken, zararın gelir tablosuna alınmasını belirtmekle birlikte, aktiften düşülürken pasifte bir “Değer Düşüklüğü Karşılık Hesabı” kullanılarak mı, yoksa doğrudan aktifin değerinden düşülmesi mi gerektiği ve yine gelir tablosunda zararın hangi hesapta gösterilmesi gerektiği konusunda açık bir belirlemesi bulunmamaktadır⁸².

Tekdüzen hesap planında stoklar için, menkul kıymetler için ve mali duran varlıklar için değer düşüklüğü hesabı öngörülmüşken maddi ve maddi olmayan duran varlıklar için böyle bir hesap öngörülmemiştir. Dolayısıyla standarda uygun olarak belirlenen değer düşüklüğünün muhasebeleştirilmesinde farklı görüşler ortaya çıkabilmektedir. Varlıklarda meydana gelen değer düşüklüğünün muhasebeleştirilmesinde kullanılabilecek bilanço ve gelir tablosu hesaplarına ilişkin açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

⁸¹ Aksu, **a.g.e.**,s.931

⁸² Örtün, Kaval, Karapınar, **a.g.e.**, s.520

2.5.4.1 Bilanço Hesaplarında Muhasebeleştirme

Değer düşüklüğü zararının bilanço hesaplarında muhasebeleştirilmesinde iki alternatif yöntem vardır. Birinci yönteme göre muhasebeleştirme yapılırken ya hesaplanan net değer düşüklüğü aktifin değerinden düşülür ya da birikmiş amortismanlara ekleme yapılır. İkinci alternatif de ise, hem aktif değer hem de birikmiş amortismanlar birlikte düzeltilir. Yurtdışı uygulamalarda varlıkların aktif değerinden doğrudan düşüldüğüne veya birikmiş amortismanlar gibi “Olağanüstü Amortismanlar” hesabı kullanıldığı görülmektedir.⁸³

Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulanmasında tekdüzen hesap planında var olan hesapların yeterli olmadığı ve bunun için yeni hesapların oluşturulması gerektiği herkes tarafından kabul edilmektedir. Literatürde mevcut tekdüzen hesap planına göre değer düşüklüklerini izlemek üzere, ayrı bir hesap açmak için boş kod bulunmadığından “257 Birikmiş Amortisman” hesabının kapsamı genişletilerek değer düşüklüğü karşılık tutarlarının da bu hesapta izlenmesinin uygun olacağı, bu nedenle hesabın isminin “257 Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Karşılığı” olarak değiştirilmesi önerilmektedir⁸⁴. Tam açıklama ve şeffaflık ilkeleri gereği değer düşüklüğü zararının varlığın amortisman hesabına ekleme yaparak kayıtlara almak yerine ayrı bir hesapta muhasebeleştirilmesi daha doğru olacaktır, ancak mevcut tekdüzen hesap planında ilgili hesap grubunda boş kod bulunmadığından yukarıda önerilen değişiklik pratik bir çözüm olarak dikkate alınması gerekir. Çalışmada yapılan örnek uygulamalarda endirekt yöntemin kullanılması durumunda “257 Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Karşılığı” hesabı kullanılarak muhasebeleştirme yapılacaktır.

⁸³ Ökten, Kaval, Karapınar, **a.g.e.**,s.521

⁸⁴ Nalan Akdoğan, Orhan Sevilengül, “Türkiye Muhasebe Standartlarına Uyum İçin Tekdüzen Hesap Planında Yapılması Gereken Değişiklikler”, **Mali Çözüm İSMMMO**, Sayı: 84, s.59

2.5.4.2 Gelir Tablosu Hesaplarında Muhasebeleştirme

Tekdüzen hesap planına göre gelir tablosunda değer düşüklüğü zararının gösterilmesinde kullanılabilecek en uygun hesap grubu “65 Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar” grubudur. Bu grup içerisinde ise karşılık ayırmada kullanılan 654 Karşılık Giderleri hesabı kullanılabilir.

Literatürde muhasebeleştirmede yeni bir hesabın kullanılabileceğini ve bunun için de boş bulunan 652... hesap kodu kullanılarak “Varlıklarda Değer Düşüklüğü Zararı” isimli yeni bir hesabın oluşturulmasının doğru olacağı ifade edilmektedir.⁸⁵ Başka bir görüş ise değer düşüklüğü gideri faaliyet gideri olduğu için tekdüzen hesap planına göre 659 Diğer Olağan Giderler hesabının kullanılmasının uygun olabileceği şeklindedir.⁸⁶ Ancak TMS uygulamalarında ve diğer muhasebe sistemlerinde olduğu gibi bazı gelir ve gider kalemlerini “Diğer” başlığı ile raporlama durumunda tam açıklama kuralı ile çeliştiği, çok düşük ve önemsiz kalemler olduğunda bu şekilde gösterilebileceği dikkate alındığında, eğer bu zarar önemli bir rakam oluşturuyorsa gelir tablosunda ayrı bir kalem açılarak “Duran Varlıklar Değer Düşüklüğü Zararı” isimli bir kalemde gösterilebilir. Aksi durumda yani rakam önemli bir büyüklükte değilse “Diğer Giderler ve Zararlar” hesabı içinde gösterilebilir⁸⁷.

Yapılan açıklamalardan da görüldüğü üzere değer düşüklüğü zararının muhasebeleştirilmesinde tekdüzen hesap planında aktifle ilgili karşılıkların izlendiği “654 Karşılık Giderleri” hesabı, değer düşüklüğü zararının iptali durumunda ise “644 Konusu Kalmayan Karşılıklar” hesabı kullanılabilir. Tezde yapılan örnek uygulamalarda bu hesaplar kullanılarak muhasebeleştirme yapılacaktır.

⁸⁵ Akbulut, Marşap, a.g.m., s.99

⁸⁶ Aksu, a.g.e.s.930

⁸⁷ Örtün, Kaval, Karapınar, a.g.e., s.522

ÖRNEK:

Bir havayolu şirketi, uçak filosunun tamamını X Uçak Şirketinin ürettiği uçaklardan kurmuştur. Ancak daha sonra Y Uçak Şirketinden de bir uçak almıştır. Son bir yılda meydana gelen uçak kazalarına Y şirketi tarafından üretilen uçakların adının karışması ve medyada yapılan haberlerde mekanik arızadan kaynaklanabileceği şeklinde ifadeler kullanılması yolcuların bu marka uçakları tercih etmemelerine neden olmuştur ve işletme bu durumdan olumsuz etkilenmiştir. Dolayısıyla işletme bu durumda Y marka uçağının değerinin düştüğünü tahmin ederek, varlığı teste tabi tutmuştur. İşletme Y marka uçaktan kaynaklanacak nakit akışlarını tahmin etmiş ve sermaye maliyeti oranını kullanarak bu nakit akışlarının bugünkü değerini hesaplayarak kullanım değerini 450.000 TL olarak tespit etmiştir. Satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer ise 550.000 TL olarak belirlemiştir.

Uçağın geri kazanılabilir tutarı, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer ile kullanım değerinden büyük olanı olduğundan 550.000 TL'dir. Uçağın defter değeri, geri kazanılabilir tutarın üzerinde olduğundan 50.000 TL değer düşüklüğü meydana gelmiştir. Buna göre işletmenin yapması gereken muhasebe kayıtları aşağıdaki gibidir.

.....//.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ	50.000	
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Zararı		
257 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR VE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI	50.000	
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Karşılığı		
.....//.....		
960 KKEG BORÇLU H.	50.000	
961 KKEG ALACAKLI H		50.000
.....//.....		

2.5.5 Nakit Yaratan Birimler

Varlıklarda değer azalmasının olup olmadığına ilişkin testin her bir varlık kalemi için ayrı yapılması gerekir. Bu uygulama arsa, arazi, bazı makine ve cihazlarda sorun olmayabilir. Özellikle, bunların pazar değeri bilinebiliyorsa durum böyledir. Ancak, bazı varlıklar vardır ki, bunların açık aktif bir pazarı olmadığı için geri kazanılabilir tutarının tespiti sorunlu olur. Pazar değeri olmayanların kullanım değerine ihtiyaç duyulur ki bunlarda tek başlarına nakit yaratamadıkları için kullanım değerinin tespiti de mümkün olmaz. Bu durumdaki varlıklar değerlendirme dışına da çıkamayacağına göre herhangi bir yaklaşımla kullanım değerinin tespiti gerekir. Bu amaçla standart tarafından getirilen yaklaşım, nakit yaratan birimin kullanım değerinin tespitidir.⁸⁸

Standartta da belirtildiği üzere bir varlığın değer düşüklüğüne uğramış olabileceğine dair herhangi bir belirtinin bulunması durumunda, söz konusu varlığın geri kazanılabilir tutarı tahmin edilir. Anılan varlığın geri kazanılabilir tutarının tahmin edilmesinin mümkün olmaması durumunda; işletme, varlığın ait olduğu nakit yaratan birimin geri kazanılabilir tutarını tespit eder. Aşağıda belirtilen durumlarda varlığın geri kazanılabilir tutarı belirlenemez;

- Varlığın kullanım değerinin satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerine yakın olacağı tahmin edilememektedir.

- Varlık, diğer varlıklara ilişkin nakit akışlarından büyük ölçüde bağımsız nakit akışları yaratmamaktadır.

Yukarıda ifade edilen durumlarda varlığın kullanım değeri ve geri kazanılabilir tutarı sadece varlığın nakit yaratan birimi için belirlenebilir. Nakit yaratan birimin tanımı şu şekilde yapılabilir; söz konusu varlığı içeren ve diğer varlıkların veya varlık gruplarının nakit girişlerinden büyük ölçüde

⁸⁸ Örtten, Kaval, Karapınar, **a.g.e.**,s.522

bağımsız nakit girişleri yaratan en küçük varlık grubudur. Nakit girişleri, işletme dışından gelen nakit ve nakit benzeri girişleri ifade eder. Bu konuyla ilgili standartta verilen örnek şu şekildedir.

ÖRNEK 1⁸⁹:

Bir maden şirketi, madencilik faaliyetlerini desteklemek için özel bir demiryoluna sahiptir. Özel demiryolu sadece hurda değerinden satılabilir ve madenin diğer varlıklarından kaynaklanan nakit girişlerinden geniş ölçüde bağımsız nakit girişleri yaratmamaktadır.

Özel demiryolunun geri kazanılabilir tutarını tahmin etmek mümkün değildir; çünkü kullanım değeri belirlenemez ve muhtemelen hurda değerinden farklıdır. Bu nedenle işletme, özel demiryolunun ait olduğu nakit yaratan birimin, yani bir bütün olarak madenin, geri kazanılabilir tutarını tahmin eder.

Bir varlıktan veya varlık grubundan kaynaklanan nakit girişlerinin diğer varlıklardan veya varlık gruplarından kaynaklanan nakit girişlerinden büyük ölçüde bağımsız olup olmadığının belirlenmesi esnasında, işletme, yönetimin işletmenin faaliyetlerini nasıl izlediği, varlıklarının ve faaliyetlerinin devam ettirilmesine veya elden çıkarılmasına yönelik kararları nasıl verdiği gibi unsurları da dikkate alınmalıdır.

ÖRNEK 2⁹⁰

Bir otobüs şirketi, herhangi bir belediye ile yaptığı ve 5 ayrı hatta asgari miktarda hizmet verilmesini gerektiren bir sözleşme çerçevesinde hizmet sunmaktadır. Her bir hata ayrılan varlıklar ve her bir hattan elde

⁸⁹ Örten, Kaval, Karapınar, a.g.e.,s.523

⁹⁰ TMS 36

edilecek nakit akışları ayrı olarak tespit edilebilir. Hatlardan biri önemli ölçüde zarar etmektedir.

İşletmenin herhangi bir otobüs hattından vazgeçmesi olası olmadığından, diğer varlıkların veya varlık gruplarının nakit girişlerinden büyük ölçüde bağımsız belirlenebilir nakit girişlerinin en düşüğü, söz konusu 5 ayrı hattın beraber yarattığı nakit girişleridir. Her bir hattın nakit yaratan birimi bir bütün olarak otobüs şirkettir.

Nakit yaratan bir birime ilişkin geri kazanılabilir tutar, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinden yüksek olanıdır.

Nakit yaratan bir birimin geri kazanılabilir tutarını belirlemek için, muhasebeleştirilmiş birtakım borçları dikkate almak gerekebilir. Bu tür bir durum, nakit yaratan bir birimin elden çıkarılmasının alıcının bir borcu üstlenmesini gerektirdiği takdirde söz konusu olabilir. Böyle bir durumda, nakit yaratan birimin satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri (veya sonunda elden çıkarılmasından beklenen nakit akışları), nakit yaratan birimin varlık ve borçlarının, elden çıkarma maliyetleri düşüldükten sonra tahmin edilen birlikte satış fiyatıdır. Nakit yaratan birimin defter değeri ile geri kazanılabilir tutarı arasında anlamlı bir karşılaştırma yapmak için; nakit yaratan birimin hem kullanım değerinin hem de defter değerinin belirlenmesi esnasında ilgili borcun defter değeri düşülür.

ÖRNEK 3⁹¹:

Xebob Şirketinin departmanlarından bir tanesi yüklenicilere satılan çalışma mekanizmaları üzerine faaliyette bulunmaktadır. Bilânço günündeki (31.12.2008) bir grup makinenin toplam defter değeri 123.000 Euro'dur. Bu makine grubunun 36 Nolu Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı'nın

⁹¹J. Barry Epstein, K. Eva Jermakowicz,, **WILEY IFRS 2008**, Interpretation and Application of International Financial Reporting Standards, **2008**, s.269

uygulanmasına yönelik nakit akışı sağlayan bir birim oluşturduğu tespit edilmiştir.

Makinenin kullandıkça beklenen verimliliğinin düşeceği ve makineden çıktı alabilmenin maliyetinin artacağı varsayımına göre yapılan analiz üzerine belirlenen ve gelecekte olması beklenen nakit giriş ve çıkışları aşağıdaki gibidir.

Yıl	Nakit Akışı	Amortisman Hariç Maliyet
2009	75.000	28000
2010	80.000	42000
2011	65.000	55000
2012	<u>20.000</u>	<u>15000</u>
	240.000	140.000

Nakit yaratan bu birimdeki makinelerin net satış fiyatı bilinen bir satıcının kullanılmış makinelerle ilişkin fiyat listeleri referans alınarak belirlenmiştir. Kullanım maliyetleri düşüldükten sonra, net satış fiyatı 84.500 Euro olarak hesaplanmıştır. Kullanım değeri yukarıda belirtilen nakit giriş ve çıkışlarına göre % 5 iskonto oranı kullanılarak tespit edilmiştir. Bu ise aşağıda da gösterildiği üzere 91.981 Euro'luk bugünkü değeri vermektedir.

Yıl	Nakit Akışı	Bugünkü Değer Faktörü	Nakit Akışının Bugünkü Değeri
2009	47.000	0,95238	44.761,91
2010	38.000	0,90703	34.467,12
2011	10.000	0,86384	8.638,38
2012	5.000	0,82270	<u>4.113,51</u>
			91.980,91

Kullanım değeri, net satış fiyatından (satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerinden) büyük olduğu için, kullanım değeri nakit yaratan birimin geri kazanılabilir tutarı olarak kabul edilmiştir.

Geri kazanılabilir tutar, varlık grubunun defter değerinden daha düşüktür. Bu nedenle 2008 yılının sonunda değer düşüklüğü karşılığı ayrılacaktır. Bu değer düşüklüğü $(123.000 - 91.981 =)$ 31.019 Euro'dur. Bu değer 2008 yılında faaliyet giderlerinde (amortisman veya gelir tablosunda ayrı bir hesap altında) yer alacaktır.

ÖRNEK 4⁹²

Maden işletme faaliyette bulunan bir şirket, faaliyette bulunduğu ülke mevzuatınca maden çalışmaları tamamlandıktan sonra iş sahibinin alanı tekrar doldurmasını gerektirmektedir. Restorasyon maliyeti, madencilik faaliyetlerine başlamadan önce yüzeyden kaldırılması gereken toprağın geri yerine konulmasını da içerir. Yüzey toprağı kaldırılır kaldırılmaz, yerine koyma maliyeti için karşılık ayrılır. Anılan tutar madenin maliyetinin bir parçası olarak muhasebeleştirilir ve madenin yararlı ömrü boyunca amortismanla tabi tutulur. Restorasyon maliyetleri için ayrılan karşılığın defter değeri 500 TL olup, söz konusu tutar restorasyon maliyetlerinin bugünkü değerine eşittir.

İşletme değer düşüklüğü açısından söz konusu madeni test eder. Madenin nakit yaratan birimi, bir bütün olarak madenin kendisidir. İşletme, madenin 800 TL civarında bir fiyattan satın alınmasına yönelik çeşitli teklifler almıştır. Bu fiyat, alıcının yüzey toprağının yerine konulmasına ilişkin yükümlülüğü kabul ettiğini gösterir. Madeni elden çıkarma maliyetleri önemsizdir. Madenin kullanım değeri, restorasyon giderleri hariç olmak üzere, yaklaşık 1.200 TL'dir. Madenin defter değeri ise 1,000 TL'dir.

Nakit yaratan birimin satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri 800 TL'dir. Bu tutar, önceden karşılık ayrılmış restorasyon maliyetlerini de dikkate alır. Sonuç olarak, nakit yaratan birimin restorasyon maliyetleri

---

⁹² TMS 36

dikkate alındıktan sonraki kullanım değerinin 700 TL (1.200 TL - 500 TL) olduğu tahmin edilir. Nakit yaratan birimin defter değeri 500 TL olup, madenin defter değerinden (1.000 TL) restorasyon maliyetleri için yapılan karşılığın defter değerinin (500 TL) dūřulmesiyle bulunur. Bu nedenle, nakit yaratan birimin geri kazanılabilir tutarı defter değerini ařar.

2.5.6 şerefiye

Uluslararası arenada şirket birleşmeleri ve şirket ele geçirmelerinde sık karşılaşılan bir kavram olan “şerefiye”, Tūrkiye piyasasında yabancı sermayenin özelleştirilen kamu işletmelerini ve satılan özel işletmeleri almaya gelmesiyle birlikte kendini bariz bir şekilde hissettirir olmuřtur⁹³.

şerefiye şirket devralınırken ayrı bir bedel ödenerek veya işletme birleşmesi kapsamında meydana gelebilir. “ TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar” standardı, işletme içi yaratılan şerefiyenin muhasebeleştirilmesine izin vermez. şerefiye sadece şirket satın alma ve birleşmelerinde ortaya çıktığı zaman kaydedilir. Satın alınan şirket için net varlıklarının piyasa değerinin üzerinde bir tutar ödendiğinde ortaya çıkar ve aradaki fark devralınan şirket tarafından maddi olmayan duran varlık olarak işletme kayıtlarına alınır. Bu muhasebeleştirilen şerefiye TFRS 3 İşletme Birleřmeleri Standardına göre sadece ana ortaklığın payı oranında elde ettiği şerefiyeyi içerir ve şerefiyenin azınlık payına ait olan kısmı konsolide tablolarda kaydedilmez.⁹⁴ Ayrıca TFRS 3’e göre işletme birleşmeleri sırasında devralınan şerefiye amortismanı tabi tutulamaz. Bunun yerine, işletme şerefiyeyi yıllık olarak veya koşullardaki değişikliklerin değer dūřuklūęu olabileceğini işaret ettiği durumlarda daha sık aralıklarla değer dūřuklūęu testine tabi tutar.

⁹³ Mahmut Yardımcıoğlu, “Gayrimaddi Duran Varlıkların Mevzuatımız ve Uluslar arası Standartlar Yönünden Durumu: şerefiye rneği”, **Mali zm**, İSMMMO Yayın Organı, Sayı:81, Mayıs-Haziran 2007, s. 63-64

⁹⁴ Aksu, a.g.e, s.941

Şerefiye diğer varlıklardan ayrıştırılabilir özelliğe sahip olmadığı, onların dışında satışı veya pazarlaması olanaksız olduğu ve ayrıca tek başına nakit yaratamadığı için nakit yaratan birim sayılmaz.⁹⁵ Açıklanan nedenlerle şerefiye kendi başına nakit akışı yaratamayacağından dolayı, değer düşüklüğü testi için nakit yaratan birimlere veya nakit yaratan birim gruplarına dağıtılmış olmasını gerektirir. Bu nedenle standart, şerefiyenin ortaya çıkış tarihinden itibaren, birleşmeden kaynaklanan sinerjiden yararlanması beklenen her bir nakit yaratan birim veya nakit yaratan birim grubuna dağıtılmasını öngörür.⁹⁶ Yine genel amaçlı kullanılan idare binası, bilgisayar yazılımı ve donanımı, araştırma laboratuvarındaki araç ve gereçler tek başına nakit yaratan birim değildir. Bunlar ancak nakit yaratan birimlere destek olmakta, onların nakit yaratma yeteneklerini artırmaktadır. Ayrıca bunların kolayca herhangi bir nakit yaratan birimle ilişkilendirilmesi mümkün değildir. Çünkü, bunlar bir birime doğrudan değil, tüm birimlere az veya çok destek sağlamaktadırlar. Bunlarda değer düşüklüğü testine tabi olmakla birlikte bu testte izlenecek yöntem biraz farklıdır. Bunlarda izlenecek yöntem şu şekilde özetlenebilir.⁹⁷

Öncelikle şerefiye veya genel amaçlı kullanılan varlıklarda değer düşüklüğü olduğunda ilişkin yönetimde bir kanaat oluşacak veya değer düşüklüğü oluşabileceğine ilişkin iç ve dış göstergelerden bazıları meydana gelecektir.

Nakit yaratan bir birimde eğer önceden hesaplanmış ise, öncelikle şerefiyenin değer düşüklüğüne uğradığı kabul edilecek, şerefiyenin tamamının değeri yok edildikten sonra nakit yaratan birimin varlıklarının değerinde azalma meydana geldiği kabul edilecektir. Yani öncelikle değer düşüklüğünün zararı şerefiyeden karşılanacaktır.

⁹⁵ Örtün, Kaval, Karapınar, **a.g.e.**,s.525

⁹⁶ Aksu, **a.g.e.**, s.941

⁹⁷ Örtün, Kaval, Karapınar, **a.g.e.**,s.525

Değer düşüklüğüne uğradığı düşünülen genel amaçlı varlıkların defter değeri destek olduğu nakit yaratan birimlere belirli anahtarlarla dağıtılacaktır. En uygun anahtar onların defter değeri olabilir. Böylece nakit yaratan birimlerin düzeltilmiş defter değerleri bulunacaktır.

Her bir nakit yaratan birimin varlıklarının kullanım değeri bulunacaktır. Her bir nakit yaratan birimin kullanım değeri ile düzeltilmiş defter değerleri karşılaştırılacak her bir nakit yaratan birimde meydana gelen değer düşüklüğü hesaplanacaktır. Bu değer düşüklüğü nakit yaratmayan birimin değer düşüklüğünden gelen payı da kapsayacaktır.

Nakit yaratan birimlerin her birinin toplam değer düşüklüğünden, nakit yaratmayan birimin payı düşülerek her birinin tek başına değer düşüklüğü zararı hesaplanacaktır.

Her bir birimin defter değerinden hesaplanan değer azalmaları düşülerek bilançoaya alınması gereken net defter değerleri bulunacaktır.

Şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan bir birimin yıllık değer düşüklüğü testi, her yıl aynı zamanda olmak koşuluyla, bir yıllık dönemin herhangi bir zamanında yapılabilir. Farklı nakit yaratan birimler, farklı zamanlarda değer düşüklüğü testine tabi tutulabilir. Ancak, şerefiyenin bir kısmının veya tamamının, cari yıllık dönemde gerçekleşen bir işletme birleşmesinde elde edilen nakit yaratan bir birime dağıtılmış olması durumunda, söz konusu birim cari yıllık dönemin bitiminden önce değer düşüklüğü testine tabi tutulur.⁹⁸

Şerefiyenin dağıtıldığı bir nakit yaratan birimin değer düşüklüğü testinin yapılması sırasında, şerefiyeyi ihtiva eden birimdeki bir varlığın değer düşüklüğüne uğramış olabileceğine ilişkin bir belirti ortaya çıkabilir. Bu gibi durumlarda, işletme, şerefiyeyi ihtiva eden nakit yaratan birimden önce ilgili

---

⁹⁸ TMS 36, Paragraf 97

varlığı değer düşüklüğü açısından test eder ve varsa, önce söz konusu varlığın değer düşüklüğü zararını muhasebeleştirir.⁹⁹

ÖRNEK 1¹⁰⁰:

Finansal raporlarını Aralık sonu itibari ile hazırlayan bir şirket şerefiye için değer düşüklüğü değerlendirmesini Eylül'de yapmaktadır. Şerefiye, nakit yaratan birimler A, B ve C' ye dağıtılmıştır. Eylül değerlendirmesi sırasında A'da bir değer düşüklüğü göze çarpmıştır.

Bu durumda işletme ilk olarak nakit yaratan birim A için Eylül'de değer düşüklüğü testi yapacak ve gerekiyorsa değer düşüklüğü zararı kaydedecektir. Ancak ondan sonra nakit yaratan birimler grubu dağıtılan şerefiye için teste tabi tutulur.

ÖRNEK 2¹⁰¹:

ABC Grup, içme suyu sektöründe faaliyet gösteren bir holdingdir ve 01.01.2005 tarihinde yine içme suyu sektöründe faaliyet göstermekte olan XYZ A.Ş. hisselerinin tamamı 100.000 TL bedelle satın alınmıştır. XYZ A.Ş. iki adet kaynak üzerine kurulmuş su depolama ve şişeleme tesisi olan bir şirkettir ve satın alınmasından sonra bir tüzel kişilik olarak kendi markası ile faaliyete devam etmektedir. Satın alınma öncesinde XYZ A.Ş.'nin basitleştirilmiş bilançosu aşağıdaki gibidir.

Maddi Duran Varlıklar	75.000	Özsermaye	75.000
Kaynak 1: 35.000		Sermaye	55.000
Kaynak 2: 40.000		Birikmiş Karlar	20.000

⁹⁹ TMS 36, Paragraf 98

¹⁰⁰ Aksu, a.g.e., s.817

¹⁰¹ Mehmet Akif Tunç, "TMS 36 Kapsamında Varlıklarda Değer Düşüklüğünün Muhasebeleştirilmesi", **Mali Pusula**, Sayı: 30, Haziran 2007, s.86

XYZ A.Ş.'nin her iki kaynağının da kendi başlarına nakit yaratan birimler olduğu için, satın alma sırasında nakit yaratan birimler başına düşen şerefiyeyi tespit etmek amacıyla kaynaklar için değerlendirme çalışması yapılmış ve kaynakların gerçeğe uygun değerleri (piyasa değerleri) tespit ettirilmiştir. Buna göre; kaynak 1'in piyasa değeri 42.000 TL, kaynak 2 ise 48.000 TL olarak belirlenmiştir.

ABC Grup, XYZ şirketini satın alırken 100.000 TL ödediğinden bilançosunda $100.000 - (42.000 + 48.000) = 10.000$ TL şerefiye görünecektir. 2006 yılında ABC Grup, 2005 yılında satın aldığı XYZ A.Ş. kaynakları için değer düşüklüğü testi yapmalıdır. Yapılan değer düşüklüğü testi sonucunda geri kazanılabilir tutarlar; kaynak 1 için 36.000 TL, kaynak 2 için ise 38.000 TL olarak tespit edilmiştir. Bu sebeple toplam değer düşüklüğü; $(100.000 - (36.000 + 38.000)) = 26.000$ TL'dir. Bu değer düşüklüğünün öncelikle şerefiyeden mahsup edilmesi ve geri kalanın varlıklardan indirilmesi gerekir.

2.5.6.1 Azınlık Payı

Bir işletmenin, diğer işletme üzerinde kontrol sağlaması bazı durumlarda %100'den daha az olabilmektedir. Bu durumda ana ortaklığın %100'den daha az olan kontrolünün dışında kalan oran azınlık payını ifade etmektedir. Örneğin; A işletmesinin B işletmesinin hisse senetlerinin sadece %70'ini aldığını varsayarsak, bu durumda ana ortaklığın oranı %70, azınlık payı da $(100 - 70) = 30$ olacaktır¹⁰².

TMS 27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolara İlişkin Standartta azınlık payı, bir bağlı ortaklığın net varlıklarının ve kar veya zararının ana ortaklık tarafından, doğrudan veya bağlı ortaklıkları vasıtasıyla dolaylı olarak, sahip olunmayan paylara isabet eden kısmını ifade eder şeklinde

¹⁰² Ayten Ersoy, Ayşenur Buyruk, "İşletme Birleşmelerinin Uluslararası Standardı-(22) Ve Uluslararası Finansal Raporlama Standardı-(Ifrs 3)'E Göre İncelenmesi Ve Muhasebeleştirilmesi –II", **Analiz**, Cilt 6, Sayı:15, Nisan 2006, (Erişim) www.tmsk.org.tr

tanımlanmıştır. Bağlı ortaklık ise ana ortaklık tarafından kontrol edilen işletmelerdir.

Azınlık payına ait şerefiye ana ortaklığın konsolide finansal tablolarında muhasebeleştirilmez. Çünkü TFRS 3'e göre bir işletme birleşmesinde muhasebeleştirilen şerefiye, işletme birleşmesi neticesinde ana ortaklık tarafından kontrol edilen şerefiye tutarından ziyade ana ortaklığın payı çerçevesinde elde ettiği şerefiyeyi gösterir. Dolayısıyla şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan birimde azınlık payının bulunması durumunda, nakit yaratan birimin defter değeri; söz konusu birimin belirlenebilir net varlıklarındaki ana ortaklığın ve de azınlığın payı ile ana ortaklığın şerefiyedeki payından oluşur.

Tamamen sahip olunmayan şerefiyeli bir nakit yaratan birimin değer düşüklüğü açısından test edilmesi durumunda sağlıklı bir kıyaslama yapabilmek için birimin defter değeri, geri kazanılabilir tutarı ile karşılaştırılmadan önce nazari olarak düzeltilmelidir. Düzeltme işlemi, birime dağıtılmış şerefiyeye ilişkin defter değerinin, azınlık payına ait şerefiyeyi anılan defter değerine dahil etmek suretiyle brütleştirilmesi yoluyla yapılır. Bu şekilde düzeltilmiş defter değeri, daha sonra, nakit yaratan birimin değer düşüklüğüne uğramış olup olmadığını belirlemek için ilgili birimin geri kazanılabilir tutarı ile karşılaştırılır. Birimin değer düşüklüğüne uğramış olması durumunda, işletme, oluşan değer düşüklüğü zararını birime dağıtılan şerefiyenin defter değerini azaltmak amacıyla dağıtır.

Şerefiye, sadece ana ortaklığın payına göre muhasebeleştirildiğinden, değer düşüklüğü zararı ana ortaklığa ve azınlık payına paylaştırılır ve sadece ana ortaklığa ait olan değer düşüklüğü, şerefiye değer düşüklüğü zararı olarak muhasebeleştirilir.

2.5.7 Şirket Varlıkları

Şirket varlıkları, genel müdürlük veya işletmenin bir bölümünün binası, bilgi sistemleri donanımı veya bir araştırma merkezi gibi grup ya da bölüm varlıklarını içerir. Bir varlığın belirli bir nakit yaratan birim açısından, şirket varlığı tanımına girip girmediğini işletmenin yapısı belirler. Şirket varlıklarının ayırt edici özellikleri olarak diğer varlıklardan veya varlık gruplarından bağımsız nakit girişleri yaratmamaları ve defter değerlerinin bahse konu nakit yaratan birimle tamamen ilişkilendirilememesi söylenebilir.

Şirket varlıkları ayrı nakit girişleri yaratmadıklarından, tek bir şirket varlığının geri kazanılabilir tutarı, yönetim ilgili varlığı elden çıkarmaya karar vermediği sürece belirlenemez. Sonuçta, bir şirket varlığının değer düşüklüğüne uğramış olabileceğine dair ortada bir belirti bulunması durumunda, geri kazanılabilir tutar şirket varlığının ait olduğu nakit yaratan birim veya nakit yaratan birimler grubu açısından belirlenir ve söz konusu birim veya birimler grubunun defter değeri ile karşılaştırılır.¹⁰³

2.5.8 Nakit Yaratan Birime İlişkin Değer Düşüklüğünün Hesaplanması

Nakit yaratan birim grubuna ilişkin değer düşüklüğü zararı, sadece ilgili birimin veya birim grubunun geri kazanılabilir tutarının defter değerinden daha düşük olması durumunda muhasebeleştirilir. Değer düşüklüğü zararı, ilgili birimin veya birim grubunun varlıklarının defter değerini azaltmak için aşağıdaki sıraya göre dağıtılır¹⁰⁴:

a) Öncelikle, nakit yaratan birime veya birim grubuna dağıtılmış olan şerefiyenin defter değerini azaltacak şekilde;

¹⁰³ TMS 36, 100 ve 101. Paragraf

¹⁰⁴ TMS 36, 104. Paragraf

b) Sonrasında, ilgili birimin veya birim grubunun diğer varlıklarına birimdeki veya birim grubundaki her bir varlığın defter değeri oranında.

Defter değerlerinde meydana gelen söz konusu azalışlar, ilgili varlıklarda değer düşüklüğü zararı olarak dikkate alınır ve yukarıdaki bölümde anlatılan şekilde muhasebeleştirilir.

ÖRNEK 1¹⁰⁵:

Şirketin nakit yaratan bir biriminin Aralık 2005 sonundaki kayıtlı değeri 2.000.000 para birimidir. Bunun 500.000'i şerefiyeye, geri kalan 1.500.000 para birimi ise net duran varlıklara aittir. 2006 yılında şirketin uğradığı zararlar yüzünden net duran varlıkların değeri 1.400.00'e inmiş ve böylece birimin toplam kayıtlı değeri 1.900.000 olmuştur. 2006 yılında şirketin faaliyetleri ile ilgili hukuki çerçevede yapılan değişiklikler yüzünden nakit yaratan birimin kullanım değeri 1.600.000'e düşmüştür.

Bu verilere göre 300.000'lük bir değer düşüklüğü zararı olmuştur ve bu faaliyet gideri olarak kaydedilmelidir. İlk olarak nakit yaratan birimlere dağıtılmış olan şerefiyenin değeri azaltılacağından, şerefiyenin kayıtlı değeri 200.000'e (500.000-300.000) indirilecektir.

2007 yılında şirket başarılı bir ürün geliştirir ve nakit yaratan birimin kullanım değeri artarak 1.700.000 olur. Net duran varlıkların değeri değişmemiş yani 1.400.000 birim olarak kalmıştır.

Bu durumda nakit yaratan birimin kayıtlı değeri 1.600.000 ile karşılaştırılarak kullanım değerinin 1.700.000 olmasına rağmen, geçen sene kaydedilmiş olan 300.000 değer düşüklüğü zararının 100.000'lik kısmı iptal edilemez. Bunun başlıca sebebi nakit yaratan birimindeki değer artışı

---

¹⁰⁵ Aksu, a.g.e.,s.943

sebebinin (yeni ürün) 2006 yılında kaydedilen değer düşüklüğü sebebi (hukuki çerçevedeki değişim) ile aynı olmamasıdır.

ÖRNEK 2¹⁰⁶:

Bir işletmenin varlıklarına ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir;

	Defter Değeri	Net Satış Bedeli	Kullanım Değeri	Yeniden Değerleme Fonu
Varlık 1	300	250	350	-
Varlık 2	400	280	300	-
Varlık 3	1000	1.000	1.100	50
Varlık 4	3000	2.300	2.000	200
Varlık 5	500	200	350	20
	5.200	4.030	4.100	

a) Her varlık ayrı bir nakit yaratan birimdir. İşletme, varlıklarını değer düşüklüğüne karşı test etmek istemektedir. Yapılan değer düşüklüğü testi sonucunda her bir nakit yaratan birime ilişkin tespitler aşağıdaki gibidir.

Varlık 1: Kullanım değeri net satış değerinden yüksek olduğu için geri kazanılabilir tutar 350 TL'dir ve kayıtlı değer bu tutardan düşük olduğu için değer düşüklüğü yoktur.

Varlık 2: Geri kazanılabilir tutar 300 TL'dir. 100 TL'lik değer azalışı bulunmaktadır.

Varlık 3: Değer azalış zararı bulunmamaktadır.

Varlık 4: Geri kazanılabilir tutar 2.300 TL'dir. 700 TL değer azalışı bulunmaktadır. Bu tutarın 200 TL'si değerleme farklarından indirilecek, geri kalan 500 TL gelir tablosu hesaplarına alınacaktır.

¹⁰⁶ Örtén, Kaval, Karapınar, a.g.e., s.526

Varlık 5: Geri kazanılabilir tutar 350 TL'dir. 150 TL değer azalışı zararı bulunmaktadır. Bu tutarın 20 TL'si değerleme farklarından indirilecek, geri kalan 130 TL gelir/gider tablosunda kayda alınacaktır.

b) Varlık 5 işletmeye personel taşımada kullanılan bir otobüstür. Bu varlığın kullanım değeri tespit edilememektedir. Diğer birimler ise birbirinden ayrıştırılabilir varlıklar değildir. Tümü birlikte tek bir nakit yaratan birim teşkil etmemektedir. Tabloda görülen varlıkların her birinin kullanım değeri tamamen semboliktir. Tamamının kullanım değeri 4.100 TL olarak belirlenmiştir.

Bu durumda da değer düşüklüğü karşılığının ayrılması gerekmektedir. Çünkü varlıkların defter değeri, geri kazanılabilir tutar olan 4.100 TL'den daha yüksektir. 1.100 TL tutarında değer düzeltilmesi yapılacaktır. Bu nedenle önce 1.100 TL diğer varlıkların defter değerleri oranında diğer varlıklara dağıtılacaktır. Varlık 5'e de dağıtım yapılacaktır. Bu durumda işletmenin tamamı tek bir nakit yaratan birimdir.

	Defter Değeri	Net Satış Bedeli	Dağıtımdan Gelen Paylar	Yeniden Değerleme Fonu
Varlık 1	300	250	63	-
Varlık 2	400	280	85	-
Varlık 3	1000	1.000	211	50
Varlık 4	3000	2.300	635	200
Varlık 5	500	200	106	20
	5.200	4.030	1.100	270

c) Diğer varlıkların her biri ayrı bir nakit yaratan birimdir. Varlık 5'de bunların nakit yaratmalarına katkıda bulunmaktadır. Ancak her birinin ayrı ayrı gelir ve giderleri tespit edilebilmektedir. Bunların geri kazanılabilir tutarları, kullanım değerine eşittir.

Tabloda verilen kullanım değerleri her bir varlık için ayrı ayrı tespit edilmiştir. Varlık 5'in ise kullanım değeri yoktur. Çünkü diğerlerinden bağımsız nakit yaratamamaktadır. Nakit yaratan birimlerin toplam kullanım değeri bu durumda 3.750 TL'dir. Ancak bu önemli değildir. Çünkü her biri ayrı ayrı nakit yaratan birimdir. Piyasa değerleri toplamı ise 4.030 TL'dir.

Burada öncelikle Varlık 5'in defter değeri diğer nakit yaratan birimlere dağıtılacak ve bu nakit yaratan birimlerin düzeltilmiş defter değerleri bulunacaktır. Bu düzeltilmiş defter değerleri her bir nakit yaratan birimin net gerçekleşebilir tutarı ile karşılaştırılacak ve değer düşüklükleri tespit edilecektir.

	Defter Değeri	Dağıtım	Düzeltilmiş Defter Değeri	Net Satış Bedeli
Varlık 1	300	32	332	250
Varlık 2	400	43	443	280
Varlık 3	1000	106	1106	1000
Varlık 4	3000	319	3319	2300
Varlık 5	500	(500)		
	5.200		5200	

	Kullanım Değeri	Geri Kazanılabılır Tutar	Farklar	Ayrılabilir Karşılık
Varlık 1	350	350	Yok	Yok
Varlık 2	300	300	143	100
Varlık 3	1.100	1.100	6	-
Varlık 4	2.000	2.300	1019	700
Varlık 5				
	3.750	4.050	1.168	800

Bu tabloda Varlık 5'in defter değeri diğerlerine kendilerinin defter değerleri oranında dağıtılmıştır. Böylece nakit yaratan birimlerin düzeltilmiş

defter değerleri bulunmuştur. Bu defter değerleri her bir nakit yaratan birimin net gerçekleşebilir tutarı ile karşılaştırılmış ve değer düşüklükleri tespit edilmiştir. Karşılaştırma kullanım değeri ile değil, geri kazanılabilir tutar üzerinden yapılmıştır. TMS 36.104 değer düşüklüğünün defter değerlerinden düşüldüğünde; satış maliyeti değerinden yüksek olanın altına düşülmemesini öngörmektedir. Bu durumda;

Varlık 2'den 143 TL ayrıldığında defter değeri 257 TL'ye düşecektir ki, bu da yukarıdaki koşula aykırıdır. Bu nedenle ancak 100 TL ayrılabilir.

Varlık 3'den 6 TL karşılık ayrılmasına gerek yoktur. Aksi halde geri kazanılabilir tutarın altına inilmektedir.

Varlık 4 için her ne kadar 1.019 TL hesaplanıyor ise de, bu rakam varlıktan düşüldüğünde net değeri 2.300 TL'nin altına ineceği için, ancak 2.300 TL'ye kadar karşılık ayrılacaktır. Yani 700 TL karşılık yeterli olacaktır.

2.6 DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ ZARARININ İPTAL EDİLMESİ

Herhangi bir nedenle bir kez değer düşüklüğü nedeniyle zarar yazılmış, varlık veya varlık gruplarının net defter değeri net gerçekleşebilir değerine indirgenmiş ise, izleyen yıllarda bu testin tekrar edilmesi, bu varlıklarda hesaplanan değer düşüklüğünün sürüp sürmediği, azaldığı veya arttığı gibi olasılıklar incelenmelidir. Dolayısıyla varlıklarda değer düşüklüğü zararı olarak yazılan tutarın geçerliliği, bu hesap yapılırken yapılan varsayımların hala sürüp sürmedikleri her bilanço döneminde gözden geçirilmelidir. Mevcut değer düşüklüğün ortadan kalktığına ilişkin göstergeler ile değer düşüklüğünün olabileceğine ilişkin iç ve dış göstergelere benzerdir. Bu göstergeler meydana geldiğinde işletme yönetimi, yıl sonunu beklemeden işletmenin varlıkları üzerine etkisini değerlendirmeli ve gereken düzeltmeleri

yapmalıdır.¹⁰⁷ Yapılan bu değerlendirme sonucunda varlığın önceden ayrılmış değer düşüklüğünün ortadan kalktığı tespit edilirse işletmeler şerefiye haricindeki varlıklarına ilişkin değer düşüklüğünü iptal edebilirler.

Söz konusu iç ve dış göstergeler şunlardır¹⁰⁸:

Dış Göstergeler:

a) Varlığın piyasa fiyatı dönem içinde önemli ölçüde artmıştır.

b) Dönem içerisinde, işletmenin faaliyette bulunduğu teknolojik, ekonomik veya hukuki çevre ile pazarda veya varlığın tahsis edildiği piyasada işletme üzerinde olumlu etkisi olan önemli değişiklikler gerçekleşmiş veya bu değişikliklerin yakın gelecekte gerçekleşmesi beklenmektedir.

c) Dönem içerisinde, faiz oranları veya diğer yatırım kârlılığı ile ilgili piyasa oranları azalmış olup, söz konusu azalışların, varlığın kullanım değerinin hesaplanmasında kullanılan iskonto oranını önemli ölçüde etkilemesi ve varlığın geri kazanılabilir tutarının büyük ölçüde arttırması muhtemeldir.

İç göstergeler:

a) İşletmede, varlığın mevcut veya gelecekteki kullanım yönetimini etkileyecek, önemli olumlu değişiklikler meydana gelmiş veya bunların yakın gelecekte meydana gelmesi beklenmektedir. Bu değişiklikler, dönem içerisinde varlığın performansını artırmak veya iyileştirmek amacıyla katlanılan maliyetler veya varlığın ait olduğu faaliyetin yeniden yapılandırılmasını içerir.

¹⁰⁷ Örten, Kaval, Karapınar, **a.g.e.**,s.536

¹⁰⁸ TMS 36, Paragraf 111

b) İşletme içi raporlamada, varlığın ekonomik performansının beklenenden daha iyi olduğu veya olacağına ilişkin kanıt bulunmaktadır.

Değer düşüklüğü zararının iptali işlemi, işletmenin ilgili varlık için en son değer düşüklüğü zararı muhasebeleştirilmiş olduğu tarihten bu yana, varlığın kullanımı ya da satışından elde edilmesi beklenen hizmet potansiyelindeki artışı yansıtır. Dolayısıyla yapılan tahminlerde kullanılan değişkenlerde meydana gelen değişiklik yapılan hesaplamaları da değiştirecektir. Örneğin geri kazanılabilir tutarın kullanım değerini esas almış olması durumunda, tahmin edilen gelecekteki nakit akışlarının tutarı veya zamanlamasındaki veya iskonto oranında meydana gelen bir değişim hesaplamaları tamamen değiştirecektir.¹⁰⁹ Gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değeri elde edilme zamanları yaklaştıkça artar, bu nedenle varlığın kullanım değeri defter değerinden daha büyük olabilir. Ancak bu durumda varlığın hizmet potansiyeli artmadığından varlığın geri kazanılabilir tutarı defter değerini aşsa da değer düşüklüğü zararı, sadece zamanın ilerlemesi ve iskontonun değişmesi sebebiyle iptal edilmemelidir.

2.6.1 Tek Bir Varlığa İlişkin Değer Düşüklüğü Zararının İptali

İşletme herhangi bir varlık için değer düşüklüğü zararı ayırmışsa ve yukarda belirtilen nedenlerden dolayı iptali gerekirse artan defter değeri, önceki dönemlerde söz konusu varlık için değer düşüklüğü zararı muhasebeleştirilmemiş olsaydı ulaşacağı defter değerini aşamaz. Zaten defter değerinin üzerindeki bir artış yeniden değerlendirme olacaktır. Bu şekilde yapılacak bir yeniden değerlemede, işletme varlığın tabi olduğu Standardı uygulayarak muhasebeleştirir. Yeniden değerlendirilmiş bir varlığın değer düşüklüğü zararının iptali ilgili diğer standarda göre yeniden değerlendirme artışı olarak hesaplara alınır.¹¹⁰ Varlık, başka bir standarda göre yeniden

¹⁰⁹ TMS 36, Paragraf 115

¹¹⁰ TMS 36, Paragraf 118,119

değerlenmiş bir tutardan izlenmiyorsa, şerefiye haricindeki bir varlığın değer düşüklüğü zararının iptali gelir hesaplarında muhasebeleştirilir.

Yeniden değerlendirilmiş bir varlığın değer düşüklüğü zararının iptali, doğrudan, yeniden değerlendirme fazlası adı altında özkaynağa alacak kaydedilir. Ancak, iptal edilen değer düşüklüğü zararının, yine aynı yeniden değerlendirilmiş varlık ile ilgili olarak daha önce kâr veya zararda muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararına isabet eden bölümü, kâr veya zararda muhasebeleştirilir. Bir değer düşüklüğü zararının iptal edilmesinden sonra, varlığın amortisman gideri (itfa payı), düzeltilmiş değeri ile kalıntı değeri (eğer varsa) düşülmüş defter değerinin gelecek dönemlerde kalan yararlı ömrüne sistematik bir çerçevede dağıtılmasını sağlayacak şekilde düzeltilir.¹¹¹

2.6.2 Nakit Yaratan Birime İlişkin Değer Düşüklüğü Zararının İptali

Nakit yaratan birime ilişkin olarak muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararının iptali ilgili birimin varlıklarına, bu varlıkların defter değerlerine göre oransal olarak dağıtılır. Defter değerlerinde meydana gelen söz konusu artışlar, her bir varlık için değer düşüklüğü zararının iptali olarak dikkate alınır. Nakit yaratan bir birime ilişkin iptal edilen değer düşüklüğü zararının dağıtılmasında, bir varlığın defter değeri geri kazanılabilir tutarının ve önceki dönemlerde varlık için değer düşüklüğü zararı ayrılmamış olsaydı ulaşacağı (amortisman veya itfa payları dikkate alınmaksızın) defter değerinden düşük olanın üzerine çıkamaz.¹¹²

---

¹¹¹ TMS 36, Paragraf 120,121

¹¹² TMS 36, Paragraf 123

2.6.3 Şerefiyeye İlişkin Değer Düşüklüğü Zararının İptali

Standarda göre şerefiyeye ilişkin olarak muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararı daha sonraki bir dönemde iptal edilmez. Çünkü değer düşüklüğü zararı muhasebeleştirilmiş olan şerefiyenin geri kazanılabilir tutarında daha sonraki dönemlerde meydana gelen artış işletme içi yaratılan şerefiyedeki artıştan kaynaklanmış olabilir.

2.6.4 Ertelenmiş Vergi Varlığı

Genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre hazırlanan mali tablolarda görülen muhasebe karı ile vergi kanunlarının uygulanması sonucu bulunan mali kar birbirinden farklı şekilde hesaplanmaktadır. Bu nedenle muhasebe karına göre hesaplanan vergi ile mali kara göre hesaplanan vergi her zaman aynı olmayabilir.

Muhasebede geçerli olan “gerçekleşmemiş bir giderin gider olarak kaydedilmesi, gerçeklememiş bir gelirin ise gelir olarak kaydedilmemesi” anlayışı vergi yaklaşımında yoktur. Sonuçta, işletme tarafından gerçekleştirilen ya da gerçekleşmesi muhtemel giderler, vergi yasalarınca vergi matrahının belirlenmesinde her zaman indirim tabi gider niteliğinde görülmemektedir. Örneğin kıdem tazminatı karşılıkları, ileride gerçekleşmesi kesin nitelikte olan ve muhasebede ihtiyatlılık çerçevesinde giderleştirilen tutarlardır. Vergi kanunlarına göre bu karşılıkların giderleştirilmesi, işten çıkarılan işçiler adına kıdem tazminatlarının tahakkuk ettirilmesi halinde mümkündür¹¹³.

“TMS 12 Gelir Vergileri” standardı kurumların kazancı üzerinden hesaplanan vergilerin muhasebeleştirilmesini düzenlemek üzere yayımlanmıştır. Cari dönemde vergiye tabi olmamakla beraber gelecek

¹¹³ Erdoğan Arslan, “TMS 12 Gelir Vergileri”, **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması**, Maliye Hukuk Yayınları, 2008, 2. Baskı, s.287

dönem veya dönemlerde vergiye tabi olabilecek gelirlerle; cari dönemde indirimi kabul edilmeyen ancak gelecek dönem veya dönemlerde indirilecek giderler geçici farklılıklar olarak belirlenir. “TMS 12 Gelir Vergisi” standardının gelir gider açısından ülkemizdeki genel uygulamaya kıyasla getirdiği farklılık, gelecekte vergilenebilecek olan gelir için ertelenmiş vergi borcunun (yükümlülüğünün) gelecekte indirilebilecek giderler için ertelenmiş vergi alacağının (varlığının) kayıtlara alınması ve mali tablolarda gösterilmesidir¹¹⁴.

Ertelenen vergi varlıkları; indirilebilir geçici farklar ile gelecek dönemlere devreden kullanılmamış mali zararlar ve ileride kullanılabilir vergi avantajları nedeniyle, gelecek dönemlerde geri kazanılabilir vergi tutarıdır. Ertelenen vergi yükümlülükleri ise vergiye tabi geçici farklar nedeniyle gelecek dönemlerde ödenecek vergi tutarıdır.

“TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşuna İlişkin” standarda göre eğer işletme dönen ve duran varlıklarını, kısa ve uzun vadeli borçlarını bilançoda ayrı ayrı sınıflandırıyorsa, ertelenmiş vergi varlıklarını dönen varlıklar içerisinde, ertelenmiş vergi borçlarını ise kısa vadeli borçlar içerisinde sınıflamamalıdır. Bu nedenle ertelenmiş vergi varlığı, duran varlıklar içerisinde oluşturulan “284 Ertelenmiş Vergi Varlıkları” hesabı kullanılarak, ertelenmiş vergi borcu ise uzun vadeli yükümlülükler içerisinde oluşturulan “484 Ertelenmiş Yükümlülükleri” hesabı kullanılarak muhasebeleştirilir¹¹⁵.

ÖRNEK 1¹¹⁶:

Bir işletme defter değeri 1.000 \$ olan bir varlığa sahiptir. Varlığın geri kazanılabilir tutarı 650 \$’dır. Vergi oranı %30 ve varlığın vergi değeri 800

¹¹⁴ Örtten, Kaval, Karapınar, **a.g.e.s.**143

¹¹⁵ Örtten, Kaval, Karapınar, **a.g.e.s.**152

¹¹⁶ Özgür Çatıkkaş, Yıldırım Ercan Çalış, “Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı İle Vergi Usul Kanunu Ve Türk Ticaret Kanuna Göre Değer Düşüklüğü Kavramının İncelenmesi Ve Muhasebeleştirilmesi”, **E-Yaklaşım**, Şubat 2008, Sayı:55

\$'dır. Değer düşüklüğü kayıpları vergiye tabi kar zararın tespitinde indirim olarak kabul edilememektedir. Bu durumda değer düşüklüğü kaybının etkisi aşağıdaki gibi gösterilebilir

	Değer Düşüklüğünden Önce	Değer Düşüklüğünün Etkisi	Değer Düşüklüğünden Sonra
Vergi Değeri	800 \$	-	800
Defter Değeri	1.000 \$	350 \$	650 \$
İndirilebilir (Vergilendirilebilir) Geçici Farklar	(200) \$	350 \$	150 \$
Ertelenmiş Vergi Varlıkları (Borçları) (%30)	(60 \$)	105 \$	45 \$

Yukarıdaki tablodan da görüldüğü gibi 350 \$ tutarında bir değer düşüklüğünün kaydedilmesi durumunda 45 \$ tutarında bir ertelenmiş vergi varlığı söz konusu olmaktadır.

ÖRNEK 2 :

Bir hastane işletmesi 2007 yılında 700.000 TL tutarında olan X cihazını ameliyatlarda kullanmak üzere almıştır. Söz konusu varlığın birikmiş amortismanı 140.000 TL, kalan faydalı ömrü ise 8 yıldır. İşletme X cihazını değer düşüklüğü testine tabi tutmuştur. Satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri 450.000 TL olarak hesaplamış, kullanım değerini ise piyasa faiz oranını kullanarak 500.000 TL olarak belirlemiştir. X cihazına ilişkin yeniden değerlendirme fonunda ise 35.000 TL bulunmaktadır. Vergi oranı % 20'dir.

	Defter Değeri	Birikmiş Amortisman	Kalan Faydalı Ömür	Yeniden Değerleme Artışı	Satış Maliyetleri Düşülmüş Gerçeğe Uygun Değer	Kullanım Değeri
X Cihazı	700.000	140.000	8 Yıl	35.000	450.000	500.000

Geri kazanılabilir tutar, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer ile kullanım değerinden büyük olanıdır. Bu nedenle X cihazının geri kazanılabilir tutarı 500.000 TL'dir. Cihazın net defter değeri 560.000 TL, geri kazanılabilir tutar ise 500.000 TL olduğundan 60.000 TL tutarında değer düşüklüğü gerçekleşmiştir.

a) Değer düşüklüğünün varlığın değerinden doğrudan düşülmesi durumunda;

.....//.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ	25.000	
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Karşılığı Zararı		
522 MDV YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI	35.000	
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR		60.000
X Cihazı Değer Düşüklüğü Karşılığı		
.....//.....		

b) Değer düşüklüğü zararının birikmiş amortisman tutarının ve aktifin değerinin düzeltilmesi yoluyla muhasebeleştirilmesi;

Defter Değeri: 700.000

Birikmiş Amortisman: 140.000

Net Defter Değeri: 560.000

Değer Düşüklüğü Zararı: 60.000

$60.000/560.000 = 0,107$

Defter Değeri $700.000 \times \%10,7 = 74.980$

Birikmiş Amortisman $140.000 \times \%10,7 = 14.980$

Yeniden Değerleme Fonu 35.000

Karşılık Giderleri 25.000

.....//.....		
522 MDV YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI	35.000	
654 KARŞILIK GİDERLERİ	25.000	
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Zararı		
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR VE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI	14.980	
X Cihazı Değer Düşüklüğü		
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	74.980	
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Karşı.		
.....//.....		
284 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	12.000	
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YAS.		
YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI	12.000	
60.000X % 20= 12.000		
.....//.....		

ÖRNEK 3:

Bir maden işletmesi 2007 yılında Y makinesini değer düşüklüğü testine tabi tutmuştur. İşletme defter değeri 500.000 TL, birikmiş amortismanı 100.000 olan varlığın geri kazanılabilir tutarını 350.000 TL olarak hesaplamıştır. Dolayısıyla 50.000 TL tutarındaki değer düşüklüğü zararını kayıtlarına intikal ettirmiştir. Bir sonraki yılda varlığın geri kazanılabilir tutarı 450.000 TL olarak tespit edilmiştir. Varlığın kalan faydalı ömrü 4 yıl, vergi oranı % 20'dir.

.....31.12.2006.....		
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ	100.000	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR VE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI		100.000
Kayıtlı değer üzerinden amortisman ayrılması.		
.....31.12.2007.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ	50.000	
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Karşılığı Zararı		
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR VE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI		50.000
Y Makinesi Değer Düşüklüğü Karşılığı		
.....//.....		
960 KKEG BH	50.000	
961 KKEG A.H.		50.000
.....//.....		
284 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	10.000	
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YAS.		
YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI		10.000
.....//.....		

İşletme varlığın değerini kayıtlarında 350.000 TL olarak düzeltmiştir ve bu tutar üzerinden geriye kalan faydalı ömre göre normal amortisman yoluyla itfa edecektir. Dolayısıyla 31.12.2007 tarihinde hesaplanan amortisman $(350.000/4) = 87.500$ TL'dir. Vergi mevzuatına göre ayrılması gereken amortisman 100.000 olduğundan 12.500 TL vergiye tabi olmayan gelir olarak nazım hesaplara kaydedilmiştir. $(100.000 - 87.500) \times \% 20 = 2500$ TL ertelenmiş vergi varlığından mahsup edilecektir.

.....31.12.2007.....		
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ	87.500	
257 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR VE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI		87.500
.....//.....		
950 VERGİYE TABİ OLMAYAN GELİR	12.500	
951 VERGİ TABİ OLM. GEL. A.H.		12.500
.....//.....		
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YAS. YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI	2.500	
482 ERTELENMiŞ VERGİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ		2.500
.....//.....		

31.12.2007 tarihi itibarıyla makinenin net defter değeri $(450.000 - 187.500) = 262.500$ TL'dir. İşletme yukarıda ifade edildiği üzere 2008 yılında varlığın geri kazanılabilir tutarını 350.000 TL olarak belirlemiştir. Dolayısıyla işletmenin geçmiş dönemde kayıtlarına intikal ettirdiği değer düşüklüğü zararını iptal etmesi gerekmektedir. Artan defter değeri, önceki dönemlerde söz konusu varlık için değer düşüklüğü zararı muhasebeleştirilmemiş olsaydı ulaşacağı defter değerini aşamaz. Bu nedenle normal koşullarda 31.12.2007 tarihi itibarıyla olması gereken defter değeri 300.000 TL olduğundan, işletmenin $(300.000 - 262.500) = 37.500$ TL zararı iptal etmesi gerekmektedir. Ertelenmiş vergi varlığı da $(37.500 \times \% 20) = 7.500$ TL tutarında iptal edilir.

.....31.12.2008.....		
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR VE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI	37.500	
Y makinesi değer düşüklüğü karşılığı		
644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIK		37.500
Değer düşüklüğü zararının iptali.		
.....//.....		
950 VERGİYE TABİ OLMAYAN GELİR. B.H.	37.500	
951 VER. TABİ OLM. GELİR. A.H.		37.500
.....//.....		
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YAS.	7.500	
YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI		
482 ERTELENMİŞ VERGİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ		7.500
.....//.....		

ÖRNEK 4¹¹⁷:

İşletmenin aktifinde 10 senelik faydalı ömrü ve satın alma maliyeti 50.000 TL olan bir makine vardır. İki senelik kullanımdan sonra ve değer düşüklüğü hesaplanmadan evvel 2004 sonu kayıtlı değeri 40.000 (50.000-2x5.000) TL'dir. Bu tarihte varlığın geri kazanılabilir tutarı 32.000 TL olarak hesaplanmıştır. Bir yıl sonra 31.12.2005 tarihi itibarıyla varlığın geri kazanılabilir tutarı ise 37.000 TL olarak hesaplanmıştır. Vergi oranı % 20'dir. Yapılması gereken muhasebe işlemleri aşağıdaki gibidir:

a) 2004 yılında değer düşüklüğünün hesaplanması ve muhasebeleştirilmesi.

Değer Düşüklüğü Zararı = Geri Kazanılabilir Tutar- Defter Değeri

Değer Düşüklüğü Zararı= 32.000- 40.000

Değer Düşüklüğü Zararı= 8.000 TL

¹¹⁷ Aksu, a.g.e., s.932

.....31.12.2007.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ	8.000	
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Zararı		
257 BİRİKMİŞ AMOR. VE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI		8.000
Değer Düşüklüğü Zararı Karşılığı		
.....//.....		
960 KKEG BH	8.000	
961 KKEG A.H.		8.000
.....//.....		
284 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	1600	
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YAS. YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI		1600
.....//.....		

b) 2005 yılındaki amortisman giderinin hesaplanması.

İşletme değer düşüklüğü zararını “257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR VE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI” hesabında muhasebeleştirmiştir. Dolayısıyla varlığın 2004 yılı sonundaki kayıtlı değeri (50.000 orijinal maliyet - 18.000 birikmiş amortisman) 32.000 TL’dir. Buna göre 2005 yılında ayrılması gereken amortisman 4.000 TL (32.000/8) ve bu yıl sonundaki kayıtlı defter değeri 28.000 TL (32.000-4.000) olacaktır.

.....31.12.2005.....		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	4.000	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMAN VE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI		4.000
.....//.....		

c) Değer düşüklüğü zararının iptali

2005 yılı sonu itibariyle varlığın geri kazanılabilir tutarı 37.000 TL, defter değeri ise 28.000 TL’dir. Dolayısıyla varlık için ayrılmış daha önceki değer düşüklüğü zararının iptali gerekmektedir. Fakat değer düşüklüğü iptali için tahakkuk kaydını yapmadan önce, eğer değer düşüklüğü hiç kaydedilmese idi defter değeri ne olurdu sorusunun cevabını aramak gerekir. Çünkü artan defter değeri, önceki dönemlerde söz konusu varlık için değer düşüklüğü zararı muhasebeleştirilmemiş olsaydı ulaşacağı defter değerini aşamaz.

2004 sonu değer düşüklüğü kaydından evvelki defter değeri= 40.000 TL

2005 amortisman gideri = 5.000 TL

31.12.2005'de gösterebileceğimiz maksimum defter değeri = 35.000 TL

Buna göre daha önce kaydedilen 8.000 TL zararın hepsi iptal edilemeyecektir, defter değerini 28.000 TL'den ancak 35.000 TL'ye çıkarmak mümkündür. Dolayısıyla zarar sadece 7.000 TL azaltılacaktır.

2005 yılında amortisman gideri 4.000 TL olurken, 2004 yılında kaydedilen 8.000 TL zarar 2005 yılında 7.000 TL azaltılacaktır. Dolayısıyla 2005 yılında gelir tablosundaki net etki 3.000 (7.000-4.000) TL'lik bir kar olacaktır.

.....31.12.2005.....		
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR VE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI	7.000	
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Karşılığı		
644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIK		7.000
Varlık Değer Artış Geliri		
.....//.....		
950 VERGİYE TABİ OLMAYAN GELİR	7.000	
951 VERGİYE TABİ OLM. GELİR AL. H.		7.000
.....//.....		
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YAS.	1.400	
YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI		
482 ERTELENMİŞ VERGİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ		1.400
.....//.....		

ÖRNEK 5¹¹⁸:

1 Ocak 2008'de 50.000 Euro'ya satın alınan bir varlığın 31.12.2009 tarihindeki net defter değeri 45.000 Euro'dur. Faydalı ömrü 10 yıl olup, 1/5 veya 2 yılı itfa edilmiş ayrıca 5000 Euro'luk bir yeniden değerlendirme yapılmıştır.

¹¹⁸ Epstein, Jermakowicz, a.g.e., s. 272

Defter değerindeki artış bir sene önce varlığın değerini 56.250 Euro olarak gösteren bir tahmine göre yapılmıştır.

31.12.2010'da bir değer düşüklüğü tespit edilmiş ve geri kazanılabilir tutar 34.000 Euro olarak belirlenmiştir. Eğer bu değer düşüklüğü olmasaydı, 2010 yılındaki amortisman $45.000/8 = 5.625$ Euro (8 yıl =Kalan Faydalı Ömür), amortismandan sonraki defter değeri ise $45.000 - 5.625 = 39.375$ Euro olacaktır. Bu yüzden değer düşüklüğü zararı 2010 yılında ($39.375 - 34.000 =$) 5.375 Euro'dur. Bu tutarın 4.375 Euro'su daha önce yapılan değerleme kaynaklı artışın tam tersini yansıtmaktadır. Bu fark aşağıda gösterilmiştir.

31.12.2008'deki Yeniden Değerlemenin Brüt Tutarı	6.250
Birikmiş Amortisman Denk Gelen Kısmı (%10)	<u>625</u>
31.12.2008'de Net Yeniden Değerleme Artışı	5.625
2009 Yılında Değer Artışına İlişkin Amortisman	<u>625</u>
31.12.2009'daki Net Yeniden Değerleme Artışı	5.000
2010 Yılında Değer Artışına İlişkin Amortisman	<u>625</u>
Net Yeniden Değerleme Artışı	4.375
Değer Düşüklüğü Zararının Yen. Değ. Art. Düşülmesi	4.375
2010 Yılında Net Yeniden Değerleme Artışı	0

31.12.2010 tarihinde kalan ($5.375 - 4.375 =$) 1.000 Euro'luk değer düşüklüğü zararı, yeniden değerlendirme artışını geçtiği için cari dönem gideri olarak dikkate alınır.

Varlığın 31.12.2011 tarihindeki değeri 36.500 Euro'dur, bu da net defter değerinde bir önceki yılın bilânçosuna göre 2.500 Euro'luk bir artışı temsil eder. Meydana gelen değer artışı nedeniyle geçen yıl ayrılan 1.000 Euro'luk değer düşüklüğü zararı iptal edilir ve gelir hesaplarıyla ilişkilendirilir. Kalan 1.500 Euro'luk tutar ise yeniden değerlendirme artışı olarak Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Fonunda kayıtlara alınır.

2.6.5 Mali Tablo Dipnotlarında Yer Alacak Açıklamalar

Standart, değer düşüklüğüne ilişkin olarak mali tablo dipnotlarında yer alması gereken açıklamaları belirtmiştir. Tam açıklama kavramı gereği mali tablo kullanıcıların tam ve doğru bilgilere açık ve anlaşılır bir şekilde ulaşması önemlidir. Buna göre öncelikle varlıklar sınıflara ayrılacaktır. Varlık sınıfı ile kastedilen, bir işletmenin faaliyetlerinde benzeri nitelik ve kullanım alanına sahip varlık grubudur. Aşağıda belirtilen hususların kamuoyuna açıklanması gerekir.

- Dönem içinde kâr veya zararda muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararlarının tutarı ile iptal edilen değer düşüklüğü zararlarının tutarı, söz konusu değer düşüklüğü zararlarının dahil edildiği ve değer düşüklüğü zararlarının iptal edildiği ilgili gelir tablosu kalemleri.

- Dönem içinde doğrudan özkaynaklarda muhasebeleştirilen yeniden değerlendirilmiş varlıklar ile ilgili değer düşüklüğü zararlarının tutarı ile değer düşüklüğü zarar iptallerinin tutarı.

Ayrıca işletme, şerefiye dahil olmak üzere, bir varlık veya nakit yaratan birim için dönem içinde muhasebeleştirilen veya iptal edilen önemli düzeydeki her değer düşüklüğü zararına ilişkin olarak aşağıdaki açıklamaları yapmalıdır¹¹⁹.

a) Değer düşüklüğü zararının muhasebeleştirilmesini veya iptalini gerektiren olay ve durumlar.

b) Muhasebeleştirilen veya iptal edilen değer düşüklüğü zararı tutarı.

c) İlgili varlığın niteliği ve işletmenin faaliyet alanı bilgisini TMS 14' Bölümlere Göre Raporlama Standardına göre raporlaması durumunda,

---

¹¹⁹ TMS 36, Paragraf 130

işletmenin temel raporlama esasına göre ilgili varlığın ait olduğu raporlanabilir faaliyet alanı.

d) Nakit yaratan birimin tanımı ve varlık sınıfı itibariyle ve işletmenin faaliyet alanı bilgisini TMS 14'e göre raporlaması durumunda işletmenin temel raporlama formatına göre raporlanabilir faaliyet alanı itibariyle, muhasebeleştirilen veya iptal edilen değer düşüklüğü zararı tutarı. Ayrıca nakit yaratan birimin, (eğer varsa) geri kazanılabilir tutarını belirleyen varlıkların toplamının, ilgili nakit yaratan birimin geri kazanılabilir değerine ilişkin yapılmış bir önceki tahminden sonra değişmiş olması durumunda; varlıkların toplanmasında kullanılan önceki ve şimdiki yöntemin tanımı ve ilgili nakit yaratan birimi belirleme yönteminin değişme nedenleri.

e) Varlığın (nakit yaratan birimin) geri kazanılabilir tutarının satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri mi yoksa kullanım değeri mi olduğu.

f) Geri kazanılabilir tutarın satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer olması durumunda, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer belirlenmesinde esas alınan temel.

g) Geri kazanılabilir tutarın kullanım değeri olması durumunda, kullanım değerine yönelik şimdiki ve önceki (eğer varsa) tahminlerde kullanılan iskonto oranı.

Yukarıda belirtilen unsurların yanı sıra Standart şerefiye veya sınırsız yararlı ömre sahip maddi olmayan duran varlıklar içeren nakit yaratan birimlerin geri kazanılabilir tutarlarının ölçülmesinde kullanılan tahminlere ilişkin olarak da kamuoyuna açıklama yapılmasının gerektiğini belirtilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERGİ USUL KANUNU'NA GÖRE DEĞERLEME

Vergi mevzuatında değerlendirme hükümleri 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda düzenlenmiştir ve Kanunda konuya ilişkin çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır. Ancak söz konusu düzenlemeler TMS 36' da yer alan düzenlemelerden oldukça farklıdır. Bu bölümde Vergi Usul Kanunu'nda geçerli olan değerlendirme hükümleri ile Standart kapsamında olan varlıkların Vergi Usul Kanunu'na göre değerlemesi açıklanacaktır.

3.1 DEĞERLEME

İktisadi ve ticari hayattaki gelişmeler iktisadi kıymetlerin üzerinde önemli değişiklikler ortaya çıkarmaktadır. Gerek nispi fiyat hareketleri gerek paranın zaman değeri ve diğer doğal olaylar bu değişikliklerin temelini oluşturmaktadır. İşte bu nedenlerle işe başlama tarihinde, her hesap döneminin sonunda veya diğer bilanço günlerinde iktisadi kıymetlerin değerinin yeniden tespit edilmesi gerekmektedir.¹²⁰

Gelir ve kurumlar vergileri gibi kazanç ve irat üzerinden alınan vergilerde, iktisadi kıymetlere ait değerler, vergi matrahının teşekkülünü doğrudan etkiler. Özellikle, kazancın tespitini özsermaye mukayesesine bağlayan sistemlerde vergi matrahı, dönem sonu ve dönem başında işletmeye dahil iktisadi kıymetlerin değerleri esas alınmak suretiyle tespit edilir. Muhasebe ve işletmecilik yönünden iktisadi kıymetlerin değişik ölçülerle değerlendirilmesi mümkündür. Ancak, bunlar vergi uygulaması bakımından dikkate alınması mümkün değildir. Değerlemenin, vergi matrahının tespiti ve dolayısıyla alınacak vergi yönünden arz ettiği öneme

¹²⁰ Mehmet Ali Özyer, **Vergi Usul Kanunu Uygulaması**, 4. Baskı, Hesap Uzmanları Derneği Yayını, Mart 2008, s.465

paralel olarak, değerleme esas ve ölçüleri vergi hukukunda belli ve müstakil kurallara bağlanmıştır.¹²¹

Vergi Usul Kanunu'nun 258'inci maddesinde değerleme, vergi matrahlarının hesaplanması ile ilgili iktisadi kıymetlerin takdir ve tespiti şeklinde tanımlanmış ve aynı Kanunun 259'uncu maddesinde *“Değerlemede, iktisadi kıymetlerin vergi kanunlarında gösterilen gün ve zamanlarda haiz oldukları kıymetler esas tutulur.”* ifadesine yer verilmiştir. Vergi Usul Kanunu'nun 258 ve müteakip maddelerinde, bilançoda yer alan aktif ve pasif kıymetlerin ne şekilde değerleneceği her bir iktisadi kıymet açısından hüküm altına alınmıştır.

Vergi Usul Kanunu'nun 260'ıncı maddesinde, değerlemede, iktisadi kıymetlerden her birinin tek başına nazara alınacağı, ancak, teamülen aynı cinsten sayılan malları ve düşük kıymetli müteferrik eşyayı mükelleflerin toplu olarak değerleyebilecekleri hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda geçen iktisadi kıymet kavramı ile ifade edilen Vergi Usul Kanunu'nun 186'ncı maddesinde belirtildiği üzere mevcutlar, alacaklar ve borçlardır.

İktisadi kıymetlerin değerlemesinde kullanılacak ölçünün mutlaka Vergi Usul Kanunu'nda sayılan değerleme ölçülerinden biri olması gerekir. Kanun değerleme ölçüsünde herhangi bir esneklik bırakmamıştır. Bir başka ifade ile vergi matrahının tespitiyle ilgili olarak yapılacak değerlemede mutlaka Vergi Usul Kanunu'nda bulunan değerleme ölçülerinden birisi esas alınmalıdır. Dolayısıyla vergi matrahının tespitinde muhasebe standartlarının değerleme hükümlerinin veya Türk Ticaret Kanunu'nda belirtilen değerleme hükümlerinin kullanılması mümkün değildir.¹²² Vergi Usul Kanunu'nun 261'inci

¹²¹ Yılmaz Özbacı; **Vergi Usul Kanunu Yorum ve Açıklamaları**, Oluş Yayıncılık, Nisan 2007, s.605

¹²² Özyer, **a.g.e.**,s.469

maddesinde, değerklemenin, iktisadi kıymetin nevi ve mahiyetine göre, aşğıdaki ölçülerden biri ile yapılacağı belirtilmiştir.

- 1.Maliyet bedeli,
2. Borsa rayici,
3. Tasarruf değeri,
4. Mukayyet değeri,
5. İtibari değeri,
6. Vergi değeri,
7. Rayiç bedel,
8. Emsal bedeli ve ücreti.

Kanunun bu maddesinde sayılmamakla birlikte iktisadi kıymetlerin hangi ölçülere göre değerkleneceğini düzenleyen maddelerde başka değerkleme ölçüleri de bulunmaktadır. Örneğin menkul kıymetler için uygulanan alış bedeli ölçüsü ile değerkleme gününe kadar olan getirisinin hesaplanması ve yüksek enflasyon dönemlerinde mükerrer 298'inci maddeye göre parasal olmayan kıymetlerin düzeltilmesi bu maddede sayılmayan ölçülerdendir. Söz konusu değerkleme ölçülerine ilişkin usul ve esaslar aşğıdaki gibidir;

3.1.1 Maliyet Bedeli

Vergi Usul Kanunu'nun 262'nci maddesi hükmü gereğince maliyet bedeli, iktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veyahut değerkinin artırılması

münasebetleriyle yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilumum giderlerin toplamını ifade eder.

3.1.1.1 İktisap İçin Yapılan Ödemeler

Bir malın iktisabı için yapılan ödemeler, bu malın edinilmesi için yapılması zorunlu tüm giderlerden oluşmaktadır. Bir malın iktisabı için yapılan ödemeler, söz konusu mal satın alınmış ise satın alma bedeli, satın alma sırasında ortaya çıkan vergiler ile satın alma işlemine ilişkin olarak ortaya çıkan diğer giderlerden; mal imal edilmiş ise imalat sırasında kullanılan ham madde ve yardımcı maddelerin alımı için ödenen bedeller, imalat giderleri, imalatla kullanılan sabit kıymetlerin amortismanları gibi giderlerden oluşmaktadır.¹²³

3.1.1.2 Değerinin Artırılması İçin Yapılan Ödemeler

Malın iktisabından sonra yapılan ödemelerin maliyetine eklenmesi için yapılan giderin malın değerini artırması gerekir. Ancak yapılan bu harcamaların iktisadi kıymetin değerini devamlı olarak artırmalıdır. Örneğin bir binaya kat ilave edilmesi, bir otobüsün motorunun tamamen değiştirilmesi gibi durumlarda yapılan ödemeler iktisadi kıymetin maliyetine ilave edilir.¹²⁴

3.1.1.3 Müteferri Olarak Yapılan Ödemeler

Bir harcamanın müteferri gider olarak maliyet bedeline eklenmesi için yapılan giderin satın alma bedeline veya değer artışı sağlayan gidere bağlı olarak yapılması gerekir. Örneğin bedelin döviz cinsinden belirlendiği mallarda satın alma tarihinden sonra ortaya çıkan kur farkları ile kredili olarak

¹²³ Özyer, a.g.e.s.470

¹²⁴ Nurettin Eroğlu, Ali Uysal, **Açıklamalı ve İctihatlı Vergi Usul Kanunu**, Ankara, 2005,s.356

alınan mallarda ödenen faizlerin, maliyet bedeline eklenmesi gerektiği şeklindeki görüşün gerekçesi bunların müteferri (bağlı) olarak değerlendirilmesine dayanmaktadır.

Ayrıca bu madde ile iktisadi kıymetlerin maliyet bedellerinin tespitinde, fiili maliyetin esas alınmasının gerekli olduğu 176 seri numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde belirtilmiştir.

İşletmeye dahil iktisadi kıymetlerden hangilerinin maliyet bedeli ile değerlendirileceği Vergi Usul Kanunu'nun ilgili maddelerinde belirtilmiştir. Buna göre, maliyet bedeli ile değerlendirilecek olan iktisadi kıymetler aşağıdaki gibidir.

Gayrimenkuller,

Gayrimenkullerin mütemmim cüzüleri ve teferruatı,

Tesisat ve makineler,

Gemiler ve diğer taşıtlar,

Gayrimaddi haklar,

Demirbaş eşya, alet, edevat, mefruşat,

Emtia,

Zirai mahsuller,

Hayvanlar.

3.1.2 Borsa Rayici

Borsa rayici, gerek menkul kıymetler ve kambiyo borsasına, gerekse ticaret borsalarına kayıtlı olan iktisadi kıymetlerin değerlemeden önceki son işlem gününde borsadaki işlemler sonucu oluşan ortalama değerlerini ifade eder.

Vergi Usul Kanunu'nun 263'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre normal dalgalanmalar dışında fiyatlarda bariz kararsızlıklar görülen hallerde, son muamele günü yerine değerlemeye takaddüm eden 30 gün içindeki ortalama rayici esas olarak aldırma Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Maliye Bakanlığı bu yetkisine dayanarak 369 seri numaralı Vergi Usul Genel Tebliği ile konuya ilişkin açıklamalarda bulunmuştur. Söz konusu tebliğde yapılan açıklamaya göre, Maliye Bakanlığı'nca aksi yönde bir düzenleme yapılmadığı sürece borsada son muamele gününde oluşan rayiç esas alınmak suretiyle değerlendirme yapılacaktır. Ancak, daha sonra yapılacak vergi incelemeleri ile borsada oluşturulan rayicin muvazaalı olduğu anlaşılırsa Vergi Usul Kanunu hükümleri çerçevesinde gerekli tarhiyatlar yapılacaktır.

Vergi Usul Kanunu uyarınca borsa rayici ile değerlendirilecek olan iktisadi kıymetler aşağıda belirtilmiştir;

- Hisse senetleri ile fon portföyünün en az yüzde 51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılım belgeleri dışında kalan her türlü menkul kıymet ,

- Yabancı paralar,

- Değerleme ölçüsü, Vergi Usul Kanunu'nda belirtilmemiş olan veya belirtilse bile bu ölçü ile değerlendirilmesine imkan bulunmayan iktisadi kıymetlerden, bina ve arazi dışında kalanlardan borsa rayici bulunanlar.

3.1.3 Tasarruf Değeri

Vergi Usul Kanunu'nun 264'üncü maddesi hükmü gereğince tasarruf değeri, bir iktisadi kıymetin değerlendirme gününde sahibi için arz ettiği gerçek değerdir.

Vergi Usul Kanunu uyarınca tasarruf değeri ile değerlendirilecek olan iktisadi kıymetler şunlardır;

-Senede bağlı alacaklar (ihtiyaridir) ,

-Senede bağlı borçlar (ihtiyaridir, senede bağlı alacakların değerlemesinde kullanılmış ise zorunludur),

-Bankalar, bankerler ve sigorta şirketlerinin senetsiz ve senetli borç ve alacakları.

3.1.4 Mukayyet Değer

Vergi Usul Kanunu'nun 265'inci maddesi hükmü gereğince mukayyet değer, bir iktisadi kıymetin muhasebe kayıtlarında gösterilen hesap değeridir.

Vergi Usul Kanunu uyarınca mukayyet değeri (kayıtlı değeri) ile değerlendirilecek olan iktisadi kıymetler şunlardır;

-Senetsiz alacak ve borçlar,

-Peştemallıklar,

-Aktifleştirilen ilk tesis ve taazzuv giderleri ,

-Aktif geçici hesap kıymetleri ,

-Pasif geçici hesap kıymetleri ,

3.1.5 İtibari Değer

Vergi Usul Kanunu'nun 286'ncı maddesi hükmü gereğince itibari değer, her nevi senetlerle esham ve tahvillerin üzerinde yazılı olan değerdir. Nominal bedel olarak da tabir edilen itibari değerden menkul kıymetin ya da kambiyo senetlerinin üzerinde yazılı değer anlaşılmaktadır.¹²⁵

Kanuna göre itibari değerle değerlendirilecek olan iktisadi kıymetler;

-Kasa mevcudu (Yabancı para borsa rayici ile değerlendirilir.)

-Eshamlı şirketler ile iktisadi kamu müesseselerinin çıkardıkları tahviller.

3.1.6 Rayiç Bedel

Vergi Usul Kanunu'nun 266'ncı maddesinde rayiç bedel, bir iktisadi kıymetin değerlendirme günündeki normal alım satım değeri olarak tanımlanmıştır.

Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 290'ıncı maddesinde düzenlenen finansal kiralama değerlendirme işlemlerinde bu ölçü kullanım alanı bulunmaktadır. Ayrıca bu ölçü, Emlak Vergisi Kanunu ve Veraset ve İntikal Vergisi uygulamasında yeri olan bir ölçüdür.

---

¹²⁵ Özyer, a.g.e.s.474

3.1.7 Vergi Değeri

Vergi Usul Kanunu'nun 268'inci maddesine göre vergi değeri, bina ve arazinin Emlak Vergisi Kanunu'nun 29'uncu maddesine göre tespit edilen değeridir.

Vergi değeri ölçüsü, işletmeye dahil iktisadi kıymetlerin değerlendirilmesinde sadece maliyet bedeli bilinmeyen bina ve arazinin değerlendirilmesinde kullanılır. Çünkü, Vergi Usul Kanunu'nun 289. maddesinde Vergi Usul Kanunu'nun değerlendirme bölümünde yazılı olmayan veya yazılı olup da kendi ölçülerıyla değerlendirilmesine imkan bulunmayan iktisadi kıymetlerden bina ve arazinin vergi değeri ile değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre, ticari işletme sahiplerinin özel mal varlıklarına dahil olan ancak maliyet bedelleri bilinmeyen bina ve arazisinin, ticari işletmeye dahil edilmesi halinde vergi değeri ölçüsü ile değerlendirilmesi gerekmektedir.

3.1.8 Emsal Bedeli ve Ücreti

Değerleme günü itibarıyla işletmeye dahil iktisadi kıymetlerin değeri her zaman bilinmeyebilir. Bazen de tespiti mümkün olmayabilir. Kanun bu tür iktisadi kıymetlerin aynı durumdaki iktisadi kıymetlerin değeri ile değerlendirmesini istemektedir. Bir başka ifade ile emsal bedeline göre değerlendirmesini istemektedir.¹²⁶ Vergi Usul Kanunu'nun 267'nci maddesinde emsal bedelin tanımı yapılmış ve emsal bedelin nasıl belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Adı geçen madde metni aşağıdaki gibidir;

“Emsal bedeli, gerçek bedeli olmayan veya bilinmeyen veya doğru olarak tespit edilemeyen bir malın, değerlendirme gününde satılması halinde emsaline nazaran haiz olacağı değerdir.

---

¹²⁶ Özyer, **a.g.e.**, s.476

Emsal bedeli sıra ile aşağıdaki esaslara göre tayin olunur.

Birinci sıra: (Ortalama fiyat esası) Aynı cins ve nevideki mallardan sıra ile değerlemenin yapılacağı ayda veya bir evvelki veya bir daha evvelki aylarda satış yapılmışsa, emsal bedeli bu satışların miktar ve tutarına göre mükellef tarafından çıkarılacak olan “Ortalama satış fiyatı” ile hesaplanır. Bu esasın uygulanması için, aylık satış miktarının, emsal bedeli tayin olunacak her bir malın miktarına nazaran % 25'ten az olmaması şarttır.

İkinci sıra: (Maliyet bedeli esası) Emsal bedeli belli edilecek malın, maliyet bedeli bilinir veya çıkarılması mümkün olursa, bu takdirde mükellef bu maliyet bedeline, toptan satışlar için % 5, perakende satışlar için % 10 ilave etmek suretiyle emsal bedelini bizzat belli eder.

Üçüncü sıra: (Takdir esası) Yukarıda yazılı esaslara göre belli edilemeyen emsal bedelleri ilgililerin müracaatı üzerine takdir komisyonunca takdir yolu ile belli edilir. Takdirler, maliyet bedeli ve piyasa kıymetleri araştırılmak ve kullanılmış eşya için ayrıca yıpranma dereceleri nazara alınmak suretiyle yapılır. Takdir edilen bedellere mükelleflerin vergi mahkemesinde dava açma hakkı mahfuzdur. Ancak, dava açılması verginin tahakkuk ve tahsilini durdurmaz.

Emsal bedelinin mükellef tarafından bizzat hesaplandığı hallerde, bu hesaplara ait kayıt ve cetveller ispat edici kağıtlar olarak muhafaza edilir.

Yukarıdaki esaslara mukayyet olmaksızın kaza mercilerinin re'sen biçtikleri değerler ile zirai kazanç ölçülerini tespit eden kararnamelerde yer alan unsurlar emsal bedeli yerine geçer. Ücretle yapılan imalatla ücretin gerçek miktarının bilinmemesi veya doğru olarak tayin edilememesi hallerinde tespit edilecek emsal ücret de aynı esaslara göre tayin olunur.”

Emsal bedelin ortalama fiyat esasına göre tespiti, esas olarak mükellefin kendi defter ve belgelerindeki satışlarına göre yapılmaktadır. Bu usulde emsal bedel tespiti yapılabilmesi için yapılan satışların değerlendirilmesi konusu yapılacak malla aynı cins ve neviden olması gerekmektedir. Ayrıca, bu usulde yapılacak değerlemede, aynı cins ve nevideki mallar için %25 oranının tespit edilmesinde öncelikle değerlemenin yapılacağı aydaki satış miktarına bakılacaktır. Örneğin, değerlemenin yapılacağı ay Eylül ayı ise önce bu ayın satış miktarına bakılarak emsal bedeli tayin olunacak malın miktarına nazaran satış yapılan malın % 25'ten az olmamasına dikkat edilecektir. Bu ayda yapılan satışlar emsal bedel tespiti için yeterli değilse, önce Ağustos ayı satış miktarına bakılacak, bu da yeterli değilse bir daha önceki ay olan Temmuz ayı satış miktarına bakılacaktır. Bu da yeterli değilse diğer ayların satış miktarına bakılmayacak ve bu usul uygulanmayacak maliyet bedeli yöntemi ile emsal bedelinin belirlenmesi esasına gidilecektir.

Sırasıyla ortalama fiyat ve maliyet bedeli esaslarına göre belli edilemeyen emsal bedeli, emsal bedeli tespit ettirmek isteyenlerin başvurusu üzerine takdir komisyonunca belirlenir. Takdir komisyonu, Vergi Usul Kanunu'nun 72'nci maddesine göre oluşturulur.

3.1.9 Alış Bedeli

Vergi Usul Kanunu'nun değerlendirme ölçüleri arasında sayılmamakla birlikte alış bedeli de anılan Kanun'un 279'uncu maddesi hükmü gereğince menkul kıymetlerin değerlemesinde kullanılmaktadır.

Alış bedeli iktisadi bir kıymetin satın alınması karşılığında ödenen veya borçlanılan bedelidir. Maliyet bedelinden farkı ise, alış bedeline yapılan satın alma giderlerinin dahil edilmemesidir.¹²⁷

---

¹²⁷ Eroğlu, Uysal, **a.g.e.**, s.366

Vergi Usul Kanunu'nun 279'uncu maddesi hükmü gereğince, hisse senetleri ile fon portföyünün en az yüzde 51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılım belgeleri alış bedeliyle değerlendirilir. Ayrıca, bunlar dışında kalmasına rağmen, borsa rayici bulunmayan, getirisi ihraç edenin kar ve zararına bağlı olarak doğan ve değerlendirme günü itibarıyla hesaplanması mümkün olmayan menkul kıymetler de alış bedeli ile değerlendirilir.

3.1.10 Fevkalade Amortisman

Standartta tanımlanan değer düşüklüğünü tam anlamıyla karşılamasa da Kanun'da duran varlıklarda değer düşüklüğüne ilişkin olarak sadece fevkalade amortisman uygulaması örnek verilebilir. Vergi Usul Kanunu'nun 317'nci maddesinde, amortisman tabi olan menkul, gayrimenkul ve haklardan;

- Yangın, deprem, su basması gibi afetler neticesinde değerini tamamen veya kısmen kaybedenlerin,

- Yeni icatlar dolayısıyla teknik verim ve kıymetleri düşerek tamamen veya kısmen kullanılmaz bir hale gelenlerin,

- Cebri çalışmaya tabi tutuldukları için normalden fazla aşınma ve yıpranmaya maruz kalanların,

mükelleflerin müracaatları üzerine ve ilgili bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle, Maliye Bakanlığınca her işletme için işin mahiyetine göre ayrı ayrı belli edilen "fevkalade ekonomik ve teknik amortisman nispetleri" ile amortisman tabi tutulacağı hüküm altına alınmıştır.

Fevkalade amortisman için önceden belirlenmiş oranlar bulunmamaktadır dolayısıyla mükellefler Maliye Bakanlığı'na başvurarak

amortisman oranının saptanmasını isterler ve Bakanlığın belirlediği oranı kullanılarak amortisman ayrılır.

Mükelleflerin fevkalade amortisman talepleri genellikle aynı yıl içinde sonuçlanmamaktadır. Ancak Kanun, fevkalade amortisman oranının izin verilen yıl için değil başvuruda bulunulan yıl için uygulanacağını belirttiğinden fevkalade amortisman ayırmalarına izin verilen mükellefler kendilerine bildirilen amortisman oranını başvuruda bulundukları yıl için yani geçmişe yönelik olarak uygulayacaklardır.¹²⁸

Sabit kıymetin afet yüzünden değerini tamamen kaybetmesi halinde, sonraki dönemlerde amortisman uygulaması söz konusu olmaz. Fevkalade amortisman yolu ile değerinin tamamı itfa olunur. Teknolojik gelişmeler dolayısıyla fevkalade amortisman sadece üretime doğrudan doğruya katkısı olan kıymetler için uygulanır. Hasar ister tam, ister kısmi olsun sabit kıymetteki değer kaybı fevkalade amortisman yoluyla zarar yazılır. Alınan sigorta tazminatı kara intikal ettirilir. Önceki dönemlerde ayrılmamış veya düşük nispet uygulanması sonucu eksik ayrılmış amortismanların, fevkalade amortisman yolu ile zarara intikal ettirilmesi mümkün değildir.¹²⁹

3.2 TMS 36 STANDARDI KAPSAMINA GİREN VARLIKLARIN VERGİ USUL KANUNU KARŞISINDAKİ DURUMU

3.2.1 Gayrimenkuller

Medeni Kanuna göre gayrimenkul mülkiyet konusu olabilen yerinde sabit olan şeydir. Yani gayrimenkul yerinde sabit olan arazi, arsa, bina,

---

¹²⁸ Özyer, **a.g.e.**, s.762

¹²⁹ Özbacı, **a.g.e.**, s.821-826

köprü, kanal, demiryolu, baraj, dalyan ve voli mahalli gibi mal ve tesisler ile tapu siciline müstakil ve daimi olarak kaydedilen haklar ve menfaatlerdir.¹³⁰

Vergi Usul Kanunu'nun 269'uncu maddesinde iktisadi işletmeye dahil bilimum gayrimenkullerin maliyet bedeli ile değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Aynı maddede gayrimenkuller gibi maliyet bedeli ile değerlendirilecek olan iktisadi kıymetler sayılmıştır. Bunlar;

- Gayrimenkullerin mütemmim cüzüleri ve teferruatı,
- Tesisat ve makineler,
- Gemiler ve diğer taşıtlar,
- Gayrimaddi haklar.

Eski Medeni Kanun'un 619'uncu maddesinde tanımlanan "mütemmim cüz" kavramı, yeni Medeni Kanun'un 684'üncü maddesinde, "bütünleyici parça" ismiyle tanımlanmıştır. Söz konusu maddeye göre, bütünleyici parça, yerel adetlere göre asıl şeyin temel unsuru olan ve o şey yok edilmedikçe, zarara uğratılmadıkça veya yapısı değiştirilmedikçe ondan ayrılmasına olanak bulunmayan parçadır. Aynı maddede, bir şeye malik olan kimsenin o şeyin bütünleyici parçalarına da malik olacağı belirtilmiştir.

Aynı şekilde eski Medeni Kanun'da tanımlanan "teferruat" kavramı, yeni Medeni Kanun'un 686'ncı maddesinde, "eklenti" ismiyle tanımlanmıştır. Buna göre eklenti, asıl şey malikinin anlaşılabilen arzusuna veya yerel adetlere göre, işletilmesi, korunması veya yarar sağlaması için asıl şeye sürekli olarak özgülenen ve kullanılmasında birleştirme, takma veya başka bir biçimde asıl şeye bağlı kılınan taşınır mallardır.

---

¹³⁰ Eroğlu, Uysal, **a.g.e.**, s.367

Gayrimenkuller ile gayrimenkul gibi değ erlenen iktisadi kıymetler satın alma suretiyle veya inşa suretiyle iktisap edilebilir. Vergi Usul Kanunu'nun 270'inci maddesinde, satın alma suretiyle iktisap edilen gayrimenkullerin ve gayrimenkul gibi değ erlenen iktisadi kıymetlerin maliyet bedeline hangi ödemelerin dahil edileceğ i belirtilmiştir. Bunlar;

-Makine ve tesisatta gümrük vergileri nakliye ve montaj giderleri,

-Mevcut bir binanın satın alınarak yıkılmasından ve arsanın tesviyesinden mütevellit giderler.

Ayrıca, aynı maddede belirtildiğ i üzere; mükellefler noter, mahkeme, kıymet takdiri, komisyon ve tellaliye giderleri ile Emlak Alım ve Özel Tüketim Vergilerini (Özel Tüketim Vergisi ibaresi Taşıt Alım Vergisi ibaresinin yerine 5035 sayılı Kanun ile 01.01.2004 tarihinden itibaren getirilmiştir.) maliyet bedeline ithal etmekte veya genel giderler arasında göstermekte serbesttirler.

Vergi Usul Kanunu'nun 271'inci maddesinde ise, inşa edilen binalarda ve gemilerde, imal edilen makine ve tesisatta, bunların inşa ve imal giderlerinin, satın alma bedeli yerine geç eceğ i hüküm altına alınmıştır.

3.2.1.1 Arsa, Arazi ve Binalar

Tek düzen hesap planında arsa, arazi ve binalar maddi duran varlıklar grubu içerisinde izlenmektedir. İşletmeler, boş arazi ve arsalar ile herhangi bir düzenleme veya işleme tabi tutulmamış her türlü arsa, arazi ile dutluk, fidanlık ve zeytinlik gibi işletme arazisini "250 Arazi ve Arsalar" hesabında izlemektedir. Arazi, Tapu Sicil Nizamnamesinde "sınırları ayırmaya yeterli araçlarla sınırlanmış ve belirlenmiş yer yüzeyi" olarak tanımlanmaktadır.¹³¹

---

¹³¹ Özyer, a.g.e., s.491

İşletmeler sahip oldukları her türlü bina ve bütünleyici parçaları ve eklentileri “252 Binalar” hesabında izlerler. Vergi Usul Kanunu’na göre bu varlıklar gayrimenkul kapsamına girdiklerinden maliyet bedeli ile değerlendirilmesi gerekir.

Vergi Usul Kanunu’nun 314’üncü maddesine göre, boş arazi ve boş arsalar amortisman tabi değildir. Ancak tarım işletmelerinde vücuda getirilen meyvalık, dutluk, fındıklık, zeytinlik ve güllüklerle incir bahçeleri ve bağlar gibi tarım tesisleri ile işletmede inşa edilmiş olan her nevi yollar ve harklar amortisman tabi tutulur. Aynı Kanunun 313’üncü maddesi gereğince de binaların değeri amortisman yoluyla itfa edilir. Maliye Bakanlığı yayınlamış olduğu 333 Seri Nolu VUK Genel Tebliği’nde binalar ve yukarıda belirtilen tarım arazileri için amortisman oranlarını tespit etmiştir. İşletmelerin bu oranlar üzerinden amortisman ayırarak varlıkların değerini itfa etmeleri gerekir.

3.2.1.2 Taşıtlar

Vergi Usul Kanunu’nun 269’uncu maddesinde iktisadi işletmeye dahil bilimum gayrimenkullerin maliyet bedeli ile değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Aynı madde de gemiler ve diğer taşıtlar da gayrimenkuller gibi maliyet bedeli ile değerlendirilecek olan iktisadi kıymetler arasında sayılmıştır. Burada ifade edilen gemiler ve diğer taşıtlar ifadesi karada, denizde ve havada taşıma aracı olarak kullanılan her türlü aracı kapsamaktadır¹³².

Vergi Usul Kanunu’nun 320’nci maddesinde, faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya sair şekillerde işletilmesi olan mükelleflerin bu amaçla kullandıkları binek otomobilleri hariç olmak üzere işletmelere ait binek otomobillerinin aktive girdiği hesap dönemi için ay kesri tam ay sayılmak suretiyle kalan ay süresi kadar (kıst dönem)

¹³² Kazım Yılmaz, VUK, GVK, KVK ve KDV Açısından Değerleme, Kasım 2000, Ankara, s.49

amortisman ayrılır. Bu hükme göre, kıst amortisman uygulaması yalnızca işletmelerin aktifinde kayıtlı binek otomobillerine münhasır olup, binek otomobilleri dışında kalan amortisman tabi diğer iktisadi kıymetler için aktife alındıkları yılda tam amortisman ayrılacaktır.

Diğer taraftan, faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya sair şekillerde işletilmesi olan mükelleflerin bu amaçla kullandıkları binek otomobillerine ilişkin olarak işletmenin aktifine alındıkları yılda tam amortisman ayrılabilmesi için; işletmenin faaliyet konuları arasında binek otomobillerinin kiralanması veya sair şekillerde işletilmesi ve binek otomobilinin esas itibarıyla bu amaca tahsis edilmiş olması şartlarının gerçekleşmesi gerekir.

3.2.1.3 Tesisat, Makine ve Cihazlar

Tek düzen hesap planına göre üretimde kullanılan her türlü makine, tesis ve cihazlar ile bunların eklentileri ve bu amaçla kullanılan taşıma gereçleri (Konveyör, Forklift vb) 253 Tesis, Makine ve Cihazlar hesabında izlenir. Vergi Usul Kanunu'na göre tesisat ve makineler gayrimenkuller gibi değerlendirildiklerinden maliyet bedeli ile değeri lenirler. Tesis ve makinelerin maliyet bedeline satın alma bedelinin yanı sıra gümrük vergileri, nakliye ve montaj giderleri de eklenir. Ayrıca işletmeler noter, mahkeme, kıymet takdiri ve komisyon giderleri ile özel tüketim vergisini maliyet bedeline ithal etmekte veya genel giderler arasında gösterme konusunda serbesttirler. Vergi Usul Kanunu'nun 272'nci maddesine göre işletmeler tesis, makine ve cihazların normal bakımı, tamir ve temizleme giderleri dışında, söz konusu varlıkları genişletmek veya iktisadi kıymetini devamlı olarak artırmak maksadıyla yapılan giderleri, bu varlıkların maliyet bedeline eklerler.

İşletmeler, Maliye Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu 333 Seri Nolu VUK Genel Tebliği'ne ekli listede belirlenen amortisman oranlarına göre tesisat,

makine ve cihazlar için amortisman hesaplayacaktır. Bu listede yer almayan tesisat, makine ve cihazlar için işletmelerin Bakanlığa müracaat etmeleri gerekmektedir.

3.2.2 Şerefiye (Peştemallık)

Peştemallık, bir ticari işletmenin, bulunduğu yerin önemi, sahip olduğu şöhret, tutmuş olduğu müşteri kitlesi ve benzeri unsurlara bağlı olarak, bilanço değerine ilave olarak sahip olduğu değeri ifade eder.¹³³

Şerefiye, tek düzen hesap planında maddi olmayan duran varlıklar grubu içerisinde sınıflandırılmıştır. Şerefiye, bir işletme devralınırken katlanılan maliyet ile söz konusu işletmenin rayiç bedelle hesaplanan net varlıklarının değeri arasındaki olumlu fark olarak tek düzen hesap planında tanımlanmıştır. Vergi Usul Kanunu'nun 282'nci maddesine göre peştemallıklar yani şerefiye mukayyet değer ile değerlendirilerek aktifleştirilirler.

Ancak peştemallıkların aktifleştirilmesi için Vergi Usul Kanunu'nun 313'üncü maddesi uyarınca 2009 yılında 670,00 TL'yi aşması gerekmektedir. Bu miktarı aşmayan peştemallıkların doğrudan giderleştirilmesi mümkündür.

Aynı Kanun'un 326'nci maddesine göre, kurumların aktifleştirdikleri peştemallıklar mukayyet değerleri üzerinden eşit miktarlarda ve beş yıl içinde itfa olunur.

3.2.3 Canlı Varlıklar

Zirai işletmeye dahil hayvanlar Vergi Usul Kanunu'nun 277'nci maddesi hükmü gereğince maliyet bedeli ile değerlendirilir. Maliyet bedelinin tespit edilmesinin mümkün olmadığı durumlarda emsal bedeli değerlendirilir.

¹³³Özbalcı,a.g.e., s.699.

ölçüsü olur. Emsal bedelinin tespitinde işletmenin bulunduğu mahal için zirai kazanç komisyonlarınca belirlenmiş bulunan ortalama maliyet bedeli esas alınır. Ortalama maliyet bedeli aynı Kanunun 45'inci maddesinde “ziraat birimi başına elde edilecek mahsul için yapılması gereken ortalama giderlerin toplamı” olarak tarif edilmiş ve müteakip maddede de bu ölçünün belirlenmesinde göz önünde bulundurulması gereken noktalar düzenlenmiştir. Hayvanların zirai işletmede üretilmiş olmaları durumunda hayvanın maliyeti doğumundan ürün verir hale gelinceye kadar yapılan giderlerin bir hesapta toplanması sonucu bulunur.¹³⁴

3.2.4 Bağlı Ortaklıklar, İştirakler ve İş Ortaklıkları

İştirakler tekdüzen hesap planında 24 Mali Duran Varlıklar hesap grubu içerisinde düzenlenmiştir. İştirakler hesabı, işletmenin doğrudan veya dolaylı olarak diğer şirketlerin yönetimine ve ortaklık politikalarının belirlenmesine katılmak üzere edindiği hisse senetleri veya ortaklık paylarının izlendiği hesaptır. İştirakler hesabı, bir ortaklıktaki en fazla % 50 oranında olan sermaye payları veya oy haklarının izlenmesinde kullanılır. İştirak edilen ortaklıklarda iştirak ilişkisinden bahsedebilmek için sermaye payı dikkate alınmaksızın sahip olunan oy hakkı veya yönetime katılma hakkının en az % 10 oranında bulunması gerekmektedir.¹³⁵

5522 sayılı Mülga Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 49 Seri Numaralı Genel Tebliği'nde iştirak ilişkisini sağlayan hisse senetleri ve ortaklık payları aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

- Anonim şirketlerin hisse senetleri,
- Limited şirketlere ait iştirak payları,

¹³⁴ Özyer, a.g.e., s.536

¹³⁵ Remzi Örtten, **Genel Muhasebe ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulama Örnekleri**, Gazi Kitabevi, 2. Baskı, Haziran 2000, Ankara., s.239

-Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komanditer ortaklarına ait ortaklık payları,

- İş ortaklıkları ve adi ortaklıklara ait ortaklık paylarıdır.

Vergi Usul Kanunu'nda iştiraklerin değerlemesiyle ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu durumda aynı Kanunun 289'uncu maddesi hükmünün uygulanması gerekir. Buna göre iştiraklerin varsa borsa rayici yoksa mukayyet değerleri o da yoksa emsal bedeliyle değerlendirilmesi gerekir. İştiraklerin değerlendirilmesinde borsa rayici ölçüsünün kullanılması mümkün olmadığından, dönem sonlarında mukayyet değerleri ile değerlendirilmesi doğru olacaktır. Hesap dönemi içerisinde iştirak ilişkisi hisse senedi iktisabı ile sağlanmışsa alış bedeli ile, diğer yollarla iştirak ilişkisi sağlanmışsa iktisap anında kaydedilen değer üzerinden değerlemeye tabi tutulmalıdır.

Bağlı ortaklıklar, işletmenin doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli oranından fazla sermayeye ya da oy hakkına veya en az bu oranda yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olduğu iştiraklerin sermaye paylarının izlendiği hesaptır.¹³⁶

Bu hesabın işleyişi ile dönem sonu envanter ve değerlendirme işlemleri iştirakler hesabına benzetilmektedir. Aynı şekilde Vergi Usul Kanunu'nda bağlı ortaklıklar hesabının değerlemesine ilişkin de hüküm bulunmamaktadır. Yukarıda iştiraklere ilişkin olarak yapılan açıklamalar bu varlıklar içinde geçerlidir.

İş ortaklıkları, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1 Seri Nolu Genel Tebliği'nde açıklanmıştır. Tebliğ'de yer alan açıklamalar şu şekildedir;

---

¹³⁶ Örtten, a.g.e., s. 240

İş ortaklıkları, 5520 sayılı KVK'nun 2'nci maddesinde yazılı kurumların kendi aralarında veya şahıs ortaklıkları ya da gerçek kişilerle, belli bir işin birlikte yapılmasını ortaklaşa yüklenmek ve kazancını paylaşmak amacıyla kurdukları ortaklıklardan bu şekilde mükellefiyet tesis edilmesini talep edenler şeklinde tanımlanmıştır. İş ortaklıkları kazanç paylaşımı amacıyla kurulan ortaklıklar olup ortaklar, belli bir işin birlikte yapılmasını yüklenmektedirler.

Kurulacak olan iş ortaklığının kurumlar vergisi mükellefi sayılabilmesi için en az aşağıdaki unsurları taşıması gerekir.

- Ortaklardan en az birisinin kurumlar vergisi mükellefi olması,
- Ortaklığın belli bir işi sonuçlandırmak üzere yazılı bir sözleşmeyle kurulması,
- İş ortaklığı konusunun belli bir iş olması,
- Birlikte yapılacak olan işin belli bir süre içinde gerçekleştirilmesinin öngörülmesi,
- İş ortaklığı ile işveren arasında bir yüklenim sözleşmesinin olması,
- Tarafların, müştereken yüklenilen işin belli bir veya birden fazla bölümünden değil, tamamından işverene karşı sorumlu olmaları,
- İşin bitiminde kazancın paylaşılması,
- Birlikte yapılması öngörülen ve müştereken yüklenilen işin bitimi ve Vergi Usul Kanunu'nda belirtilen mükellefiyetle ilgili ödevlerin tamamının yerine getirilmesiyle mükellefiyetin sona ermesi.

Yukarıda belirtilen genel unsurlar dikkate alındığında, her ortağın işin belli bir bölümünün yapımını yüklediği konsorsiyumlar iş ortaklığı tanımı

dışında kalmaktadır. Bu tür ortaklıklarda (konsorsiyum) her bir ortağın yapacağı işin yüklenim sözleşmesinde açıkça belirtilmesi zorunludur. Ancak, yüklenim sözleşmesinde belirtilmemekle beraber, ortakların kendi aralarında yapacakları sözleşme ile her bir ortağın yükleneceği işin belirlenmesi ve işveren idarece de bu sözleşmenin kabulü halinde, bu tür ortaklıklar da "konsorsiyum" olarak kabul edilmesi gerektiği tebliğde belirtilmiştir.

İş ortaklığının, devamlılık gösteren ve aynı nitelikte olan iş veya işler için değil, belirli bir sürede bitecek bir iş için kurulması gerektiği ve tam mükellefiyete tabi olacağı 1 Seri Nolu Tebliğ'de belirtilmiştir. Ayrıca Tebliğ'de yukarıda sayılan unsurları taşımak kaydıyla, iş ortaklıklarının her türlü iş için kurulabileceği belirtilmiştir.

İş ortaklıklarında VUK 289'uncu maddesi hükmüne göre varsa borsa rayici, yoksa mukayyet değer o da yoksa emsal bedeli ile değerlendirilmesi gerekir.

İşletmeler tek düzen hesap planına göre iştirak paylarının borsa veya piyasa değerinde sürekli ve önemli ölçüde meydana gelen azalmaları, iştirakler sermaye payları değer düşüklüğü karşılığı hesabı ile kayıtlarına intikal ettirmektedir. Aynı şekilde bağlı ortaklıkların borsa veya piyasa değerinde meydana gelen azalmaları ise bağlı ortaklıklar sermaye payları değer düşüklüğü karşılığı hesabı ile izlemektedir. Ancak vergi mevzuatı iştirakler ve bağlı ortaklıklar sermaye payları değer düşüklüğü karşılığını kanunen kabul edilmeyen gider olarak kabul ettiğinden işletmelerin söz konusu bu karşılık giderlerini vergi matrahına ilave etmesi gerekmektedir.

3.2.5 Maddi Olmayan Duran Varlıklar

Muhasebe sistemi uygulama genel tebliğinde maddi olmayan duran varlıklar herhangi bir fiziksel varlığı bulunmayan ve işletmenin belli bir şekilde

yararlandığı veya yararlanmayı beklediği aktifleştirilen giderler ile belli koşullar altında hukuken himaye gören haklar ve şerefiyelerin izlendiği hesap grubu olarak tanımlanmıştır.

260 Haklar

261 Şerefiye

262 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri

263 Araştırma ve Geliştirme Giderleri

264 Özel Maliyetler

267 Diğer Maddi Duran Varlıklar

269 Birikmiş Amortismanlar (-)

- Haklar

İmtiyaz, patent, lisans, unvan, ticari marka (alameti farika) türünden sınai, edebi ve mülkiyet hakları gibi belli bir bedel ödenerek satın alınan veya işletmede oluşturulan hukuki haklar ile devletin bazı şartlarla işletmeye sağladığı imtiyazlar bu hesapta izlenir.

Vergi Usul Kanunu'nun 269'uncu maddesi hükmü gereğince gayri maddi haklar gayrimenkul gibi değerlendirilir, bu nedenle gayrimaddi hak niteliğinde olan imtiyaz, patent, unvan ve sınai haklar ve benzerleri maliyet bedeli ile değerlendirilir. Vergi Usul Kanunu'nun 315'inci maddesinde 5024 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle amortisman oranlarının iktisadi kıymetlerin faydalı ömürleri de dikkate alınmak suretiyle Maliye Bakanlığınca belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükme istinaden 333 Seri Nolu VUK Genel Tebliği'ne ekli liste ile iktisadi kıymetlerin faydalı ömürleri ile

amortisman oranları belirlenmiştir. Buna göre gayri maddi hakların bu listeye göre faydalı ömürleri 15 yıl, amortisman oranı ise %6,66 olarak belirlenmiştir.

Şerefiye, 4.2.2 nolu başlıkta ayrıca incelendiğinden bu bölümde bu konuya ilişkin açıklama yapılmamıştır.

- Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri

Vergi Usul Kanunu'nun 282'nci maddesine göre, ilk tesis ve taazzuv giderleri, kurumun tesis olunması veya yeni bir şubenin açılması veyahut da işlerin devamlı bir surette genişletilmesi için yapılan ve karşılığında maddi bir kıymet iktisap olunmayan giderlerdir. Söz konusu maddede, ilk tesis ve taazzuv giderlerinin, mukayyet değer ile değerlendirileceği ve mükelleflerin bu giderleri aktifleştirmelerinin ihtiyari olduğu belirtilmiştir.

İlk tesis ve taazzuv giderlerinin mukayyet değeriyle değerlendirilip aktifleştirilmesi durumunda, bu giderler Vergi Usul Kanunu'nun 282'nci maddesi hükmü gereğince mukayyet değeri üzerinden 333 Seri Nolu VUK Genel Tebliği uyarınca eşit miktarlarda beş yıl süreyle amortisman yoluyla itfa edilebilir veya Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 8'inci maddesi hükmü uyarınca doğrudan kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınabilir. Dolayısıyla ilk tesis ve taazzuv giderlerinin doğrudan gider yazılmaları ile amortisman yoluyla itfa edilmesi konusunda mükelleflere seçimlik hak tanınmıştır.

1 Seri Nolu MSUGT'e göre kuruluş ve örgütlenme giderlerinin maliyet bedeli üzerinden kayıtlara alınması gerektiği belirtilmişken, Vergi Usul Kanunu'na göre mukayyet değer üzerinden aktifleştirilmesi öngörülmüştür.

Kuruluş ve örgütlenme giderleri bir bütünlük arz ettiğinden bu türden giderlerin kısmen gider yazılması, kısmen de aktifleştirilmesi mümkün değildir. Bu sebeple, söz konusu giderler ya tamamen gider yazılabilir ya da

tamamen aktifleştirilebilirler. Aktifleştirilen kuruluş ve örgütlenme giderlerinin itfasına, işletmenin fiilen faaliyete geçtiği hesap döneminden itibaren başlanır. Kuruluş ve örgütlenme dönemleri bir yıldan uzun süren işletmelerde bu husus önem kazanmaktadır. Aktifleştirme esas olarak söz konusu sabit varlığın tedarik, imal veya inşasının tamamlandığı anda mümkün olabilmektedir. Böyle olunca tamamı gerçekleşmemiş ve dolayısı ile nihai tutarı belirmemiş kuruluş giderlerinin de Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabında izlenmesi, kuruluş ve örgütlenmesinin tamamlandığı anda aktifleştirilmesi gerekmektedir. İlk itfa payı da bu yılın sonun yapılacaktır.¹³⁷

- Araştırma ve Geliştirme Giderleri

İşletmede yeni ürün ve teknolojiler oluşturulması, mevcutların geliştirilmesi ve benzeri amaçlarla yapılan faaliyetler nedeniyle yapılan harcamaların izlendiği hesaptır.

Gerek birkaç yıla yayılan Ar-Ge faaliyetleri, gerekse sonucu önceden bilinmeyen Ar-Ge faaliyetleri için yapılan giderlerin nasıl kayda alınacağı hususu tartışmalıdır. Bu konuda genel kabul gören yaklaşım, bu tür Ar-Ge giderlerinin aktifleştirilmesi, faaliyet tamamlandığında eğer bir sonuç elde edilemezse bunun itfa yoluyla giderlere alınması, aksi durumda Ar-Ge faaliyetinin sona erdiği yılda tamamının defaten gider yazılmasıdır.¹³⁸

Vergi Usul Kanunu'nda araştırma ve geliştirme giderlerinin değerlemesi konusunda bir belirleme bulunmamaktadır. Bu nedenle aynı Kanun'un 289'uncu maddesi gereğince mukayyet değer ile değerlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca 333 Sıra Nolu VUK Genel Tebliği gereğince araştırma ve geliştirme giderleri için öngörülen faydalı ömür 5 yıl ve ayrılması gereken amortisman oranı %20'dir. Ancak Ar-Ge faaliyeti sonucunda aktifleştirilmesi

¹³⁷ Bünyamin Öztürk, **Dönem Sonu Envanter ve Değerleme İşlemleri**, Maliye Hukuk Yayınları, Kasım 2006, s.355

¹³⁸ Öztürk, **a.g.e.**, s.356

gereken gayri maddi bir hakka ulaşılması durumunda, gayri maddi hakka yönelik olarak yaptıkları ar-ge harcamaları bu sınıf uyarınca itfa edilecektir.

- Özel Maliyetler

İşletmelerin faaliyetlerini sürdürmek üzere kiraladıkları gayrimenkuller üzerinde gerekli değişiklikleri yapmaları kimi zaman kaçınılmaz olmaktadır. Genellikle ilgili gayrimenkulün fonksiyonlarını, kullanım ömrünü ve değerini artıran nitelikteki bu türden değişiklikler daha çok normal bakım, tamir ve temizleme amacını aşan niteliğe sahiptir. Vergi mevzuatımızda da işletmelerin aktifine dahil gayrimenkuller yönünden maliyet bedellerini artırıcı nitelikte kabul edilen bu değişiklikler için katlanılan giderlerin doğrudan gider olarak dikkate alınmalarına izin verilmezken, benzer düzenlemeyle kiralanan gayrimenkuller için yapılan bu nevi giderlerin de özel maliyet bedeli olarak aktife kaydedilecekleri ve amortismanına tabi tutulacakları öngörülmektedir.¹³⁹

Vergi Usul Kanunu'nun 272'nci maddesinde, kira ile tutulmuş gayrimenkullere kiracılar tarafından yapılan ve mahiyet itibariyle maliyete eklenmesi gereken giderlerin bunların özel maliyet bedeli olarak ayrıca değerlendirileceği ve kiracının faaliyetini icra için vücuda getirdiği tesisata ait giderler için de aynı hükümlerin geçerli olduğu belirtilmiştir.

Yapılan bir harcamanın özel maliyet bedeli olarak kabul edilebilmesi için aşağıdaki şartların sağlanmış olması gerekmektedir.

1- Harcamanın yapılmış olduğu gayrimenkul veya gayrimenkul gibi değerlendirilen iktisadi kıymet başkasına ait olmalı ve kiralınmış olmalıdır.

2- Harcamalar kiracı tarafından yapılmış olmalıdır.

---

¹³⁹ Öztürk, a.g.e., s.359

3- Yapılan harcamalar; normal tamir, bakım ve temizleme giderleri dışında gayrimenkulü genişletmek veya iktisadi kıymetini devamlı olarak artırmak amacıyla yapılmış olmalıdır.

Vergi Usul Kanunu'nun 327'nci maddesinde özel maliyet bedellerinin itfası açıklanmıştır. Bu maddeye göre özel maliyet bedellerinde itfa süresi ilgili gayrimenkulün kiralama süresidir. Dolayısıyla özel maliyet bedelleri üzerinden söz konusu gayrimenkulün kiralama süresine göre eşit yüzdelerle amortisman ayrılması gerekmektedir.

Kira süresinin belli olmaması durumunda, özel maliyet bedellerinin hangi süre zarfında itfa edileceğine dair herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Fakat 55 Seri Nolu VUK Genel Tebliği'nde, kira süresinin belli olmaması halinde amortisman nispetinin %20 olarak dikkate alınacağı belirtilmiştir. Aynı Kanun'un 327'nci maddesinde, kira süresi dolmadan kiralanan şeyin boşaltılması halinde henüz itfa edilmemiş olan giderlerin, boşaltma yılında bir defada gider yazılacağı hüküm altına alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İMKB'DE İŞLEM GÖREN ŞİRKETLERE İLİŞKİN UYGULAMA ÖRNEKLERİ

“TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü” standardının uygulanması açısından sanayi, ticaret ve (finans, medya, iletişim, ulaşım gibi) hizmet sektörlerini temsil eden şirketler bulunması nedeniyle ve çalışmanın kapsamını sınırlandırmak açısından 2008 yılının son çeyreğinde İMKB Ulusal 30 endeksinde işlem gören holding haricindeki şirketlerin 31.12.2008 tarihli mali tabloları ve bunlara ilişkin dipnotları incelenmiştir. Bu şirketler;

- 1 Aksigorta A.Ş.
- 2 Akbank T.A.Ş.
- 3 Arçelik A.Ş.
- 4 Asya Katılım Bankası A.Ş.
- 5 Bandırma Gübre Fabrikaları A.Ş.
- 6 Türkiye Garanti Bankası A.Ş.
- 7 Türkiye Halk Bankası A.Ş.
- 8 Türkiye İş Bankası A.Ş.
- 9 Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T. A. Ş.
- 10 Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.
- 11 İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A. Ş.
- 12 Migros Türk Ticaret A.Ş.
- 13 Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı
- 14 Şekerbank T. A.Ş.
- 15 Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.
- 16 Türkiye Ekonomi Bankası A.Ş.

- 17 Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.
- 18 Türk Telekomünikasyon A.Ş.
- 19 Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.
- 20 Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.
- 21 Kardemir Karabük Demir Çelik Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- 22 Türkiye Vakıflar Bankası A.Ş.

İMKB Ulusal 30 endeksinde işlem gören aşağıdaki holdingler ve bağlı ortaklıklar inceleme kapsamında tutulmamıştır.

- 1 Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş.
- 2 Doğan Yayın Holding A.Ş.
- 3 GSD Holding A.Ş.
- 4 Koç Holding A.Ş.
- 5 Sabancı Holding A.Ş.
- 6 Petrokimya Holding A.Ş.
- 7 Tefken Holding A.Ş.
- 8 Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. ve Bağlı Ortaklıkları

Aşağıda sektörler itibariyle İMKB 30 endeksinde işlem gören holding haricindeki şirketlerin mali tablo ve dipnotları üzerinden standarda ilişkin uygulamaları incelenecektir.

4.1 FİNANS SEKTÖRÜ

Bankacılık ve sigorta şirketleri ile yatırım ortaklığı şirketleri bu kapsamda değerlendirilmiştir. Bilindiği üzere banka ve sigorta şirketleri 1 Sıra Nolu "Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği" ile belirlenen "Muhasebenin Temel Kavramları"na "Muhasebe Politikalarının Açıklanması"na ve "Mali Tablolar İlkeleri"ne uymaları kaydıyla Muhasebe

Sistemi Uygulama Tebliği'nde belirtilen diğer hükümlere uymak zorunda değillerdir. Bankalar için muhasebeleştirme ve finansal raporlama açısından tekdüzeni sağlama, tek tip bilanço ve gelir tablosunun doğrudan elde edilmesi, denetim ve gözetim için gerekli olan bilgilerin doğrulanabilir ve denetlenebilir bir şekilde doğrudan ve sağlıklı olarak elde edilmesi, ekonominin izlenmesi ve yönlendirilmesi için yetkili mercilerin ihtiyaç duyduğu bilgilerle, diğer istatistikî bilgilere doğrudan ulaşılması, finansal analiz, risk analizi, verimlilik analizi gibi çeşitli analiz ve yorumlar için ihtiyaç duyulan bilgilerin standart bir şekilde elde edilmesini sağlamak amacıyla "Tekdüzen Hesap Planı Ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ" 26.01.2007 tarih ve 26415 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Türkiye'de faaliyette bulunan mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankaları bu Tebliğ hükümlerine tâbidir. Bu nedenle bankalar ile ilgili yer verilen örnek uygulamalarda bu tebliğ hükümlerine göre muhasebeleştirme yapılacaktır.

4.1.1 Aksigorta A.Ş.

Aksigorta, 25 Nisan 1960 tarihinde, Türkiye'de tescil edilmiş olup, TTK hükümlerine göre kurulmuş Anonim Şirket statüsündedir. Şirket, başlıca yangın, nakliyat, kaza, ferdi kaza, mühendislik, ziraat ve sağlık olmak üzere elemanter branşlarda sigortacılık faaliyeti yürütmektedir.

Şirket, 31.12.2008 tarihli mali tablosunun sunumuna ilişkin esaslar kısmında "varlıklarda değer düşüklüğü" başlığı altında yapılması gereken işlemlere yer vermiştir. Maddi ve maddi olmayan duran varlıklara ilişkin muhasebe politikaları mali tablo dipnotlarında açıklanmıştır. Mali tablo dipnotlarında şirketin maddi ve maddi olmayan duran varlıklarında dönem içinde muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararının olmadığı belirtilmiştir.

4.1.2 Akbank A.Ş.

Banka'nın temel faaliyet alanı perakende bankacılık, ticari bankacılık, kurumsal bankacılık, özel bankacılık, döviz, para piyasaları ve menkul kıymet işlemleri (Hazine işlemleri) ile uluslararası bankacılık hizmetlerini içeren bankacılık faaliyetlerini kapsamaktadır.

Şirketin mali tablolarına ilişkin açıklamaları ve dipnotları incelenmiş ve söz konusu dipnotların incelenmesi sonucunda 2008 yılında maddi ve maddi olmayan duran varlıkları için değer düşüklüğü karşılığı ayrılmadığı görülmüştür.

4.1.3 Asya Katılım Bankası A.Ş.

Banka, katılım bankası olarak faizsiz bankacılık yapmakta, özel cari hesap ve katılma hesapları şeklinde fon toplayıp, kurumsal ve bireysel finansman, finansal kiralama ve kar/zarar ortaklığı, mal karşılığı vesaikin finansmanı ve ortak yatırımlar yoluyla fon kullanmaktadır.

Bankanın mali tablosuna ilişkin açıklamalar ve dipnotlar incelenmiştir. Maddi duran varlıklara ilişkin bilgiler bölümünde gayrimenkuller için 2008 yılında 489.000 TL tutarında değer düşüklüğü karşılığı ayrıldığı belirtilmiştir. Bu bilgiler dikkate alınarak söz konusu işlemin muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibi olacaktır.

.....31.12.2007.....	
82005 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ GİDERLERİ	489.000
820050 Maddi Duran Varlık	
820050 01Binalarda Değer Düşüklüğü Karşılığı	
264 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ	
KARŞILIĞI	489.000
26400 Maddi Duran Varlık	
26400 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı	
.....//.....	

.....31.12.2007.....		
998 DİĞER BİLANÇO DIŞI HESAPLARDAN BORÇLAR		
998 001 KANUNEN KABUL EDİLMİYEN GİDERLER	489.000	
996 DİĞER BİLANÇO DIŞI HES. AL.		
998 002 KAN. KABUL EDİLMİYEN GİD.	489.000	
.....//.....		
262 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	97.800	
794 ERT. VERGİ VARLIĞI GELİRLERİ		97.800
.....//.....		

4.1.4 Türkiye Garanti Bankası A.Ş.

Banka'nın faaliyet alanları her türlü bankacılık işlemleri, Bankacılık Kanunu'nun verdiği imkanlar dahilinde her çeşit teşebbüslere girişmek ve şirket kurmak ve bunların hisse senetlerini satın almak ve satmak, bankacılıkla müteraffik vekalet, sigorta acenteliği, komisyon ve nakliye işleri yapmak, Türkiye Cumhuriyeti ve sair resmi ve hususi kuruluşların çıkartacakları borçlanma tahvilleri ile hazine tahvil ve bonoları ve diğer pay senetleri ve tahvilleri satın almak ve satmak, dış memleketlerle iktisadi münasebetleri geliştirmek, Bankacılık Kanunu'na aykırı olmamak şartı ile her türlü iktisadi faaliyetlerde bulunmaktır.

Bankanın mali tablosunun maddi ve maddi olmayan duran varlıklara ilişkin açıklamalar kısmında varlıklarda değer düşüklüğüne ilişkin açıklama aşağıdaki gibidir;

“Banka değer düşüklüğü ile ilgili bir belirtinin mevcut olması durumunda ilgili varlığın geri kazanılabilir tutarını “Varlıklarda Değer Düşüklüğüne İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı” (“TMS 36”) çerçevesinde tahmin etmekte ve geri kazanılabilir tutarın ilgili varlığın defter değerinin altında olması durumunda değer düşüklüğü karşılığı ayrılmaktadır.”

Maddi duran varlıklara ilişkin açıklamalar kısmında “2008 yılı içinde “Varlıklarda Değer Düşüklüğüne İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı” (TMS

36) uyarınca çeşitli gayrimenkuller için toplam 6,265 TL tutarında değer azalma karşılığı iptal edilmiştir.” açıklaması yer almaktadır. 2007 mali tablo dipnotlarında ise 62.000 TL gayrimenkuller için değer düşüklüğü karşılığı ayrıldığı belirtilmiştir. Söz konusu 2008 yılındaki değer düşüklüğü karşılığının iptali ve 2007 yılında değer düşüklüğü karşılığının muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibidir.

.....31.12.2007.....		
82005 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ GİDERLERİ	62.000	
820050 Maddi Duran Varlık		
820050 01Binalarda Değer Düşüklüğü Karşılığı		
264 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI		62.000
26400 Maddi Duran Varlık		
26400 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
.....//.....		
998 DİĞ.BİLANÇO.DIŞI HES.B.		
998 001 KKEG	62.000	
996 DİĞ.BİLANÇO.DIŞI HES.A.		
996 002 KKEG		62.000
.....//.....		
262 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	12.400	
794 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI GEL.		12.400
.....31.12.2008.....		
264 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI	6.265	
26400 Maddi Duran Varlık		
26400 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
79007 GEÇ. YILLAR GİDERLERİNE AİT DÜZELTME HESABI		6.265
Değer Düşüklüğü Karşılığı		
.....//.....		
998 DİĞ.BİLANÇO.DIŞI HES.B.		
998 003 VERGİYE TABİ OLMAYAN GELİRLER	6.265	
996 DİĞ.BİLANÇO.DIŞI HES.A.		
996 004 VERGİYE TABİ OLM. GEL.		6.265
.....//.....		
896 ERTELENMİŞ VERGİ BORCU GİDERLERİ	1.253	
386 ERTELENMİŞ VERGİ BORCU HS		1.253
.....//.....		

4.1.5 Türkiye Halk Bankası A.Ş.

Banka'nın faaliyet alanı, ticari finansman ve kurumsal bankacılık, fon yönetimi işlemleri, bireysel bankacılık ve kredi kartı işlemlerini kapsamaktadır.

Bankanın mali tablo dipnotlarında maddi duran varlıklara ilişkin açıklamalar kısmında gayrimenkuller için 3.576.000 TL değer düşüklüğü karşılığı ayrıldığı belirtilmiştir.

.....31.12.2008.....		
....		
82005 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ GİDERLERİ		3.576.000
820050 Maddi Duran Varlık		
820050 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
264 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI		3.576.000
26400 Maddi Duran Varlık		
26400 01Binalarda Değ. Düş. Zararı		
.....//.....		
998 Diğ.BİLANÇO.DIŞI HES.B.		
998 001 KKEG		3.576.000
996 Diğ.BİLANÇO.DIŞI HES.A.		
996 002 KKEG		3.576.000
.....//.....		
262 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI		715.200
794 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI GELİRLERİ		
.....//.....		715.200

4.1.6 Türkiye İş Bankası A.Ş.

Bankanın faaliyet alanı, ilgili mevzuat ile Banka'nın Ana Sözleşmesinde yer verilen esaslar çerçevesinde; bireysel, ticari, kurumsal ve özel bankacılık, döviz ve para piyasaları işlemleri, menkul kıymet işlemleri, uluslararası bankacılık hizmetleri ve diğer bankacılık işlemlerini gerçekleştirmeyi, ayrıca gerektiğinde sınai ve mali sektör alanında her çeşit teşebbüsü kurmayı ve bu gibi teşebbüslere iştirak etmeyi içermektedir.

Bankanın 2008 yılı gelir tablosu dipnotlarına göre maddi duran varlık değer düşüş gideri 12.000 TL'dir. 31.12.2006 tarihi itibarıyla sabit kıymetler için ayrılan toplam değer azalış karşılığı 450.950 TL iken, yıl içinde elden çıkarılanlara ilişkin etkinin yanı sıra, 2004 yılında yapılan değerleme sonucunda karşılık ayrılmasına konu olan maddi duran varlıklar için cari dönemde bağımsız değerleme uzmanlarınca yapılan ekspertiz çalışmaları uyarınca 152.231 TL tutarında değer azalış karşılığının iptal edilmesi ve 8.180 TL ilave değer azalış karşılığı ayrılması sonucunda 31.12.2007 tarihi itibarıyla değer azalış karşılığı bakiyesi 306.375 TL'ye düşmüştür. Banka 2006, 2007 ve 2008 yıllarında binalar için değer düşüklüğü karşılığı ayırmıştır. Yukarıda ifade edilen işlemlerin muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibi olacaktır.

.....31.12.2006.....		
82005 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ GİDERLERİ	450.950	
820050 Maddi Duran Varlık		
820050 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
264 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI		450.950
26400 Maddi Duran Varlık		
26400 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
.....//.....		
998 DİĞ.BİLANÇO.DIŞI HES.B.		
998 001 KKEG	450.950	
996 DİĞ.BİLANÇO.DIŞI HES.A.		
996 002 KKEG		450.950
.....//.....		
262 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	90.190	
794 ERT. VERGİ VARLIĞI GELİRLERİ		90.190
.....31.12.2007.....		
264 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI	152.231	
26400 Maddi Duran Varlık		
26400 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
79007 GEÇ. YILLAR GİDERLERİNE AİT DÜZELTME HESABI		152.231
Değer Düşüklüğü Karşılığı		
.....//.....		
998 DİĞ.BİLANÇO.DIŞI HES.B.		
998 003 VERGİYE TABİ OLMAYAN GELİRLER	152.231	
996 DİĞ.BİLANÇO.DIŞI HES.A.		
996 004 VERGİYE TABİ OLM. GEL.		152.231
.....//.....		
896 ERTELENMİŞ VERGİ BORCU GİDERLERİ	30.446,2	
386 ERTELENMİŞ VERGİ BORCU HS		30.446,2
.....//.....		

.....31.12.2007.....		
82005 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ GİDERLERİ	8.180	
820050 Maddi Duran Varlık		
820050 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
264 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI		8.180
26400 Maddi Duran Varlık		
26400 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
.....//.....		
998 DİĞ.BİLANÇO.DIŞI HES.B.	8.180	
998 001 KKEG		
996 DİĞ.BİLANÇO.DIŞI HES.A.		8.180
996 002 KKEG		
.....//.....		
262 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	1.636	
794 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI GELİRLERİ		1.636
.....31.12.2008.....		
82005 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ GİDERLERİ	12.000	
820050 Maddi Duran Varlık		
820050 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
264 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI		12.000
26400 Maddi Duran Varlık		
26400 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
.....//.....		
998 DİĞ.BİLANÇO.DIŞI HES.B.	12.000	
998 001 KKEG		
996 DİĞ.BİLANÇO.DIŞI HES.A.		12.000
996 002 KKEG		
.....//.....		
262 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	2.400	
794 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI GELİRLERİ		2.400
.....//.....		

4.1.7 İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.

Şirket'in temel amaç ve faaliyet konusu gayrimenkuller, gayrimenkule dayalı sermaye piyasası araçları, gayrimenkul projeleri ve sermaye piyasası araçlarına yatırım yapmak gibi Sermaye Piyasası Kurulu'nun ("SPK") Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına ilişkin düzenlemelerinde yazılı amaç ve konularda iştirak etmektir. Şirket 2008 yılında yatırım amaçlı gayrimenkulleri için değer düşüklüğü karşılığı ayırmıştır. Yatırım amaçlı gayrimenkullere ilişkin muhasebe politikasına ilişkin açıklaması aşağıdaki gibidir.

“Şirket’in yatırım amaçlı gayrimenkulleri, kira ve/veya sermaye kazancı elde etmek amacıyla elde tutulan gayrimenkuller olup, bilanço tarihi itibarıyla ekli konsolide finansal tablolarda elde etme maliyetlerinden, birikmiş amortisman ve var ise birikmiş değer düşüklüklerinden arındırılmış şekliyle gösterilmektedir. Şirketin 31 Aralık 2008 tarihindeki yatırım amaçlı gayrimenkullerinin gerçeğe uygun değeri, şirket ile ilişkisi olmayan bağımsız bir ekspertiz şirketi tarafından 2008 Aralık ayı içerisinde gerçekleştirilen değerlemeye göre elde edilmiştir. Değerleme şirketi, Türkiye Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yetkilendirilmiş bir bağımsız ekspertiz olup, söz konusu yerlerdeki taşınmazların değerlemesi konusunda uygun nitelik ve deneyime sahiptir. Söz konusu ekspertiz raporlarına göre Uluslararası Değerleme Standartları’na uygun olarak yapılan değerlemeler, benzer gayrimenkuller ile ilgili piyasa işlem fiyatlarının referans alınmasıyla tespit edilmiştir.”

Şirket gerçeğe uygun değer yöntemini kullanarak yatırım amaçlı gayrimenkullerini değerlemediğinden söz konusu değer düşüklüğü karşılıkları TMS 36 kapsamında yapılmıştır.

	Diğer Gayrimenkuller(*) TL
<u>Maliyet değeri</u>	
1 Ocak 2008 açılış bakiyesi	23.203.418
Alımlar	40.648.426
Çıkışlar	(119.218)
Transferler	-
Değer düşüklüğü / konusu kalmayan karşılık	(1.709.260)
31 Aralık 2008 kapanış bakiyesi	<u>62.023.366</u>
<u>Birikmiş amortismanlar</u>	
1 Ocak 2008 açılış bakiyesi	-
Dönem gideri	-
Çıkışlar	-
Transferler	-
31 Aralık 2008 kapanış bakiyesi	<u>-</u>
31 Aralık 2007 itibarıyla net defter değeri	<u>23.203.418</u>
31 Aralık 2008 itibarıyla net defter değeri	<u>62.023.366</u>

(*) Diğer gayrimenkuller, UMS 40 uyarınca gelecekte yatırım amaçlı gayrimenkul olarak kullanılmak üzere inşa edilmekte ve geliştirilmekte olan gayrimenkuller olup, inşaat ve geliştirme prosedürü tamamlanıncaya kadar maddi duran varlıklar kısmında yer alan hükümlere tabidir.

Yukarıdaki tabloda gösterilen değer düşüklüğü karşılığının muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibidir.

.....31.12.2008.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ		1.709.260
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Karşılığı		
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR VE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI		1.709.260
257 025003 Diğer Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
.....//.....		
960 KKEG BH		1.709.260
961 KKEG A.H.		1.709.260
.....//.....		
		341.852
284 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI		
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YAS. YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI		341.852
.....//.....		

4.1.8 Şekerbank T. A.Ş.

Banka'nın faaliyet alanı her türlü nakdi ve gayrinakdi Türk Lirası ve döviz üzerinden krediler açmak, sermaye piyasası işlemlerini yapmak, TL ve YP mevduat toplamak ve diğer bankacılık hizmetlerini yapmaktır.

Banka, TMS 36 Standardı kapsamındaki varlıklarında değer düşüklüğü olmadığını mali tablo dipnotlarında ifade etmiştir. Maddi duran varlıklara ilişkin açıklamalar aşağıdaki gibidir;

Banka'nın gayrimenkullerinin net defter değerleri 31 Aralık 2004 tarihine kadar enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş, 31 Aralık 2007 tarihi itibarıyla; bağımsız ekspertiz şirketleri tarafından yapılan güncel ekspertiz değerleri ile karşılaştırılmış ve gerekli değer düşüklüğü karşılıkları ayrılmıştır.

31 Aralık 2006 tarihi itibarıyla Banka muhasebe politikasında değişikliğe giderek maddi duran varlıkları içinde yer alan gayrimenkullerin değerlemesinde; 16 Sayılı Maddi Duran Varlıklara İlişkin Standart kapsamında yeniden değerlendirme metodunu benimsemiştir. Bağımsız ekspertiz şirketleri tarafından yapılan 31 Aralık 2008 tarihi itibarıyla yapılan ekspertiz değerleri finansal tablolara yansıtılmıştır.” Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere bankanın 2008 yılında gayrimenkullerine ilişkin olarak yeniden değerlendirme artışı bulunmaktadır. 2007 yılında ayrılan değer düşüklüğü karşılığının iptal edilmesini ve başka bir maddi duran varlık için değer düşüklüğü karşılığı ayrılmasını gerektiren bir olay olmadığı mali tablo dipnotlarında belirtilmiştir.

4.1.9 Türkiye Ekonomi Bankası A.Ş.

Banka'nın faaliyet alanı, kurumsal, ticari, bireysel ve özel bankacılığın yanı sıra proje finansmanı ve fon yönetimi ve saklama hizmetleri işlemlerini kapsamaktadır. Banka normal bankacılık faaliyetlerinin yanı sıra TEB Yatırım Menkul Değerler A.Ş. ve Zurich Sigorta A.Ş. adına şubeleri aracılığı ile acentalık faaliyetleri de yürütmektedir.

Mali tablonun sunumuna ilişkin açıklamalar incelendiğinde Banka'nın Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı kapsamındaki varlıkları için değer düşüklüğü karşılığı ayırmadığı görülmüştür.

4.1.10 Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.

Banka, Bakanlar Kurulu'nun 3/11203 sayılı kararı ile 1950 yılında Dünya Bankası'nın desteği ve T.C. Hükümeti, T.C. Merkez Bankası ve ticaret bankalarının işbirliği ile kurulmuş, Türkiye'nin ilk özel yatırım ve kalkınma bankasıdır. 2 Haziran 1950 tarihli Resmi Gazete'de ana sözleşmesi yayınlanan Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın kuruluş amacı Türkiye'de

öncelikle sanayi olmak üzere bütün ekonomik sektörde özel girişimin yatırımlarını desteklemek, yabancı ve yerli sermayenin Türkiye’de kurulmuş veya kurulacak şirketlere iştirakine yardımcı olmak, Türkiye’de sermaye piyasasının gelişmesine yardım etmektir. Banka, özel sektörün geliştirilmesi amacını; uygun biçimde mali destek sağlamak, danışmanlık, teknik yardım ve finansal aracılık hizmetleri vermek suretiyle gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

31.12.2008 tarihli mali tabloların sunumuna ilişkin açıklamalarında TMS 36 Standardı kapsamında değer düşüklüğü karşılığı ayrılmadığı tespit edilmiştir. Satış amaçlı gayrimenkuller için değer düşüklüğü karşılığı ayrılmıştır ancak bu varlıklar varlıklarda değer düşüklüğü standardı kapsamında değildir.

4.1.11 Türkiye Vakıflar Bankası A.Ş.

Banka, 11 Ocak 1954 tarihinde 6219 sayılı “Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu” çerçevesinde Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne verilen selahiyet ile kurulmuş olup; Banka’nın faaliyet alanları ve yapabileceği işler ilgili kanun ve Banka’nın Ana Sözleşmesi’nde aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

Menkul ve gayrimenkul mal ve kıymetler karşılığında ikrazlarda bulunmak, sigorta ve sair ortaklıklar kurmak veya kurulmuş olanlara iştirak etmek, gayrimenkul alıp satmak, her türlü banka muamele ve hizmetlerini yapmak, Vakıflar Genel Müdürlüğü ile mülhak vakıfların idaresinin Banka’ya tevdiye lüzum görecekları gayrimenkullerle işletmelerin, yapılacak anlaşmalarla gösterilecek esaslar dahilinde, rasyonel bir şekilde idare, idame ve işletilmeleri için lüzumlu bilumum muamele ve teşebbüslere (ticari, zirai, sınai) girişmek, mazbut ve mülhak vakıfların bankacılık hizmetlerini ve Vakıflar Genel Müdürlüğünün yapılacak anlaşmalar dahilinde veznedarlık işlerini yapmak amacıyla kurulmuştur.

Mali tabloların sunumuna ilişkin açıklamalarında banka, her bir raporlama tarihi itibarıyla varlıklarının değer düşüklüğüne uğramış olabileceğine dair herhangi bir belirtinin bulunup bulunmadığını değerlendirdiğini belirtmektedir. Böyle bir belirtinin mevcut olması durumunda ilgili varlığın geri kazanılabilir tutarını TMS 36 – *Varlıklar da Değer Düşüklüğü* standardı çerçevesinde tahmin etmekte ve geri kazanılabilir tutarın ilgili varlığın defter değerinin altında olması durumunda değer düşüklüğü karşılığı ayırmaktadır. Bankanın mali tablo ve dipnotlarında varlıklarda değer düşüklüğü standardı kapsamındaki varlıkları için değer düşüklüğü karşılığı ayırmadığı görülmüştür. Mali tabloların sunumuna ilişkin açıklamalar bölümünde muhasebe politikaları genel olarak ifade edilmiştir ve maddi ve maddi olmayan duran varlıkların değerleme politikaları açıklanmış ve bu varlıklar için değer düşüklüğü karşılığının ayrılmasına ilişkin koşullar belirtilmiştir.

4.1.12 Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.

Banka'nın faaliyet alanları; Bankalar Kanunu ve ilgili mevzuata aykırı olmamak ve yürürlükteki yasaların verdiği izin içinde bulunmak şartıyla; her çeşit banka işlemleri yapmak, mevzuatın izin verdiği her türlü mali ve iktisadi konularla ilgili teşebbüs ve taahhütlere girişmek, yukarıdaki bentte yazılı işlemlerle ilgili olarak mümessillik, vekalet ve acentelikler üstlenmek ve komisyon işlemlerini yapmak, Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde her çeşit hisse senedi, tahviller ile diğer sermaye piyasası araçlarını almak ve satmaktır.

Mali tablolara ilişkin açıklama ve dipnotlarda 2008 yılında bir kısım gayrimenkuller için değer düşüklüğü karşılığı ayrıldığı, bazıları için ise değer düşüklüğü karşılığının iptal edildiği görülmektedir. Bankanın maddi duran varlıklarına ilişkin muhasebe politikası aşağıdaki gibidir.

“Maddi duran varlıkların ilk kayıtları elde etme tutarları ve varlığın kullanılabilir hale getirilebilmesi için gerekli diğer doğrudan giderlerin ilavesi suretiyle bulunmuş maliyet bedeli üzerinden yapılmıştır. Maddi duran varlıklar, kayda alınmalarını izleyen dönemde maliyet bedelinden birikmiş amortismanların ve varsa birikmiş değer azalışlarının düşülmesinden sonra kalan tutarları üzerinden değerlendirilmiştir.

Maliyet bedelinin ilgili maddi duran varlığın “Net gerçekleştirilebilir değeri”nin üzerinde olması durumunda söz konusu varlığın değeri “Net gerçekleştirilebilir değeri”ne indirilir ve ayrılan değer düşüklüğü karşılığı gider hesapları ile ilişkilendirilir. Maddi duran varlıklar, finansal tablolarda gerçeğe uygun değerleri ile yansıtmaya yönelik olarak, yeniden değerlemeye tabi tutulmamaktadır.”

Banka 31.12.2008 tarihi itibarıyla maddi duran varlıkları için değer düşüklüğü karşılığı ayırmıştır. Bu tarih itibarıyla şerefiye ve maddi olmayan duran varlıkları için değer düşüklüğü karşılığı bulunmamaktadır. Maddi duran varlıklara ilişkin bilgiler bölümünde 31.12.2008 tarihi itibarıyla gayrimenkuller için 1.895 Bin TL değer düşüklüğü karşılığı ayrıldığı belirtilmiştir. Ayrıca banka, 31 Aralık 2007 tarihi itibarıyla maddi duran varlıklarıyla ilgili olarak toplam 627.103 Bin TL tutarında ayırmış olduğu gayrimenkul değer düşüş karşılığının 28.553 Bin TL’lik kısmını 31.12.2008 tarihi itibarıyla iptal edilmiştir.

Bin TL	Gayrimenkul
31 Aralık 2007	
Maliyet	2.238.581
Birikmiş Amortisman (-)	(1.386.711)
Net Defter Değeri	851.870
31 Aralık 2008	
Dönem Başı Net Defter Değeri	851.870
İktisap Edilenler	835
Maddi Olmayan Duran Varlıklardan Transferler	-
Elden Çıkarılanlar (-), net	(25.724)
Değer Düşüş Karşılığı İptali	28.553
Değer Düşüş Karşılığı (-)	(1.895)
Amortisman Bedeli (-)	(44.633)
Kapanış Net Defter Değeri	809.006
Dönem Sonu Maliyet	2.191.845
Dönem Sonu Birikmiş Amortisman (-)	(1.382.839)
31 Aralık 2008	809.006

.....31.12.2007.....		
82005 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ GİDERLERİ	627.103	
820050 Maddi Duran Varlık		
820050 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
264 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI		627.103
26400 Maddi Duran Varlık		
26400 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
.....//.....		
998 Diğ.BİLANÇO.DIŞI HES.B.		
998 001 KKEG	627.103	
996 Diğ.BİLANÇO.DIŞI HES.A.		
996 002 KKEG		627.103
.....//.....		
262 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	125.420,6	
794 ERT. VERGİ VARLIĞI GELİRLERİ		125.420,6
.....31.12.2008.....		
264 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI	28.553	
26400 Maddi Duran Varlık		
26400 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
79007 GEÇ. YILLAR GİDERLERİNE AİT DÜZELTME HESABI		28.553
Değer Düşüklüğü Karşılığı		
.....//.....		
998 Diğ.BİLANÇO.DIŞI HES.B.		
998 003 VERGİYE TABİ OLMAYAN GELİRLER		
996 Diğ.BİLANÇO.DIŞI HES.A.	28.553	
996 004 VERGİYE TABİ OLM. GEL.		28.553
.....//.....		

.....//.....		
896 ERTELENMİŞ VERGİ BORCU GİDERLERİ		5.710,6
386 ERTELENMİŞ VERGİ BORCU HS		5.710,6
.....31.12.2008.....		
82005 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ GİDERLERİ		1.895
820050 Maddi Duran Varlık		
820050 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
264 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI		1.895
26400 Maddi Duran Varlık		
26400 01Binalarda Değer Düşüklüğü Zararı		
.....//.....		
998 DIĞ.BİLANÇO.DIŞI HES.B.		
998 001 KKEG		1.895
996 DIĞ.BİLANÇO.DIŞI HES.A.		
996 002 KKEG		1.895
.....//.....		
262 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI		379
794 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI GELİRLERİ.		379
.....//.....		

4.2 SANAYİ SEKTÖRÜ

4.2.1 Arçelik A.Ş.

Arçelik Anonim Şirketi ve bağlı ortaklıkları dayanıklı tüketim ve tüketici elektroniği alanlarında üretim, pazarlama, satış ve satış sonrası müşteri hizmetleri, ihracat ve ithalat ile ilgili tüm ticari ve endüstriyel faaliyetleri yürütmektedir. Grup, Türkiye, Romanya, Rusya ve Çin'de toplam onbir fabrikada üretim faaliyetlerini gerçekleştirmektedir.

Şirketin mali tablolara ait notlarında maddi ve maddi olmayan duran varlıklara ilişkin muhasebe politikaları belirtilmiştir. Bu politikalar gereğince söz konusu tutarlar şirket tarafından her yıl ya da değer düşüklüğünün varlığını işaret eden şartların olduğu durumlarda daha sık aralıklarla değer düşüklüğü için gözden geçirildiği ve nakit yaratan birimlerin geri kazanılabilir değeri, kullanım değeri hesaplamaları temel alınarak belirlendiği dipnotlarda açıklanmıştır ve söz konusu çalışmalar neticesinde değer düşüklüğü tespit

edilmediği belirtilmiştir. Ayrıca şirket 31 Aralık 2008 tarihi itibarıyla markalarını gelir yöntemini kullanarak değer düşüklüğü testine tabi tutmuştur. Markaların değeri tespit edilirken, yönetim kurulu tarafından onaylanan, üç ila beş yıllık dönemleri kapsayan finansal bütçeleri temel alan satış tahminleri esas alınmıştır. Üç ila beş yıllık dönemlerden sonraki satış tahminleri beklenen büyüme oranları kullanılarak hesaplanmıştır. Tahmini royalti gelirleri, satış tahminlerine beklenen royalti oranları kullanılarak ve iskonto edilerek hesaplanmıştır. Söz konusu çalışmanın neticesinde herhangi bir değer düşüklüğü tespit edilmediği dipnotlarda belirtilmiştir.

Aynı şekilde 31 Aralık 2008 tarihi itibarıyla şerefiyenin kayıtlı değeri geri kazanılabilir değeri ile karşılaştırılarak değer düşüklüğü testine tabi tutulmuştur. Geri kazanılabilir değer, kullanım değeri hesaplamaları temel alınarak belirlenmiştir. Bu hesaplamalar da, yönetim kurulu tarafından onaylanan üç yıllık dönemi kapsayan finansal bütçeyi temel alan vergi öncesi nakit akım tahminleri esas alınmıştır. Üç yıllık dönemden sonraki tahmini nakit akımları beklenen büyüme oranları kullanılarak hesaplanmıştır. Tahmini vergi öncesi nakit akımları iskonto edilerek peşine getirilmiştir. Söz konusu çalışmanın neticesinde değer düşüklüğü tespit edilmediği mali tablo dipnotlarında belirtilmiştir.

4.2.2 Bandırma Gübre Fabrikaları A.Ş.

Bagfaş Bandırma Gübre Fabrikaları Anonim Şirketi (Şirket) Mart 1970 tarihinde Bandırma, Balıkesir’de kurulmuş, 1971 yılı Şubat ayında üretime başlamıştır. Şirket’in hisseleri 1985 yılından itibaren İstanbul Menkul Kıymetler Borsası’nda (İMKB) işlem görmektedir. Şirket hisselerinin %100’ü İstanbul Menkul Kıymetler Borsası’nda (İMKB) işlem görmektedir. Şirket, kimyevi gübre ve asit imalatı, ithalatı, dahili ve harici satış konularında faaliyet göstermektedir. Şirket üretim faaliyetlerini Bandırma, Balıkesir’deki tesislerinde sürdürmektedir.

Şirketin 31.12.2008 tarihli mali tablo ve dipnotlarında maddi ve maddi olmayan duran varlıklara ilişkin muhasebe politikalarına ve hangi koşullarda varlıklarda değer düşüklüğü ayrılacağına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. 31.12.2008 tarihi itibarıyla şirketin maddi ve maddi olmayan duran varlıklarına ilişkin olarak herhangi bir değer düşüklüğü bulunmamaktadır.

4.2.3 Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T. A. Ş.

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş 1960 yılında anonim şirket olarak Türkiye'de kurulmuştur. Şirket'in en önemli aktiviteleri arasında demir, çelik, alaşımlı ve alaşımsız demir, dökme ve press çelik, kok kömürü ve her türlü yan ürün üretimi bulunmaktadır. Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş hisse senetleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nın açıldığından itibaren (1986 yılı) işlem görmektedir.

31.12.2008 tarihli mali tablo ve dipnotları incelendiğinde maddi duran varlıkları için değer düşüklüğü karşılığı ayrıldığı görülmüştür. Şirketin 31.12.2008 tarihi itibarıyla maddi olmayan duran varlıklarında değer düşüklüğü bulunmamaktadır. Şirket maddi duran varlıkları, 1 Ocak 2005 tarihinden önce satın alınan kalemler için 31 Aralık 2004 tarihi itibarıyla enflasyonun etkilerine göre düzeltilmiş maliyet değerlerinden, 2005 ve sonrasında alınan kalemler için satın alım maliyet değerlerinden birikmiş amortisman ve varsa kalıcı değer kayıpları düşülerek mali tablolara yansıtmıştır. Şirket mali tablolarında demir cevheri, yassı çelik, dikişsiz çelik çekme boru ve yüksek silisli yassı çelik üretimi alanlarında faaliyet gösteren maddi duran varlıklarını yeniden değerlendirilmiş tutarlarıyla göstermiştir.

Mali tablo dipnotlarında değer düşüklüğü karşılığı ayrılan maddi duran varlıklardan, örnek olarak yer altı ve yerüstü düzenleri, makine ve teçhizatlar için ayrılan değer düşüklüğü karşılığının muhasebeleştirilmesi yapılacaktır. Aynı tabloda yeniden değerlendirme artışlarının da bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla aynı varlık grubu içerisinde bulunan bazı varlıkları için değer

düşüklüğü karşılığı ayrılırken bazılarında yeniden değerlendirme artışı kayıtlara alınmıştır. Söz konusu değer artışının aynı varlıklar için olmadığı varsayımıyla tabloda yer verilen değer düşüklüğü karşılığı yeniden değerlendirme fonundan düşülmeden muhasebe kaydı yapılacaktır.

	Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri	Makina ve Teçhizatlar
<u>Maliyet değeri</u>		
1 Ocak 2008 açılış bakiyesi	1.178.036.544	8.582.394.411
Çevrim farkı	-	2.021.185
Alışlar	6.973.251	18.781.538
Çıkışlar	(47.232.342)	(791.871.824)
Yatırımlardan Transferler	282.731.441	1.015.315.261
Değerleme Artışı	-	2.202.711
31 Aralık 2008 kapanış bakiyesi	1.420.508.894	8.828.843.282
<u>Birikmiş amortismanlar</u>		
1 Ocak 2008 açılış bakiyesi	(1.010.962.744)	(5.572.478.183)
Çevrim farkı	-	(1.160.696)
Dönem amortismanı	(12.020.768)	(171.302.143)
Çıkışlar	46.271.854	751.997.882
Değer düşüş karşılığı	(4.186)	(17.962.911)
31 Aralık 2008 kapanış bakiyesi	(976.715.844)	(5.010.906.051)
31 Aralık 2007 itibariyle net defter değeri	167.073.800	3.009.916.228
31 Aralık 2008 itibariyle net defter değeri	443.793.050	3.817.937.231

Söz konusu değer düşüklüğü karşılığının muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibi olacaktır.

.....31.12.2008.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ		4.186
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Karşılığı		
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR VE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI		4.186
257 0251 07 Yer altı ve Yer Üstü Düzenleri Değer Düşüklüğü Zararı		
.....//.....		
960 KKEG BH		4.186
961 KKEG A.H.		4.186
.....//.....		

.....31.12.2008.....		
284 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	837,2	
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YAS. YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI		837,2
.....31.12.2008.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ	17.962.911	
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Karşılığı		
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR VE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI		17.962.911
257 0253 06 Makine ve Teçhizatlar Değer Düşüklüğü Zararı		
.....//.....		
960 KKEG BH	17.962.911	
961 KKEG A.H.		17.962.911
.....//.....		
284 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	3.592.582,2	
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YAS. K.		3.592.582,2
.....//.....		

4.2.4 Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.

Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş. 16 Kasım 1983 tarihinde kurulmuştur. Şirket'in ana faaliyet konuları; ham petrol tedarik ve rafine etmek, gerektiğinde petrol ürünlerini ithal ve ihraç etmek ve bu maksatla yurt içinde ve dışında petrol rafinerileri kurmak ve işletmek, petrokimya sanayi ve ilgili diğer sanayi alanında fabrikalar, tesisler kurmak ve işletmek, petrokimyasal maddeler ve ilgili diğer maddelerin elde edilmesi için gerekli hammaddeler ve yardımcı maddeler, malzeme ve kimyasal maddeleri tedarik ederek işlemek veya bu maddeleri üretmek ve bu maddelerin ticaretini yapmaktır.

31.12.2008 tarihli mali tablo ve dipnotlarındaki açıklamalara göre şirketin maddi ve maddi olmayan duran varlıklarına ilişkin değer düşüklüğü yoktur. Şirket, kayıtlarında yer alan şerefiyeyi değer düşüklüğü testine tabi tutmuştur. Şirketin, şerefiyeye ilişkin muhasebe politikası aşağıdaki gibidir.

“Satın alım maliyetinin iktisap edilen işletmenin tanımlanabilir varlık, yükümlülük ve şarta bağlı yükümlülüklerin makul değerlerindeki iktisap edenin payını aşan kısmı şerefiye olarak konsolide finansal tablolarda muhasebeleştirilir. İşletme birleşmelerinde iktisap edilen işletmenin/şirketin

finansal tablolarında yer almayan, ancak, şerefiyenin içerisinde ayrılabilir özelliğine sahip varlıklar, maddi olmayan duran varlıklar (marka değeri gibi) ve/veya şarta bağlı yükümlülükler makul değerleri ile konsolide finansal tablolara yansıtılır. İşletme birleşmesi sırasında oluşan şerefiye amortismanına tabi tutulmaz, bunun yerine yılda bir kez veya şartların değer düşüklüğünü işaret ettiği durumlarda daha sık aralıklarla değer düşüklüğü tespit çalışmasına tabi tutulur. İktisap edilen tanımlanabilir varlık, yükümlülük ve şarta bağlı yükümlülüklerin makul değerindeki iktisap edenin payının işletme birleşmesi maliyetini aşması durumunda ise, fark gelir olarak kaydedilir.

Şerefiye, değer düşüklüğü tespiti için nakit üreten birimlere dağıtılır. Dağıtım, şerefiyenin oluşmasına neden olan işletme birleşmesinden fayda elde etmesi beklenen nakit üreten bir ya da birden fazla birime yapılır. Grup, Opet iktisabı nedeniyle Opet'in yurtiçindeki önemli pazar pozisyonu ve Tüpraş ile birlikteliğinin yaratacağı sinerjiyi, şerefiyenin oluşmasına ana sebep olarak değerlendirmektedir. Buna bağlı olarak Şirket yönetimi, Opet, bağlı ortaklıkları ve müşterek yönetime tabi ortaklıklarını tek bir nakit üreten birim olarak değerlendirmektedir.”

Şerefiye değer düşüklüğü testi

Şerefiyenin tamamı 28 Aralık 2006 tarihinde Opet hisselerinin satın alımından kaynaklanmakta olup yönetim Opet'in yurtiçindeki önemli pazar pozisyonu ve Tüpraş ile birlikteliğinin yaratacağı sinerjiyi, şerefiyenin oluşmasındaki ana sebepler olarak değerlendirmiştir. Buna bağlı olarak yönetim tarafından, Opet, bağlı ortaklıkları ve müşterek yönetime tabi ortaklıkları tek bir nakit üreten birim olarak değerlendirilerek şerefiye Opet üzerine dağıtılmıştır.

Söz konusu nakit üreten birimin geri kazanılabilir değeri iskonto edilmiş nakit akım analizlerine göre yapılan satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer hesaplamalarına göre tespit edilmiştir. Bu gerçeğe uygun değer hesaplamaları vergi sonrası nakit akım projeksiyonlarını

içermekte olup ABD Doları bazında tespit edilen bu projeksiyonlar Opet yönetimi tarafından onaylanan on yıllık bütçelere dayanmaktadır. On yıldan sonrasına tekabül eden nakit akımları %2,0 uzun vade büyüme oranı kullanılarak tespit edilmiştir. Gerçeğe uygun değer tespiti sırasında ABD Doları cinsinden bulunan değer bilanço tarihi kuru ile TL'ye çevrilmek suretiyle hesaplanmıştır. Bu nedenle, söz konusu gerçeğe uygun değer modeli döviz piyasasında yaşanan dalgalanmalardan etkilenmektedir. Mali tablo dipnotlarında 31 Aralık 2008 tarihi itibarıyla diğer tüm etkenler sabit tutulduğunda, ABD Dolar kurundaki %1'lik değişimin söz konusu gerçeğe uygun değer çalışmalarında 93.884 bin TL değişime yol açacağı belirtilmiştir.

Gerçeğe uygun değer hesaplama modelinde yer alan diğer önemli varsayımlar aşağıdaki gibidir:

Brüt kar marjı %5,6

İskonto oranı %9,7

Opet yönetimi bütçelenen brüt kar marjını şirketin geçmiş performansını ve pazar büyüme beklentilerini esas alarak tespit etmiştir. Kullanılan iskonto oranı vergi sonrası iskonto oranı olup şirkete özgü riskleri de içermektedir. Mali tablo dipnotlarında iskonto edilmiş nakit akımlarının hesaplanmasında kullanılan vergi sonrası iskonto oranının %1 daha yüksek/düşük olması (%9,7 yerine %10,7 veya %8,7), söz konusu satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer hesaplamalarında 31 Aralık 2008 tarihi itibarıyla 144.222 bin TL tutarında değişikliğe sebep olacağı belirtilmiştir.

Yukarıdaki varsayımlar kullanılarak yapılan değer düşüklüğü testleri sonucunda 31 Aralık 2008 tarihi itibarıyla şerefiye tutarında herhangi bir değer düşüklüğü tespit edilmediği açıklanmıştır. Söz konusu nakit üreten birimin satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri, defter değerinden

yüksek olduğundan şirket yönetimi kullanım değeri esasına göre geri kazanılabilir değer hesaplaması yapmamıştır.

31 Aralık 2008 tarihi itibarıyla yatırım amaçlı gayrimenkuller 5.423 bin TL tutarındaki arsalardan oluşmaktadır (31 Aralık 2007: 4.621 bin TL). Yatırım amaçlı arsaların makul değerleri, Çelen Kurumsal Değerleme ve Danışmanlık Ltd. Şti'nin 30 Eylül 2006 tarihi itibarıyla yaptığı değerleme çalışmaları sonucu 38.919 bin TL olarak belirlenmiştir. Şirket yönetimi mali tablo dipnotunda söz konusu çalışmalar sonucu tespit edilen değerlerin 31 Aralık 2008 ve 2007 tarihlerinde önemli ölçüde değişmediği görüşünde olduğunu ifade etmiştir.

4.2.5 Kardemir Karabük Demir Çelik Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Kardemir Karabük Demir Çelik Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin ana sözleşmesinde ifade edildiği şekliyle fiili faaliyet konusu her çeşit ham demir ve çelik mamullerinin kok ve kok yan ürünlerinin imali ve satışlarıdır. 31.12.2008 tarihli mali tablo ve dipnotlarında şirketin maddi ve maddi olmayan duran varlıkları için değer düşüklüğü karşılığı bulunmamaktadır.

4.3 İLETİŞİM SEKTÖRÜ

4.3.1 Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.

Turkcell İletişim Hizmetleri Anonim Şirketi, 5 Ekim 1993 tarihinde İstanbul'da kurulmuştur. Turkcell'in faaliyet konuları, T.C. Ulaştırma Bakanlığı ile imzalanmış bulunan GSM (Global System for Mobile Communications) Pan Avrupa Mobil Telefon Sistemi ihalesinde öngörülen iş ve hizmetler ile PTT kanununa aykırı olmamak üzere, her türlü telefon, telekomünikasyon ve benzeri hizmetlerdir. 31 Aralık 2008 tarihi itibarıyla, Turkcell'in hisse senetleri

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (“İMKB”) ve New York Hisse Senetleri Borsası’nda (“New York Stock Exchange” – “NYSE”) işlem görmektedir.

31.12.2008 tarihli mali tablo ve dipnotları incelendiğinde maddi ve maddi olmayan duran varlıkları için değer düşüklüğü karşılığı ayrılmadığı görülmektedir. Şirketin 31 Aralık 2008 tarihi itibarıyla Belarussian Telecom ve Superonline iktisabıyla ilgili sırasıyla, 337.282 TL ve 32.691 TL tutarlarında mali tablolarına yansıttığı şerefiyeleri bulunmaktadır. İlgili dipnotta her iki iktisap da 2008 mali yılı içerisinde yapıldığı için ve 31 Aralık 2008 tarihine kadar değer düşüklüğüne sebep olacak bir unsur ortaya çıkmadığı için her iki şerefiyenin de 31 Aralık 2008 tarihi itibarıyla değer düşüklüğü testine tabi tutulmadığı açıklanmıştır.

4.3.2 Türk Telekomünikasyon A.Ş.

Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi Türkiye’de tüzel kişiliğe haiz anonim şirket şeklinde kurulmuştur. Şirket’in esası 23 Ekim 1840’da aslen Bakanlık olarak kurulan Postane-i Amirane’ye dayanmaktadır. Türkiye genelinde telefon şebekesi kurma ve işletme izni, 4 Şubat 1924 tarihinde, Posta, Telefon ve Telgraf Genel Müdürlüğü’ne (“PTT”) verilmişti. Şirket, önceden her ikisi de PTT tarafından yürütülen telekomünikasyon ve posta hizmetlerinin ayrılması sonucu 24 Nisan 1995’de ayrı bir tüzel kuruluş olarak kurulmuş ve PTT’nin telekomünikasyon hizmetleri ile ilgili tüm personel, varlık ve yükümlülükleri, hisselerinin tamamı Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı’na ait olan Şirket’e transfer olmuştur.

Şirket’in özelleştirilmesi kapsamında 24 Ağustos 2005 tarihinde Ojer Telekomünikasyon A.Ş., Türk Telekom’un %55 payını almak için 24 Ağustos 2005 tarihinde Özelleştirme İdaresi Yönetimi’yle Hisse Devir Anlaşması imzalamıştır. Bu çerçevede Şirket’in hisselerinin %55’lik kısmının blok

satışıyla ilgili olarak Ortaklık Anlaşması ve Hisse Rehin Sözleşmesi 14 Kasım 2005 tarihinde Hazine ve OTAŞ arasında imzalanmıştır.

Sermaye Piyasası Kurulu'nun Kurul kaydına alınmasına dair 22/256 sayılı izin belgesi ile Şirket'in 3.500.000 TL nominal değerli sermayesinin %15'ine karşılık gelen ve Hazine'ye ait 525.000 TL nominal değerli sermayesini temsil eden hisse senetleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Başkanlığı'nın izni ile 15 Mayıs 2008 tarihinde halka arz olunmuştur.

Mali tablo dipnotlarında 31 Aralık 2008 tarihinde Türk Telekom'un maddi ve maddi olmayan duran varlıkları üzerinde herhangi bir değer düşüklüğü olup olmadığının, kullanım değeri çalışmasıyla test edildiği belirtilmiştir. Tahmini nakit akımları TL cinsinden, kullanılan ağırlıklı sermaye ortalama maliyeti oranı %16,2'dir. On yıldan sonraki dönemler için TL %0,1 büyüme oranı, iş planındaki enflasyon oranı ve ülkenin tahmini büyüme oranı dikkate alınarak tahmin edildiği açıklanmıştır. Değer düşüklüğü testi sonucunda, Türk Telekom'un maddi ve maddi olmayan duran varlık değerinde değer düşüşü tespit edilmemiştir. Şirket, değerleme çalışmaları için bağımsız profesyonel değerleme firması olan Analysys Consulting Limited'den rapor almıştır.

Yatırım amaçlı gayrimenkuller, Şirket'in sahip olduğu ancak ortak kullanım anlaşması gereği PTT tarafından kullanılan bina ve arsalardan oluşmaktadır. Şirket 31 Aralık 2008 tarihi itibarıyla yatırım amaçlı gayrimenkullerin rayiç değerinde değer düşüklüğü gerektirecek bir durum bulunup bulunmadığı analiz etmiş ve söz konusu varlıklarda değer düşüş karşılığı ayrılması gereken bir durum olmadığını tespit etmiştir.

Şirket'in şerefiye hesabının hareket tablosu aşağıdaki gibidir:

	1 Ocak -31 Aralık 2008	1 Ocak -31 Aralık 2007
1 Ocak açılış bakiyesi (Avea ile ilgili)	29.695	29.695
Argela alımı	7.943	7.943
Innova alımı	11.097	11.097
Sebit alımı	-	-
31 Aralık itibariyle net değeri	48.735	48.735

31 Aralık 2008 tarihinde şerefiye üzerindeki değer düşüklüğü testi, şerefiyenin mevcut değeri üzerinden yapılmıştır. Avea'nın alınan hisseleri nedeniyle kaynaklanan 29.695 TL tutarındaki şerefiyenin, değer düşüklüğü testinde, tüm aktif ve pasifleri tek bir nakit yaratan birim olarak dikkate alınmıştır. Değer düşüklüğü testinin baz alınan şirket değeri, Avea'nın Kasım 2008 tarihinde Avea'nın Yönetim Kurulu tarafından onaylanan on yıllık dönemi kapsayan iş planı baz alınarak hesaplanmıştır. Nakit akımları gerçekleşeceği para birimine göre, TL ve ABD doları üzerinden tahmin edilerek ilgili yabancı para türüne uygun olan bir orandan iskonto edilmiştir. ABD Doları ve TL nakit akımları için kullanılan iskonto oranı sırasıyla %14,3 ve %18,3'dür. On yıldan sonraki dönemler için TL ve ABD doları nakit akım tahminleri %3,4 büyüme oranı, iş planındaki enflasyon oranı ve ülkenin tahmini büyüme oranı dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Avea şirket değeri, TL ve ABD doları nakit akımlarının +%1/-%1 Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyeti'nin ("AOSM") duyarlılığı ve TL nakit akımları için +%1/-%1 büyüme oranı ile test edilmiştir. Değer düşüklüğü testi sonucunda, Avea'nın satın alınması sırasında oluşan şerefiye değerinde bir değişikliğin olmadığı tespit edilmiştir. Avea'nın kullanım değeri 2026 yılına kadar oluşturulmuş olan indirgenmiş nakit akım yöntemi ile belirlenmiştir.

31 Aralık 2008 tarihi itibariyle Innova ve Argela alımlarından kaynaklanan şerefiyenin değer düşüklüğü testi Innova ve Argela'nın şirket değerleri baz alınarak hesaplanmıştır. İş planındaki sabit kıymet yatırımlarının, gelir ve giderlerin ABD doları bazında olmasından dolayı, nakit akımlarının tahmini değeri ABD doları cinsinden 2013 yılına kadar indirgenmiş nakit akımlarından oluşmaktadır. Değerlemede kullanılan AOSM

oranı %19 olup, +/- %1 duyarlılığında test edilmiştir. AOSM hesaplamasında teknoloji şirketleri, Beta katsayısının hesaplaması için gösterge olarak alınmış ve MSCI (Morgan Stanley Capital International's) Index'in beş yıllık ağırlıklı ortalaması kullanılmıştır. Değer düşüklüğü testi sonucunda, Innova ve Argela'nın satın alınması sırasında oluşan şerefiye değerinde bir değişikliğin olmadığı tespit edilmiştir.

4.4 MEDYA SEKTÖRÜ

4.4.1 Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.

Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş. 1960 yılında kurulmuş ve Türkiye'de tescil edilmiştir. Gazetecilik, matbaacılık, reklam, ilancılık ve internet yayıncılığı alanlarında faaliyet göstermektedir. Şirket, 29 Mart 2007 tarihinde Bağlı Ortaklıkları'ndan Hollanda'da yerleşik Hürriyet Invest B.V. vasıtasıyla, Trader Media East Limited ("TME")'nin %67,30 hissesini satın almıştır. TME, başta emlak, otomotiv ve insan kaynakları olmak üzere, çıkardığı günlük ve haftalık gazeteler, dergiler ve internet siteleri vasıtasıyla sektörel seri ilan yayıncılığı yapmakta olup; başta Rusya ve Doğu Avrupa ülkelerinde faaliyette bulunmaktadır. Hürriyet'in hisselerinin büyük bir bölümü, Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş.'nin bünyesinde kurulmuş olan Doğan Yayın Holding A.Ş.'ye aittir.

Şirketin mali tablo dipnotlarında maddi olmayan duran varlıklarında değer düşüklüğü bulunduğu belirtilmiştir. Maddi olmayan duran varlıklara ilişkin muhasebe politikası aşağıdaki gibidir;

"Şerefiye dışında maddi olmayan duran varlıklar ticari marka, müşteri listesi, bilgisayar yazılımları, haklar, internet alan adları ve tanımlanmış diğer maddi olmayan duran varlıklardan oluşmaktadır. Ticari marka, müşteri ilişkileri ve internet alan adları işletme birleşmeleri ile ilgili yapılan bağımsız

değerleme çalışmaları sonucunda belirlenmiştir. Ticari markalar içerisinde faydalı ömrü belirsiz olan markalar bulunmaktadır. Faydalı ömrü belirsiz olan ticari markalar şerefiye de olduğu gibi itfa edilmez ve herhangi bir değer düşüklüğü olup olmadığına yönelik olarak yıllık değerlendirmeye tabi tutulur.”

Şirketin 2008 yılında ticari marka ve lisanslara ilişkin hareket tablosu aşağıdaki gibidir.

	Maliyet	Birikmiş İtfa Payları
	Ticari marka ve lisanslar	Ticari marka ve lisanslar
01.Oca.2008	289.768.125	915.911
İlaveler	552.565	1.294.041
Çıkışlar	-3.891	
Yabancı Para Çevrim Farkları	27.485.638	30.421
Değer Düşüklüğü*	-	12.370.420
Bağlı Ortaklık Çıkışları	-1.964.070	-
Transfer	-	
31.Ara.2008	315.838.367	14.610.793

*Değer düşüklüğü, Grup'un Macaristan'da faaliyet gösteren Bağlı Ortaklıklarından Expressz Magyarorszag Rt'nin finansal tablolarındaki belirsiz faydalı ömüre sahip ticari marka ve lisanslar ile ilgilidir. Yukarıdaki tabloda yer verilen ticari marka ve lisanslara ilişkin değer hareketinin muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibidir.

.....31.12.2008.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ		12.370.420
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Karşılığı		
	268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR VE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI	12.370.420
	260 0261 Ticari Marka ve Lisanslar Değer Düşüklüğü Zararı	
.....//.....		
960 KKEG BH		12.370.420
	961 KKEG A.H.	12.370.420
.....//.....		

.....31.12.2008.....		
284 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI		2.474.084
	691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YAS. YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI	2.474.084
.....//.....		

Şirketin yatırım amaçlı gayrimenkulleri bulunmaktadır. Yatırım amaçlı gayrimenkuller satın alım değerlerinden birikmiş amortisman düşülmesi suretiyle mali tablolarda taşınmaktadır. Yatırım amaçlı gayrimenkuller (araziler hariç) doğrusal amortisman metoduyla amortismana tabi tutulmuştur. Yatırım amaçlı gayrimenkullerin amortisman dönemleri, tahmin edilen faydalı ömürleri esas alınarak, 50 yıl olarak belirlenmiştir.

31 Aralık 2008 tarihinde sona eren yıla ait yatırım amaçlı gayrimenkuller ve bu varlıkların amortismanlarında gerçekleşen hareketler aşağıdaki gibidir:

	Maliyet		Birikmiş Amortisman	Net Değer
	Arsalar	Binalar		
01.Oca.08	9.565.495	3.444.900	318.307	12.692.088
İlaveler	-	22.174.427	73.455	
Çıkışlar	-	-8.090.520	-	
Değer Düşüklüğü Karşılığı	-	-4.725.638	-	
31.Ara.08	9.565.495	12.803.169	391.762	21.976.902

Yukarıdaki tablodan görüldüğü üzere şirket söz konusu varlıklarda değer düşüklüğünün muhasebeleştirilmesinde direkt yöntemi seçmiştir ve söz konusu değer düşüklüğü zararını binaların maliyetinden düşmüştür. Binalarda meydana gelen değer düşüklüğünün muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibi olacaktır.

.....31.12.2008.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ		4.725.638
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Karşılığı		
250 BİNALAR		4.725.638
250 02 X Binasında Değ. Düş.Zararı		
.....//.....		
960 KKEG BH		4.725.638
961 KKEG A.H.		4.725.638
.....//.....		
284 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI		945.127,6
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YAS.		945.127,6
YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI		
.....//.....		

Şerefiye'nin 31 Aralık tarihinde sona eren yıllara ait hareket tabloları aşağıdaki gibidir:

	2008	2007
01.Oca	236.129.473	11.332.183
İlaveler	625.962	251.307.487
Yabancı para çevrim farkları	24.553.549	(26.582.408)
Durdurulan faaliyet satışı	(191.961)	-
Değer düşüklüğü karşılığı (*)	(20.425.161)	-
Diğer	(4.242.005)	72.211
31.Ara	236.449.857	236.129.473

Global ekonomik krizin coğrafi bölümler üzerindeki önemli etkilerinden dolayı Macaristan ve Doğu Avrupa bölümleri ile ilişkilendirilen 20.425.161 TL tutarındaki şerefiye değer düşüklüğüne uğramıştır.

.....31.12.2008.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ		20.425.161
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Karşılığı		
261 ŞEREFİYE		20.425.161
261 02 Macaristan ve Doğu Avrupa		
Bölümlerinde Değer Düşüklüğü Zararı		
.....//.....		
960 KKEG BH		20.425.161
961 KKEG A.H.		20.425.161
.....//.....		

Gelecek yıllarda şerefiye için ayrılmış değer düşüklüğü karşılığı iptal edilemez. Çünkü değer düşüklüğü zararı muhasebeleştirilmiş olan şerefiyenin geri kazanılabilir tutarında daha sonraki dönemlerde meydana gelen artış işletme içi yaratılan şerefiyedeki artıştan kaynaklanmış olabilir. 31.12.2008 tarihli mali tablolarında ve dipnotlarında maddi duran varlıklara ilişkin bir değer düşüklüğü karşılığı bulunmamaktadır.

4.5 TİCARET SEKTÖRÜ

4.5.1 Migros Türk Ticaret A.Ş.

Migros Türk Ticaret Anonim Şirketi, 1954 yılında kurulmuş ve Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca İstanbul, Türkiye’de tescil edilmiştir. Şirket’in ana faaliyet konusu, yiyecek ve içecekler ile dayanıklı tüketim mallarının, sahibi bulunduğu Migros, Şok, Tansaş ve Macrocenter mağazaları, alışveriş merkezleri, yurtdışındaki Ramstore’lar ve internet üzerinden satışını kapsamaktadır. Şirket aynı zamanda diğer ticari şirketlere alışveriş merkezlerinde yer kiralamaktadır.

Şirketin, 31.12.2008 tarihli mali tablolara ilişkin açıklayıcı notlarında özel maliyetler için değer düşüklüğü karşılığı ayrıldığı belirtilmiştir. Şirket marketler zinciri olduğundan çoğu gayrimenkulü kiralamakta ve içini işine uygun şekilde dizayn etmekte ve özel maliyet oluşmaktadır. Özel maliyetler, kiralanan gayrimenkul için yapılan harcamaları kapsamaktadır ve faydalı ömrün kira sözleşmesinin süresinden uzun olduğu hallerde kira süresi boyunca, kısa olduğu durumlarda faydalı ömürleri üzerinden amortismanına tabi tutulduğu dipnotlarda açıklanmıştır. Özel maliyetlere ilişkin hareket tablosu aşağıdaki gibidir.

	Maliyet Özel Maliyetler	Birikmiş Amortisman
01.Oca.08	517.999	(241.529)
İlaveler	46.447	(47.813)
Çıkışlar	(597)	-
Değer Düşüklüğü Karşılığı	(398)	305
Transferler	22.978	-
Döviz Kurlarındaki Değişimin etkisi	1.128	(49)
31.Ara.08	587.557	(289.086)

Yukarıdaki tabloda Migros'un özel maliyetler hesabının 2008 yılındaki hareketleri gösterilmektedir. Tablodan görüldüğü üzere şirket karma yöntemi kullanarak 2008 yılında 93.000 TL tutarında özel maliyetlerde değer düşüklüğü karşılığı ayırmıştır ve bu tutarı maliyet bedelinden düşmüştür.

.....31.12.2008.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ		93.000
Varlıklarda Değer Düşüklüğü Karşılığı		
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMAN VE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI		305.000
268 0405 Özel Maliyetler Değer Düşüklüğü Karşılığı		
264 ÖZEL MALİYETLER		398.000
264 05 Özel Maliyetler Değ. Düş. Zararı		
.....//.....		
960 KKEG BH		93.000
961 KKEG A.H.		93.000
.....//.....		
284 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI		18.600
691 DÖN. KARI VERGİ VE DİĞ. YAS. YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI		18.600
.....//.....		

Şirketin muhasebe politikası gereğince, maddi duran varlıklar elde etme maliyetinden birikmiş amortisman ve varsa değer düşüklüğü düşüldükten sonraki net değeri ile gösterilmektedir. Şirket, operasyonel performansını her bir mağaza bazında ayrı ayrı değerlendirmekte olup mağazaların faaliyetlerine son verip vermemeyi ürettikleri iskonto edilmiş nakit akım projeksiyonlarına göre karar vermektedir. Mağazaların nakit akım projeksiyonları her bir mağazanın kalan ekonomik ömrünü dikkate alarak şirketin beş yıllık uzun vadeli planlarına uygun olarak hazırlanmaktadır. Bu kapsamda şirket kiracı olarak bulunduğu mağazalardaki özel maliyetler için

bu mağazaların sürekliliğini göz önünde bulundurarak değer düşüklüğü tahmini yapmaktadır.

Şirket muhasebe politikası gereğince, faydalı ömrü sınırsız olarak belirlenmiş marka değeri ve benzeri maddi olmayan duran varlıklar için amortisman uygulamamaktadır. Şirket bu varlıkların kayıtlı değerinde herhangi bir değer düşüklüğü olup olmadığına yönelik değer düşüklüğü testi yapmaktadır. Bu değer düşüklüğü testi, Tansaş mağazalarının şirketin beş yıllık uzun vadeli planları çerçevesinde hesaplanan nakit akımlarının bugünkü değerinin Tansaş mağazasının defter değeri ile karşılaştırılması suretiyle yapılmaktadır. Şirket, Tansaş markasının kayıtlı değeri için 31 Aralık 2008 tarihi itibarıyla bu kapsamda bir değer düşüklüğü testi yürütmüş ve herhangi bir değer düşüklüğü tespit etmemiştir.

Şirket uluslararası muhasebe standartlarına uygun şekilde şerefiyeyi her yıl değer düşüklüğü için gözden geçirmektedir. Söz konusu nakit üreten birimin geri kazanılabilir değeri kullanım değeri hesaplamalarına göre tespit edilmiştir. Bu kullanım değeri hesaplamaları iskonto edilmiş vergi sonrası nakit akım projeksiyonlarını içermekte olup TL bazında tespit edilen bu projeksiyonlar Migros yönetimi tarafından onaylanan beş yıllık uzun vadeli planlara dayanmaktadır. Beş yıllık dönemden daha sonraki tahmini nakit akımları herhangi bir büyüme oranı dikkate alınmadan hesaplanmıştır. Kullanım değeri hesaplamalarında iskonto oranı %12,12 olarak kullanılmıştır. Kullanılan iskonto oranı vergi sonrası iskonto oranı olup şirkete özgü riskleri de içermektedir.

Şirket, 31 Aralık 2008 tarihi itibarıyla yukarıdaki varsayımları kullanarak yapmış olduğu değer düşüklüğü testleri sonucunda şerefiye tutarında herhangi bir değer düşüklüğü tespit etmemiştir.

4.6 ULAŞIM SEKTÖRÜ

4.6.1 Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı

Türk Hava Yolları A.O. 1933 yılında Türkiye’de kurulmuştur. Şirket’in ana faaliyet konusu yurt içi ve yurt dışında yolcu ve kargo hava taşımacılığı yapmaktır.

Şirket, 31.12.2008 tarihli mali tabloların sunumuna ilişkin esaslar kısmında maddi varlıkların, enflasyonun etkilerinden arındırılmış ve 31 Aralık 2004 tarihi itibarıyla düzeltilmiş başlangıç değerleri ve müteakip dönemlere ilişkin girişlerin maliyet değerlerinden, birikmiş amortisman ve birikmiş değer düşüklüğü karşılığı düşüldükten sonraki net değeri ile gösterildiğini ve amortismanın ayrılmasında, maddi varlıkların değerleri üzerinden faydalı ömürleri esas alınarak doğrusal amortisman yönteminin kullanıldığını açıklamıştır.

Şirket, ilgili bilanço tarihinde, bir varlığa ilişkin değer kaybının olduğuna dair herhangi bir gösterge olup olmadığını değerlendirdiğini ve değer düşüklüğü testi yapılacak en alt seviye nakit yaratan birim olarak topluca uçaklarını, yedek motorlarını ve simülatörlerini (“Uçaklar”) belirlemiştir ve değer düşüklüğü hesaplamasını uçaklar için toplu bazda yapmıştır. Şirket, uçakların net defter değerlerinin geri kazanılabilir değerlerini aşıp aşmadığını kontrol ederken, geri kazanılabilir değer tespitinde ABD Doları net satış fiyatlarını kullanmıştır. Uçaklar için net satış fiyatı, uluslararası ikinci el uçak fiyat kataloglarına göre tespit edildiği ve yedek motorlar ile simülatörler için net satış fiyatının, ABD Doları satın alma değerlerine göre hesaplanan net defter değerleri olduğu belirtilmektedir.

31 Aralık 2008 tarihinde sona eren hesap döneminde ABD Doları’nın TL karşısında değer kazanması sonucu uçakların TL cinsinden net satış fiyatları yükseldiğinden dolayı değer düşüklüğü karşılığında kur değişiminden

kaynaklanan 1.012.109.406 TL tutarında azalma, uçakların ABD Doları bazlı fiyatlarında oluşan ABD Doları cinsinden gerileme sonucunda ise değer düşüklüğü karşılığında 69.275.908 TL artış gerçekleşmiş ve toplamda değer düşüklüğünde 942.833.498 TL (1.012.109.406 -69.275.908) azalma meydana gelmiştir.

Şirketin 31 Aralık 2008 ve 2007 tarihlerinde sona eren dönemlere ilişkin ayırmış olduğu maddi duran varlık değer düşüş karşılığındaki değişim aşağıdaki gibidir:

	1 Ocak - 31 Aralık 2008	1 Ocak - 31 Aralık 2007
Açılış bakiyesi	1.303.032.165	1.012.870.084
Maddi duran varlık değer düşüş karşılığındaki reel artış / (azalış)	69.275.908	(178.731.865)
Maddi duran varlık değer düşüş karşılığında kur değişiminden kaynaklanan artış / (azalış)	(1.012.109.406)	468.893.946
Dönem sonu itibarıyla ayrılan karşılık	360.198.667	1.303.032.165

31.12.2008 tarihinde maddi varlık değer düşüklüğü karşılığındaki reel artış gelir tablosunda “Diğer Faaliyetlerden Giderler” grubunda muhasebeleştirilmiştir. Kur değişimlerinden kaynaklanan değer değişimleri ise finansal gelir/gider grubu altında gösterilmiştir.

4.7 DEĞERLENDİRME

Bu bölümde 2008 yılının son çeyreğinde İMKB Ulusal 30 endeksinde işlem gören holding haricindeki toplam 22 şirketin 31.12.2008 tarihli mali tablo ve dipnotları “TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü” standardının uygulamasını araştırmak üzere incelenmiş, değer düşüklüğü karşılığı ayıran şirketlerin mali tablo ve dipnotlarında yer verilen bilgiler çerçevesinde söz konusu değer düşüklüğü karşılığı ayırma ve iptal etme işlemlerinin muhasebeleştirilmesi yapılmıştır.

İMKB ulusal 30 endeksinde işlem gören 22 şirketin “TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı” açısından mali tablo ve dipnotlarının incelenmesi sonucunda ulaşılan sonuçlar aşağıdaki tabloda özet halinde sunulmuştur.

ŞİRKETLER	DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI	İLGİLİ VARLIK
Aksigorta A.Ş.	Yok	-
Akbank T.A.Ş.	Yok	-
Arçelik A.Ş.	Yok	-
Asya Katılım Bankası A.Ş.	Var	Gayrimenkul
Bandırma Gübre Fabrikaları A.Ş.	Yok	-
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Var	Gayrimenkul
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	Var	Gayrimenkul
Türkiye İş Bankası A.Ş.	Var	Gayrimenkul
Ereğli Demir ve Çelik Fab. T. A. Ş.	Var	Yeraltı ve Yerüstü Düzeni/ Makine ve Teçhizat
Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.	Var	Ticari Marka ve Lisanslar/Şerefiye/Gayrimenkul
İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A. Ş.	Var	Gayrimenkul
Migros Türk Ticaret A.Ş.	Var	Özel Maliyetler
Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı	Var	Uçaklar/Yedek Motorlar/Simülatörler
Şekerbank T. A.Ş.	Yok	-
Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.	Yok	-
Türkiye Ekonomi Bankası A.Ş.	Yok	-
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	Yok	-
Türk Telekomünikasyon A.Ş.	Yok	-
Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.	Yok	-
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Var	Gayrimenkul
Kar. Karabük Dem. Çel. San. ve Tic. A.Ş.	Yok	-
Türkiye Vakıflar Bankası A.Ş.	Yok	-

Yapılan inceleme neticesinde söz konusu bu şirketlerden onunun “TMS 36” kapsamında değer düşüklüğü karşılığı ayırdığı görülmüştür. Değer düşüklüğü karşılığı ayıran şirketler yukarıdaki tablodan görüldüğü üzere ticaret, finans, medya ve ulaşım sektörlerinde faaliyette bulunan şirketlerdir. İMKB ulusal 30 endeksinde işlem gören ve mali tabloları incelenen şirketlerden bir kısmı varlıklarını değer düşüklüğünü testine tabi tuttuğunu ve değer düşüklüğünün tespit edilemediğini dipnotlarında açıklarken, bazı şirketler de mali tablonun sunumuna ilişkin esaslar bölümünde genel olarak

varlıklarda değer düşüklüğü konusunda açıklamalara yer verip, değer düşüklüğü testi yapıp yapmadığı konusunda açıklamalarda bulunmamıştır.

Standarda göre işletmeler her bir raporlama tarihi itibarıyla, bir varlığın değer düşüklüğüne uğramış olabileceğini gösteren herhangi bir belirtinin bulunup bulunmadığını değerlendirmelidirler. Bunu yaparken de işletmeler için iç ve dış göstergeler belirleyici olmaktadır.

İşletme dışı göstergeler; varlığın piyasa fiyatında beklenenden fazla bir azalmanın olması, işletmenin faaliyette bulunduğu teknolojik ve ekonomik veya hukuki alanda meydana gelen önemli değişiklikler veya bu değişikliklerin yakın gelecekte gerçekleşmesi beklentisi, dönem içerisinde faiz oranlarının artması ve işletmenin net varlıklarının defter değerinin piyasa değerinden yüksek olması.

İşletme içi göstergeler ise; varlığın fiziksel hasara uğradığına veya değerinin düştüğüne dair kanıt olması, varlığın mevcut veya gelecek kullanım yöntemini etkileyecek olumsuz gelişmeler ayrıca işletme içi raporlarda varlığın ekonomik performansının beklenenden daha kötü olduğuna ilişkin kanıt olması.

Tüm işletmeler için geçerli olan dış göstergelerden bir tanesi ekonomide yaşanan gelişmelerdir. Dolayısıyla ülkede meydana gelen ekonomik gelişmeler az veya çok işletmeleri bir şekilde etkilemektedir. Faiz oranlarındaki gelişmeler, enflasyonda meydana gelen artış, dünya piyasalarındaki daralmalar işletmelerin bütçe tahminlerini gözden geçirmelerine neden olmaktadır. 2008 yılında Türkiye'deki ekonomik gelişmeleri kısaca özetlersek;

- GSYH'daki gelişmeler;

2008 yılının dördüncü çeyreğinde GSYH piyasa beklentilerinin biraz üstünde yüzde -6,2 oranında gerilemiştir. 2001 yılının son çeyreğinden beri

ilk kez büyümede daralma olmuştur. 2008 yılında GSYH yüzde 1,1 oranında artış göstermiştir. 2008 yılında büyüme yüzde 1,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu büyümeye tarımın katkısı 0,4 puan, sanayinin 0,3 puan ve hizmetler sektörünün katkısı ise 0,4 puandır.

-Sektörlerdeki gelişmeler;

2007 yılında yıllık büyüme hızları sektörler itibariyle; tarım sektöründe -%6,7, sanayi sektöründe %5,5, imalat sektöründe % 5,6 ve hizmet sektöründe %6,0 olarak gerçekleşmiştir, 2008 yılında ise sırasıyla büyüme hızları sektörler itibariyle; % 4,1, %1,1, %0,8 ve %0,6 olarak gerçekleşmiştir.

Yurtdışı finans piyasalarındaki dalgalanma, tüketim ve yatırım kararlarını olumsuz yönde etkilemiştir. Toptan ve perakende ticaret sektöründe (GSYH içinde payı son çeyrekte yüzde 11,4) katma değer ilk çeyrekte yüzde 10,2, ikinci çeyrekte yüzde 4,5 artmış, üçüncü çeyrekte ise yüzde -1,4 oranında azalmıştır. Yılın son çeyreğinde toptan-perakende ticarete daralma yüzde -15,4'e ulaşmıştır. Yılın son çeyreğinde beyaz eşya satışları ortalama yüzde -12,2, otomobil satışları ortalama yüzde -51,3 oranında azalmıştır. Oteller ve lokantalarda katma değer üçüncü çeyrekte ise yüzde -2,3 oranında azalmış, dördüncü çeyrekte ise yüzde 4,3 oranında artış göstermiştir.

İnşaat sektöründe gerileme 2008 yılında da devam etmiştir. Üretim maliyetlerindeki hızlı artış, mali piyasalarda gözlenen dalgalanma ile birlikte ortaya çıkan belirsizlik ortamında konut satışlarındaki durgunluk sektörde kaydedilen nispi gerilemeyi beraberinde getirmiştir.

-Fiyat Gelişmeleri

2008 yılı Aralık ayında TÜFE piyasa beklentilerinin altında kalarak yüzde 0,41 oranında azalmıştır. TÜFE'deki 12 aylık artış ise yüzde 10,06

oranında gerçekleşmiştir. Böylelikle TCMB'nin yüzde 4 düzeyinde olan yıl sonu hedefi aşılmıştır.

- Uluslararası Piyasalardaki Gelişmeler

ABD'den başlayan küresel krizin temelinde mortgage piyasasına ilişkin sorunlar bulunmaktadır. ABD'de ortaya çıkan ve tüm dünyayı olumsuz etkileyen mortgage sektörü, 10 trilyon dolarlık büyüklüğüyle dünyanın en büyük piyasası konumunda bulunuyor. Krizin temelinde mortgage kredilerinin yapısının bozulması, faiz yapısının uyumsuzlaşması, konut fiyatlarındaki yüksek artışlar, menkul kıymetlerin fonlanmasında yaşanan sıkışıklık, kredi türev piyasalarının genişlemesi ve kredi derecelendirme sürecindeki sorunlar bulunmaktadır. Kriz her ne kadar bir mortgage krizi olarak ortaya çıksa da takip eden süreçte bir likidite krizine dönüşmüştür. ABD'de 2007 yılında, finans ve sigorta, gayrimenkul, inşaat ve madencilik sektörü başta olmak üzere toplam dört sektörün büyüme hızının yavaşlamasıyla genel ekonominin büyüme hızı da yavaşlamıştır. Neticede ABD'de ortaya çıkan kriz tüm dünyada etkisini göstermiştir. Türkiye'de bu krizden payına düşeni almıştır.

2008 yılının son çeyreğine gelindiğinde, küresel finans piyasalarındaki güven kaybının derinleşmesi küresel likidite akışını olumsuz etkileyerek özellikle ABD doları likiditesine olağanüstü bir talep doğurmuş ve bütün gelişmekte olan ülke paralarında olduğu gibi TL'nin de önemli ölçüde değer kaybetmesine yol açmıştır.

Türkiye'de ve dünyada 2008 yılı ekonomik gelişmeler açısından kötü geçen bir yıl olmuştur. Dolayısıyla işletmelerin bu gelişmelerden etkilenmemesi mümkün değildir. Bu duruma örnek olarak Türkiye'de gayrimenkul sektöründe yaşanan gerilemenin mali tablolara etkisi gösterilebilir. İMKB ulusal 30 endeksinde işlem gören bankaların büyük bölümü gayrimenkulleri için değer düşüklüğü karşılığı ayırmıştır. Bu da

göstermektedir ki bankalar raporlama tarihi itibariyle iç ve dış belirtileri dikkate alarak değer düşüklüğü olup olmadığını araştırmaktadır.

Standarda göre işletmelerin raporlama tarihi itibariyle iç ve dış belirtilere göre varlığın değer düşüklüğüne uğrayıp uğramadığını test etmeleri gerekmektedir. Bilindiği üzere 2008 yılında ekonominin temel değişkenleri faiz oranlarında, enflasyonda ve ekonomik büyümede çeşitli olumsuzluklar meydana gelmiştir ve neticede tüm sektörler bundan etkilenmiştir. Dolayısıyla standarda tabi her işletmenin bu gelişmeler neticesinde raporlama tarihi itibariyle değer düşüklüğü testi yapması gerekirdi. Ancak 2008 yılında İMKB Ulusal 30 endeksinde işlem gören şirketlerin önemli bir kısmının değer düşüklüğü testi yapmadığı görülmüştür, bu durum “TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü” standardının uygulanmasında aksaklıklar olduğunu göstermektedir. Bunun nedeni ise standardın uygulanmasındaki zorluk olarak ifade edilebilir.

SONUÇ

Küreselleşmenin etkisiyle birlikte ülke ekonomileri hızla birbirine entegre olmuş ve sermaye piyasaları küresel düzeyde takip edilir hale gelmiştir. Ayrıca ekonomik serbestleşme ile birlikte işletmeler farklı ülkelere yatırım yaparak uluslararası nitelik kazanmış ve çok uluslu şirketler haline gelmiştir. Yaşanan bu gelişmeler uluslararası piyasalarda herkes tarafından anlaşılabilen, karşılaştırmaya ve sağlıklı bir şekilde değerlendirmeye imkan veren mali tabloların oluşturulması için ulusal ve uluslararası düzeyde muhasebe uygulamalarının uyumlaştırılmasını gerekli kılmıştır.

Günümüzde uluslararası muhasebe standartlarının oluşturulması sürecinde öne çıkan örgüt 1 Nisan 2001 tarihinde uluslararası muhasebe standartlarını oluşturmak amacıyla Londra'da kurulan (IASB) Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu' dur. Kurul, mali tablolarda, şeffaf ve karşılaştırılabilir bilgiyi sağlayan, anlaşılabilir ve uygulanabilir, küresel muhasebe standartları geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Türkiye'de muhasebe uygulamalarına ilişkin düzenleme yapma yetkisi esas itibarıyla Maliye Bakanlığı, SPK, BDDK ve Hazine Müsteşarlığı gibi kamu kurumlarına aittir. Bu kurumlar muhasebe uygulamalarına ilişkin çeşitli düzenlemeler yapmışlardır. Ayrıca 09.02.1994 tarihinde kurulan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'da 19 adet muhasebe standardı yayımlamıştır. Ancak bu standartların yasal yaptırım gücü olmaması nedeniyle uygulamada etkili olamamıştır. Ülkedeki mevzuat karmaşasına son vermek ve ulusal muhasebe standartlarını oluşturmak üzere "Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu" 15.12.1999 tarih ve 4487 sayılı Kanun ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun Ek 1'inci maddesinde yapılan değişiklik ile kurulmuştur. Kurulun amacı; denetlenmiş mali tabloların sunumunda mali tabloların ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, dengeli, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olması için ulusal muhasebe ilkelerini

geliştirmek ve ulusal muhasebe standartlarını oluşturmaktır. TMSK bu amaçla 41 adet TMS ve 8 adet TFRS yayımlamıştır.

Bu kapsamda “TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü” standardı da 18.03.2006 tarih ve 26112 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Standardın amacı mali tablolarda varlıkların geri kazanılabilir tutarının üstünde gösterilememesini sağlayarak mali tablo kullanıcılarına tam, doğru ve güvenilir bilgiler sağlamaktır.

Standarda göre işletmeler her bir raporlama tarihi itibarıyla varlıklarının değer düşüklüğüne uğramış olabileceğini gösteren herhangi bir belirtinin bulunup bulunmadığını değerlendirmelidirler. Bu belirtilerin neler olabileceği iç ve dış belirtiler olarak standartta açıklanmıştır. Herhangi bir belirtinin mevcut olması durumunda işletme ilgili varlığın geri kazanılabilir tutarını tahmin edecektir. Ayrıca, işletmeler sınırsız faydalı ömre sahip maddi olmayan duran varlıklar ile şerefiyeyi herhangi bir belirti olmasa da yılda bir kez değer düşüklüğü testine tabi tutmalıdırlar.

Geri kazanılabilir tutar, bir varlığın veya nakit yaratan birimin satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer ile kullanım değerinden yüksek olanıdır. Varlığın defter değeri geri kazanılabilir tutarının üstünde ise değer düşüklüğü meydana gelmiştir ve değer düşüklüğü karşılığı ayrılmalıdır. Bu sayede işletme varlıklarını olması gerekenden yüksek göstermeyerek mali tablo kullanıcılarına tam, doğru ve güvenilir bilgiler sunacaktır.

Geri kazanılabilir tutarın hesaplanabilmesi için kullanım değerinin ve satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerinin belirlenmesi gerekmektedir. Satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer, adında anlaşılacağı üzere bir varlık veya nakit yaratan birimin piyasa satış değerinden elde çıkarma maliyetleri düşülmesi sonucu bulunan değeridir. Kullanım değeri ise varlıktan veya nakit yaratan birimden gelecekte elde edilmesi beklenen nakit akışlarının bugünkü değeridir.

Kullanım değerin tespiti için nakit akışları ve iskonto oranı olmak üzere iki önemli değişken vardır. Nakit akış tahminleri ilgili varlığın geriye kalan faydalı ömrü boyunca olması muhtemel ekonomik koşullara ilişkin yönetimin yaptığı en iyi tahminleri içeren mantıklı ve desteklenebilir varsayımlara dayanan ve yönetim tarafından onaylanmış en güncel bütçelere dayanarak hazırlanmalıdır. Nakit akışlarını bugünkü değerine indirgemede kullanılacak iskonto oranının ise paranın zaman değerini ve varlığa özgü riskleri yansıtan vergi öncesi oran olmalıdır.

Bazı varlıklar tek başına nakit akışı yaratırlar, bazı varlıklar ise ancak başka varlıklarla bir arada değerlendirilirse nakit akışı yaratabilirler. Dolayısıyla tek başına nakit akışı yaratamayan varlıklar diğer ilgili varlıklarla birlikte değerlendirilmediği müddetçe işletme için bir anlam ifade etmezler. Bu nedenle Standart nakit akışı yaratan belirlenebilir en küçük varlık grubunu nakit yaratan birim olarak tanımlayarak, tek başına nakit akışı yaratmayan varlıkların varlık grubu olarak yarattığı nakit akışlarının dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Aynı şekilde şerefiye de diğer varlıklardan ayrıştırılabilir özelliğe sahip olmadığı, onların dışında satışı veya pazarlaması olanaksız olduğu ve ayrıca tek başına nakit yaratamadığı için nakit yaratan birim sayılmaz. Bu nedenle değer düşüklüğü testinin yapılabilmesi için şerefiyenin birleşmeden kaynaklanan sinerjiden yararlanması beklenen her bir nakit yaratan birim veya nakit yaratan birim grubuna dağıtılması gerekmektedir. Ayrıca şirket birleşmesi neticesinde ortaya çıkan şerefiyede azınlık payı varsa ana ortaklığın payını oluşturan kısım muhasebeleştirilir ve konsolide mali tablolarda azınlık payına ait şerefiye gösterilmemelidir.

İşletmeler değer düşüklüğü testi sonucunda varlığa ilişkin bir değer düşüklüğü tespit ederse söz konusu değer düşüklüğü zararını bilanço ve gelir tablosu hesaplarında muhasebeleştirilmesi gerekir.

Bilanço hesaplarında değer düşüklüğü zararının muhasebeleştirilmesinde iki alternatif yöntem söz konusudur. Birinci

yönteme göre hesaplanan değer düşüklüğü varlığın değerinden düşülür ya da birikmiş amortismanlara ekleme yapılır. İkinci yöntemde ise hem aktif değer hem de birikmiş amortisman birlikte düzeltilir. Ancak tam açıklama ve şeffaflık ilkeleri gereği değer düşüklüğü zararının birikmiş amortisman hesabını kullanarak kayıtlara almak yerine birikmiş amortisman hesabının kapsamının ve isminin değiştirilerek “Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Karşılığı” şeklinde yeniden isimlendirilmesi ve bu hesapta muhasebeleştirilmesi daha uygun olacaktır.

Tekdüzen hesap planına göre değer düşüklüğü zararı gelir tablosunda “65 Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar” hesap grubu içerisinde yer alan “654 Karşılık Giderleri” hesabında gösterilebilir veya oluşturulacak ayrı bir hesap ile de gösterilmesi mümkündür. Ancak oluşturulacak hesabın yine “Diğer Faaliyetlerden Gider ve Zararlar” hesap grubu içerisinde olması gerekmektedir. Çünkü söz konusu zarar işletmenin esas faaliyetinden kaynaklanmamaktadır.

Yapılan açıklamalardan görüldüğü üzere standardın uygulanmasında tekdüzen hesap planında var olan hesaplar yeterli değildir ve bunun için yeni hesapların oluşturulması gerekmektedir. Bu nedenle uygulama birliğini sağlamak üzere Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun şekilde tekdüzen hesap planında kapsamlı bir değişikliğin yapılmasında fayda bulunmaktadır.

İşletmeler, TMS 16 Maddi Duran Varlıklar standardına göre maddi duran varlıklarını bilanço tarihinde maliyet modeli ve yeniden değerlendirme modeli olmak üzere iki yöntemden birini kullanarak değerlerler. Maliyet modelini kullanılarak değerlendirilen maddi duran varlıklarda meydana gelen değer düşüklüğü kar/zarar hesaplarında muhasebeleştirilir. Yeniden değerlendirilmiş bir varlığa ilişkin değer düşüklüğü söz konusu ise aynı varlığın yeniden değerlendirme fazlası tutarını aşmadığı sürece doğrudan yeniden değerlendirme fazlasından düşülerek muhasebeleştirilir. Değer düşüklüğü

zararının yeniden değerlendirme fonunda yer alan tutarı aşması durumunda aşan kısım kar/zarar hesaplarında muhasebeleştirilir.

İşletmeler herhangi bir varlık veya varlık grubu için değer düşüklüğü zararı ayırmışsa izleyen yıllarda bu varlıklar için değer düşüklüğü testinin tekrarlanması gerekir ve yapılan hesaplamalar neticesinde zararın azaldığı veya ortadan kalktığı tespit edilirse değer düşüklüğü zararı azaltılır ya da tamamen iptal edilir ancak yapılan iptal sonucunda artan defter değeri, önceki dönemlerde söz konusu varlık için değer düşüklüğü zararı muhasebeleştirilmemiş olsaydı ulaşacağı defter değerini aşamaz. Nakit yaratan bir birime ilişkin olarak muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararının iptali durumunda ilgili birimin varlıklarına ve bu varlıkların defter değerlerine göre oransal olarak dağıtılır. Ayrıca değer düşüklüğüne uğramış şerefiyenin daha sonraki dönemde geri kazanılabilir tutarında ortaya çıkan artış işletme içi şerefiyeden kaynaklanmış olabileceğinden, şerefiyeye ilişkin değer düşüklüğü zararının iptali mümkün değildir.

Mali tablo kullanıcılarının tam ve doğru bilgilere açık ve anlaşılır bir şekilde ulaşması önemlidir. Yapılan açıklamalardan anlaşıldığı üzere standardın uygulanması yoğun bir mesai gerektirmektedir. Bu nedenle, yapılan çalışmaların tam ve doğru şekilde anlaşılabilmesi için şerefiye dahil olmak üzere, bir varlık veya nakit yaratan birim için dönem içinde muhasebeleştirilen veya iptal edilen değer düşüklüğü zararlarına ilişkin bilgilere ve varlıkların geri kazanılabilir tutarlarının ölçülmesinde kullanılan tahminlere dipnotlarda yer verilmesi gerekmektedir.

Çalışmada 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun değerlendirme hükümleri açıklanmış ve standart kapsamındaki varlıkların hangi değerlendirme ölçütüne göre değerlendirileceği her bir varlık için ayrı ayrı belirtilmiştir. Üçüncü bölümde açıklandığı üzere Vergi Usul Kanunu'nda tanımlanan değer düşüklüğü ile "TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü" standardında tanımlanan değer düşüklüğü kavramları birbirinden farklı kavramlardır. Standartta tanımlanan

değer düşüklüğünü tam anlamıyla karşılamasa da Kanun'da duran varlıklara ilişkin değer düşüklüğü uygulamasına örnek olarak sadece fevkalade amortisman uygulaması gösterilebilir. İşletmeler fevkalade amortismanı da VUK'nin 317'nci maddesinde belirtilen; yangın, deprem, yeni icatlar ve cebri çalışma gibi koşulların gerçekleşmesi durumunda ve Maliye Bakanlığı'na yapılan müracaat sonucunda belirlenen oranları kullanılarak uygularlar.

Vergi matrahının doğru olarak tespit edilebilmesi için işletmelerin varlıklarını Vergi Usul Kanunu'nun değerleme hükümlerine göre değerlemeleri gerekir. Standarda göre tespit edilen varlıklarda değer düşüklüğü zararı vergi mevzuatı açısından kabul edilmeyen bir giderdir. Bu nedenle standardı uygulayan işletmelerin değer düşüklüğü zararını kanunen kabul edilmeyen gider olarak matraha ilave etmesi gerekmektedir.

Çalışmada İMKB Ulusal 30 endeksinde işlem gören holding haricindeki toplam 22 şirketin 31.12.2008 tarihli mali tablo ve dipnotları "TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü" standardının uygulamasını araştırmak üzere incelenmiştir. Yapılan inceleme neticesinde söz konusu bu şirketlerden onunun "TMS 36" kapsamında değer düşüklüğü karşılığı ayırdığı görülmüştür. Değer düşüklüğü karşılığı ayıran şirketler ticaret, finans, medya ve ulaşım sektörlerinde faaliyette bulunan şirketlerdir. İMKB ulusal 30 endeksinde işlem gören ve mali tabloları incelenen şirketlerden bir kısmı varlıklarını değer düşüklüğünü testine tabi tuttuğunu ve değer düşüklüğünün tespit edilemediğini dipnotlarında açıklarken, bazı şirketler de mali tablonun sunumuna ilişkin esaslar bölümünde genel olarak varlıklarda değer düşüklüğü konusunda açıklamalara yer verip, değer düşüklüğü testi yapıp yapmadığı konusunda açıklamalarda bulunmamıştır. Bu durum tüm şirketlerin Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardına tam anlamıyla uyum sağlayamadığını, mali tablo ve dipnotlarda Standarda ilişkin açıklamalara yer vererek şekli bir uyum sağladığını göstermektedir. 2007 ve 2008 yıllarında yaşanan küresel ekonomik krizin etkileri tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hissedilmiştir. Faiz oranlarındaki değişimler, enflasyonda meydana gelen

artış, dünya piyasalarındaki daralma ve finans piyasalarındaki güven kaybı gibi ekonomide yaşanan olumsuz gelişmelerden işletmelerin az veya çok etkilenmemesi mümkün değildir. Dolayısıyla 2008 yılında ülke ekonomisinde yaşanan olumsuz gelişmeler yani dış göstergeler dikkate alındığında, standarda tabi her işletmenin raporlama tarihi itibarıyla değer düşüklüğü testi yapmış olması gerekirdi. Ancak 2008 yılında İMKB Ulusal 30 endeksinde işlem gören şirketlerin önemli bir kısmının değer düşüklüğü testi yapmadığı görülmüştür, bu durum “TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü” standardının uygulanmasında aksaklıklar olduğunu göstermektedir. Bunun nedeni ise standardın uygulanmasındaki zorluk olarak ifade edilebilir. Bu nedenle işletmelerin standardı uygulayacak eğitimli personel istihdam etmesi veya profesyonel danışmanlık şirketlerinden hizmet alması gerekir.

Türk Ticaret Kanunu’nu Tasarısının 88’inci maddesi ile halka açık olsun olmasın ülkedeki tüm işletmelere muhasebe kayıtlarını ve finansal raporlarını TMSK tarafından yayımlanan Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olarak hazırlamaları öngörülmektedir. Ayrıca Vergi Usul Kanunu’nun yeniden yazılması süreci de devam etmektedir. Vergi Konseyince yapılan bu çalışmada Kanun’da yer alan değerlendirme hükümlerinin uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi düşünülmektedir. Ancak vergi matrahını aşındıracak bir düzenlemenin Maliye Bakanlığınca kabulü mümkün değildir. Dolayısıyla uluslararası muhasebe standartlarına paralel vergisel düzenlemelerin gerçekleştirilmesi çok zordur. İşletmelerin muhasebenin ödenmesi gereken vergiyi hesaplamak için değil, mali tablo kullanıcılarına bilgi sağlamak için gerekli olduğunu kabul etmesi gerekir. Bu bilince varılması durumunda işletmelerin muhasebe standartlarına uyumu kolaylaşacak ve standartlar sorunsuz bir şekilde uygulanabilecektir.

KAYNAKÇA

AKBULUT, Yıldız, MARŞAP, Beyhan, “Maddi Duran Varlıklarda Değer Düşüklüğünün “TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı” Kapsamında İncelenmesi ve İMKB’de İşlem Gören Şirketlerdeki Uygulamaların Değerlendirilmesi”, **MÖDAV**, 2006/4

AKDOĞAN, Nalan, “Türkiye Muhasebe Standartlarının İlk Uygulamasında Uyulacak Esaslar ve TFRS’ye Geçiş Bilançosunun Düzenlenmesi”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Mart 2006

AKDOĞAN, Nalan, TENKER, Nejat, **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**, Gazi Kitabevi, Ekim 2003

AKDOĞAN, Nalan, SEVİLENGÜL, Orhan, Türkiye Muhasebe Standartlarına Uyum İçin Tekdüzen Hesap Planında Yapılması Gereken Değişiklikler, **Mali Çözüm** İSMMMO Yayını, Sayı: 84

AKGÜL, Başak Ataman, AKAY, Hüseyin, **Uluslararası Muhasebe Standartları Ve Türkiye’de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2004

AKSU, Mine, TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü, **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması**, Maliye Hukuk Yayınları, Ankara, 2007

ARSLAN, Erdoğan, “TMS 12 Gelir Vergileri”, **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması**, Maliye Hukuk Yayınları, 2. Baskı, ANKARA, 2008

ARZOVA, Burak, ARSOY, Aylin Poroy, “TMS 41 Tarımsal Faaliyetler Çerçevesinde Canlık Varlıkların Muhasebeleştirilmesi ve Finansal Tablolarda Sunuluşu”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 302, Ağustos 2006

AYBOĞA, Hanifi, “Uluslararası Muhasebe Standartları Türkiye Muhasebe Standartlarının Uygulanması ve Meslek Mensuplarının Sorumlulukları”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 180, Eylül 2003

BAŞPINAR, Ahmet, “Türkiye’de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış”, **Maliye Dergisi**, 2005, Sayı: 146, s.42

BOSTANCI, Serpil, “Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma Ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu”, www.tmsk.org.tr

ÇAĞAN, Nami, **Avrupa Topluluğunda Vergi Politikası ve Türk Vergi Sistemi**, H.Ü. İİBF Yayını, 1990

ÇATIKKAŞ, Özgür, ÇALIŞ, Yıldırım, Ercan, “Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı İle Vergi Usul Kanunu Ve Türk Ticaret Kanuna Göre Değer Düşüklüğü Kavramının İncelenmesi Ve Muhasebeleştirilmesi”, **E-Yaklaşım**, Şubat 2008, Sayı:55

EPSTEIN, J. Barry, JERMAKOWICZ, K. Eva, **WILEY IFRS 2008**, Interpretation and Application of International Financial Reporting Standards

Ekonomik Gelişmeler, **DPT Yayını**,
<http://www.dpt.gov.tr/Portal.aspx?PortalRef=3>, Erişim: 04.04.2009

EROĞLU, Nurettin, UYSAL, Ali, **Açıklamalı ve İçtihatlı Vergi Usul Kanunu**, Ankara, 2005

ERSOY, Ayten, BUYRUK, Ayşenur, “İşletme Birleşmelerinin Uluslararası Standardı-(22) Ve Uluslararası Finansal Raporlama Standardı-(Ifrs 3)'E Göre İncelenmesi Ve Muhasebeleştirilmesi –II”, **Analiz**, Cilt 6, Sayı:15, Nisan 2006, www.tmsk.org.tr

Finansal Tabloların Sunulma ve Hazırlanması Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve, www.tmsk.org.tr

İBİŞ, Cemal, ÖZKAN, Serdar, “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’na Genel Bakış”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı 74, İSMMMO, Ocak-Şubat-Mart 2006

KARLUK, Rıdvan, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, Beta, İstanbul, 2007

MISIRLIOĞLU, Ufuk, İBİŞ, Cemal, “Muhasebe Standartlarında Küreselleşme, Temel Uluslararası Muhasebe Standartları”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 215, 1999, http://www.vergidunyasi.com.tr/Dergiler/vergi_dunyasi/vergi_dunyasi_215_1999.htm.

OKSAY, Suna, ACAR, Onur, **Sigorta Sektöründe Uluslararası Finansal Raporlama Standartları: Kurumlar ve Standartların Özetleri**, TSRŞB, Sigorta İnceleme ve Araştırma Yayınları, Aralık 2005

OTLU, Fikret, ÇUKACI, Yusuf; “Şirket Birleşmelerinde Maddi Olmayan Duran Varlıklar ve Şerefiyenin Muhasebe Standartlarına Göre Muhasebeleştirilmesi”, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Sayı 21 Ocak 2007

ÖRTEN, Remzi, **Genel Muhasebe ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulama Örnekleri**, Gazi Kitabevi, 2. Baskı, Haziran 2000, Ankara

ÖRTEN, Remzi, KAVAL, Hasan, KARAPINAR, Aydın, **Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standardı**, Gazi Kitabevi, Ankara, Mart 2007

ÖZBALCI, Yılmaz, **Vergi Usul Kanunu Yorum ve Açıklamaları**, Oluş Yayınları, Nisan 2007

ÖZBARLAS, Burcu, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının İlk Kez Uygulanması ve Bu Uygulamanın İşletmeler Üzerindeki Etkileri, Gazi Üniversitesi, S.B.E. **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara, 2009

ÖZKAN, Mehmet, TERZİ, Serkan, “Gerçeğe Uygun Değer Ölçümünün Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Amerikan Muhasebe Standartları Açısından İncelenmesi”, <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/FINANSAL%20ARACLAR/MEHMET%C3%96ZKAN-SERKANTERZ%C4%B0.pdf>, Erişim: 02.03.2009

ÖZTÜRK, Bünyamin, **Dönem Sonu Envanter ve Değerleme İşlemleri**, Maliye Hukuk Yayınları, Kasım 2006

ÖZTÜRK, Bünyamin , SAĞLAM, Necdet, “Muhasebe Standartlarının Oluşum Süreci”, **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması**, Maliye Hukuk Yayınları, Ankara, Şubat 2008

ÖZYER, Mehmet, Ali, **Vergi Usul Kanunu Uygulaması**, Hesap Uzmanları Derneği Yayını, Mart 2008

SÖNMEZ, Feriştah, “Maddi Olmayan Duran Varlıklar Kapsamında Şerefiye ve Muhasebeleştirilmesi I”, **Vergici ve Muhasebeci ile Diyalog**, Sayı:204, Nisan 2005

ŞENSOY, Hatice Belgin, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi ile Türkiye’deki Durumu, **Yük. Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi, 2008

TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı, www.tmsk.org.tr

TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller Standardı, www.tmsk.org.tr

TOKAY, Hüseyin, DERAN, Ali, AKTAŞ, Rafet, “Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Gerçeğe Uygun Değer ve Muhasebe Uygulamalarına Etkisi”, **XXIV.Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu** <http://www.mu.edu.tr/iibf/tmes24/kitap/1-1.pdf>

TUNÇ, Mehmet Akif, “Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre İştiraklerin ve İş Ortaklıklarının Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Pusula**, Sayı 28, Nisan 2007

TUNÇ, Mehmet, Akif, “TMS 36 Kapsamında Varlıklarda Değer Düşüklüğünün Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Pusula**, Sayı: 30, Haziran 2007

UÇUM, Mehmet, “**Avrupa Birliği’nin Doğuşu Gelişimi ve Yapısı**”, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_893.htm, Erişim Tarihi: 25.02.2009

Uluslararası Muhasebe Standartlarının Gelişimi, <http://tsrsb.org.tr/tsrsb/Maliye+ve+Muhasebe/Finansal+Raporlar/IASB.htm>, Erişim: 30.03.2009

ÜSTÜNEL, Bülent, “Türkiye Muhasebe Standartlarının Gelişimi”, **12. Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongresi**, İstanbul 2008

YARDIMCIOĞLU, Mahmut, “Gayrimaddi Duran Varlıkların Mevzuatımız ve Uluslar arası Standartlar Yönünden Durumu: Şerefiye Örneği”, **Mali Çözüm**, İSMIMO Yayın Organı, Sayı:81, Mayıs-Haziran 2007

YILMAZ, Kazım, **VUK, GVK, KVK ve KDV Açısından Değerleme**, Kasım 2000, Ankara

ZAİF, Figen, “Avrupa Birliği Muhasebe Standartlarında Son Gelişmeler”, **MÖDAV, 1. Uluslararası Muhasebe Konferansı 2004**, s.136-137

1 Sıra Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, www.gib.gov.tr

10 Soruda Küresel Kriz, NTV,

<http://www.ntvmsnbc.com/news/460082.asp#storyContinues>, Erişim:

20.04.2009

2008 Yılında Para ve Kur Politikası, **TCMB**,

http://www.tcmb.gov.tr/yeni/duyuru/2008/Baskan_ParaPol09.pdf, Erişim:

20.04.2009

www.dpt.gov.tr

Devlet Planlama Teşkilatı

www.gib.gov.tr

Gelir İdaresi Başkanlığı

www.imkb.gov.tr

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası

www.tcmb.gov.tr

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

www.tmsk.org.tr

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu

www.vergikonseyi.org.tr

Vergi Konseyi

ÖZET

SOLMAZ, Murat. Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardının Vergi Mevzuatı Açısından İncelenmesi ve İMKB'de Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010.

İşletmelerin mali tablolarında sunulan bilgilerin doğru, güvenilir, gerçeğe uygun ve anlaşılabilir olması mali tablo kullanıcıları açısından önemli bir husustur. Varlıklarda değer düşüklüğü standardı, ihtiyatlılık ilkesi gereği işletmelerin varlıklarını geri kazanılabilir tutarından daha yüksek bir değerle mali tablolarında izlememesini sağlamak için uygulanması gereken ilkeleri belirlemektedir. Standart ile ülkemiz uygulamalarında daha önceden olmayan yeni düzenlemeler gelmektedir. Standarda göre artık maddi ve maddi olmayan duran varlıklar ile şerefiye, gibi varlıklar içinde değer düşüklüğü karşılığı ayrılabilinecektir.

Çalışmada işletmelerin bu standart çerçevesinde yapması gereken işlemler, muhasebe kayıtları ve bunların vergi matrahına etkileri ortaya konulmuş ve İMKB ulusal 30 endeksinde işlem gören şirketlerin uygulamalarına ilişkin örneklerle yer verilmiştir.

Varlıkların geri kazanılabilir tutarının tespiti için işletmelerin bazı teknik bilgileri kullanmaları gerektiğinden standardın uygulanmasında zorluklar bulunmaktadır. Bu nedenle standardın sorunsuz bir şekilde uygulanabilmesi için eğitimli personelin istihdam edilmesi gerekmektedir. Ayrıca değer düşüklüğü zararının standarda uygun şekilde muhasebeleştirilmesi için tekdüzen hesap planında değişiklik yapılması gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler

1. Varlıklarda Değer Düşüklüğü
2. Maddi Duran Varlıklar
3. Maddi Olmayan Duran Varlıklar
4. Şerefiye
5. Geri Kazanılabılır Tutar

ABSTRACT

SOLMAZ, Murat. The Analysis Of Impairment Of Assets Standard In Terms of Tax Legislation And A Practice In Istanbul Stock Exchange , Master Thesis, Ankara, 2010.

It is an important fact that the information which is presented in the financial tables of the entities should be accurate, reliable, fair value and apprehensible. The standard of impairment of assets sets the principles that should be carried in order to provide the assets of the entities not to be shown in their financial tables with an amount which is more than the recoverable amount in accordance with the precautionary principle. With the standard, new regulations which are not carried in our country so far, come into force. According to the standard, it will be possible to make provisions for both property, plant, equipment and intangible assets together with the assets like goodwill.

In our work, transactions which entities should do as a part of this standard, accounting entries and their effects to tax base are brought up the matter and samples regarding implementations of publicly traded companies in Istanbul Stock Exchange (ISE) are also mentioned.

There are some difficulties in the implementation of the standard because entities need to use some technical information for the determination of the recoverable amount of the assets. Therefore, in order to use the standard without a problem, skilled personnel should be employed. Also it is necessary to make a change in the Uniform Chart of Accounts in order to pass entries of the loss of impairment according to the standard.

Key Words

1. Impairment of Assets
2. Property, Plant and Equipment
3. Intangible Assets
4. Goodwill
5. Recoverable amount